

CULTURA 624

Fundația Culturală Augustin Buzura

www.revistacultura.ro

noiembrie 2021

Dezastrul sanitar de acum a început cu mulți ani în urmă

Militon Stănescu, Aurelian Giugăl, Adriana Moca,
Yigru Zeltel, Nicu Ilie, Carmen Corbu

Festivalul, o rămășiță a normalității

Cristina Rusiecki

România discretă. Confirmări

Maia Pricopie, Talida-Roxana Roman, Traian-Rareș Tuș

Publicație editată de

Fundația Culturală
Augustin Buzura

Președinte:
ANAMARIA MAIOR-BUZURA

Redacția

Coordonator editorial:
NICU ILIE

Editori:
DANA BUZURA-GAGNIUC
CARMEN CORBU
AURELIAN GIUGĂL
CRISTINA RUSIECKI
YIGRU ZELTIL

Machetare:
VIZUAL GRAFICANTE PUNCT RO

Adresa:
STRADA ION CREANGĂ, NR. 15-17,
SECTOR 5, BUCUREȘTI
E-mail:
cultura@augustinbuzura.org

ISSN 2285 – 5629
ISSN-L 1584 – 2894

Revista CULTURA
promovează, în spiritul dialogului cultural,
diversitatea de opinii. Responsabilitatea
afirmațiilor făcute în cuprinsul articolelor aparține
fiecărui autor, iar punctele de vedere exprimate
nu reprezintă în mod necesar viziunea redacției.

sumar

editorial

**Nicu Ilie / Creștinismul New Age. România,
studiu de caz / pag. 5**

câmpuri de expertiză

**Remus Pricopie / Măsura în politică
/ pag. 10**

teme în dezbateră

**Dezastrul sanitar de acum a început
cu mulți ani în urmă. De ce Educația și
Cultura nu sunt mai puțin vinovate**

**Dosar coordonat de Carmen Corbu
/ PP. 13-27 /**

**„Nu poate să fie așa contagios cum se spune,
altfel era bolnavă toată țara până acum.” Sau
psihoterapie cu doamna asistentă când în sala
de așteptare nu se poartă mască / Milton
Stănescu / pag. 14**

**Capital digital și decalaje sociale. Scurte
reflecții pe marginea unui raport de cercetare
/ Aurelian Giugăl / pag. 16**

**Gusturile se discută. Mai ales într-o societate
în care dispar pe rând norme, reguli și valori
morale / Adriana Moca / pag. 18**

**Prezentul și viitorul literaturii? Într-o societate
din ce în ce mai slab alfabetizată și mai atrasă
de formele de naționalism? / Yigru Zelttil /
/ pag. 21**

În punctul orb / Nicu Ilie / pag. 22

**Doi litri de apă pe zi, un film pe săptămână și
trei cărți pe an / Carmen Corbu / pag. 27**

arte & media & științe

teatru. Festivalul, o rămășiță a normalității
/ Cristina Rusiecki / pag. 30

proză. Destine
/ Dorica Boltașu / pag. 36

poezie. Cărți simptomatice / Yigru Zelti /
pag. 38

film. Lărgirea cadrului și asumarea de noi
libertăți
/ Militon Stănescu / pag. 40

arte vizuale. Un sfert de veac de fotografie
/ Aurelian Giugăl / pag. 42

studii & cercetări

Scurtă analiză a propunerilor artistice, așa
cum sunt ele receptate de tineri.

Exercițiu al unui grup de studenți de
la Facultatea de Jurnalism și Științele
Comunicării Universitatea București / pag.
44

studii & cercetări

„Neîncrederea publică: Vest vs. Est,
ascensiunea curentului naționalist în
era dezinformării și fenomenului știrilor
false” – Ediția a III-a / INSCOP Research
în parteneriat cu Verifield la comanda
thinktank-ului STRATEGIC Thinking
Group / pag. 60

români în lume

Teodor Stan / Cu Andrei Iancu despre
diaspora, inovație și proprietate
intelectuală / pag. 74

Paul Bordaș / Repatriot Summit / pag. 80

proiectele fcab

ROMÂNIA DISCRETĂ.
Discreția care confirmă / pag. 84

DOCUMENTELE AUGUSTIN BUZURA.
Despre ce va urma... / pag. 88

Secțiune realizată de Dana Gagniuc-Buzura

Ilustrația ediției: expoziția Fotogeografica 2021. Fotogeografica este cel mai important concurs național de fotografie care are ca tematică promovarea valorilor naturii, a culturii și tradițiilor românești de pe teritoriul României.

Coperta: „În ocol” Codrin Alexandru Anton, Premiul II, categoria Open, secțiunea Patrimoniul cultural.

Călin Gabor. Locul III, secțiunea Peisaj natural

Andrei Cosmin Olariu. „Dezintegrare”.
Fotogeografica 2021, Premiul I, categoria elevi/studenti, secțiunea Patrimoniul Cultural

editorial

Creștinismul New Age. România, studiu de caz

Chiar dacă multe dintre tehnologii sunt larg adoptate și au devenit de nerefuzat, ceea ce împiedică un luddism de stil vechi, tocmai acel spirit pozitivist din care provine întreg valul schimbărilor este cel care provoacă fobia socială a momentului. Vaccinul este efigia acestui spirit. Acesta este primul punct în care antivaccinismul se suprapune cu fundamentalismul religios.

(Nicu Ilie)

Andrei Cosmin Olariu. „Dezintegrare”. Fotogeografica 2021, Premiul I, categoria elevistudenți, secțiunea Patrimoniul Cultural

NICU ILIE

In toată lumea bisericile cefale susțin – uneori clar, alteori din penumbra echivocului – efortul de vaccinare anti-covid ca fiind calea pentru limitarea și, cândva, eliminarea pandemiei. Totuși, peste tot în lume, antivacciniștii par să stea sub umbrela unor culte fundamentaliste, luddiste și ultraconservatoare, strâns lipite de bisericile majore. Cum s-a ajuns aici?

În mod real, bisericile vechi știu că ele sunt ineficiente în fața unei epidemii. Niciuna nu a putut să trateze prin rugăciuni, meditații, ritualuri sau orice alte metode epidemiile istorice de ciumă, holeră, variolă, febră tifoidă etc. etc. În schimb, au fost martore ale eradicării acestor boli prin vaccinare și prin instituirea de reguli sanitare. Înțelepciunea la care au ajuns în ultimele secole este să nu se angajeze în mize sociale și în dezbateri pe care nu le pot soluționa ele însele, printr-un conciliu, o bulă sau o afurisenie. Sau, cum formulează catolicii, „când biserica se căsătorește cu lumea, ea va rămâne în curând văduvă”. Ce e diferit de această dată?

În mod real, nu există niciun text sacru în vreuna dintre religiile majore care să interzică vaccinarea sau orice alt tip de practică medicală. Iar asta nu pentru că nu ar fi existat dintotdeauna un curent antitehnic și ultraconservator, ci pentru că, deși omniscienți, redactorii textelor sacre nu își puteau imagina practici medicale complexe și elaborate, cu eficiență perfect previzibilă și capabile,

intrinsec, să ridice orice fel de probleme morale. Atunci când diverși lideri religioși de azi se alătură antivacciniștilor, ei sunt nevoiți să improvizeze, cum a făcut-o preotul din Moldova care își amenința enoriașii că le vor crește solzi pe corp dacă se vaccinează. Sursa pentru o asemenea informație poate fi găsită mai degrabă în Ursula K. Le Guin sau în Frank Herbert decât în orice text sacralizat în vreo carte cu ferecătură. Care este, atunci, miza angajamentului acestor clerici dacă ei, în numele dogmatismului, sunt nevoiți să inventeze dogma?

România este un teren ideal pentru a studia tot acest fenomen. Ca stat al Uniunii Europene, cetățenii săi au acces la vaccinuri suficiente pentru imunizarea întregii populații. În același timp, ca stat fost comunist, dar și prin istoria coabitării cu lumea musulmană, populația din România are un atașament religios formal, superficial, contaminat cu ritualuri și credințe precreeștine și ferit de intensitatea și violența vechilor dogme puriste, imperiale. Mai mult, populația are o experiență de câteva decenii în utilizarea vaccinurilor, multe dintre generații fiind imunizate obligatoriu contra mai multor boli care marcase istoria demografică a regiunii. Astfel, până foarte recent, vaccinurile erau larg acceptate de către populație, care le înțelegea utilitatea și importanța atât pentru individ, cât și pentru comunități. Primele grupuri de antivacciniști, anterioare pandemiei, erau compuse din persoane care se poziționau la mare distanță față de religii și de culte. Constituite din hipsteri și exponenți ai contraculturilor New Age, asemenea grupuri erau izolate și aveau un impact social neglijabil. Ca atare, nimic nu anticipa constituirea unui asemenea val de obscurantism.

România devine de facto studiu de caz pentru acest fenomen. Mai mulți cercetători și grupuri de studiu

din universități internaționale și din OMS au anunțat deja intenția de a cerceta cauzele și mecanismele acestui comportament irațional care se intensifică și se radicalizează chiar în condițiile creșterii, până la niveluri record, a numărului de victime. Printre ipotezele de lucru dintre care acești cercetători vor alege se va afla eșecul educației din România, care nu creează gândire critică și nu oferă un pachet esențial de cunoștințe care să fie valabile în lumea de azi. Alte ipoteze ce pot fi avute în vedere sunt disoluția spiritului comunitar și a responsabilității colective, dar și neîncrederea generalizată, la pachet, în decidenții politici și în mijloacele de comunicare în masă. Totuși, nimic din toate acestea nu leagă de biserici și de culte atitudinea antivacciniștilor.

Pe lângă asemenea ipoteze, mai există o alta, tot mai sesizabilă și care la un moment va primi un nume grecesc. Cum ar fi astathmetofobia. Frica de instabil, incert, imponderabil, volatil, imprevizibil. Miile de mari și mici schimbări ale lumii noastre – de la tehnologii la relații socio-economice, de la device-uri la fizica fundamentală și la cosmogonii, de la cuvinte și fonduri lexicale la legi și norme – au provocat un șir nesfârșit de crize cognitive, iar mulți consideră adaptarea, la toate acestea sau la fiecare în parte, ca fiind mult prea solicitantă și prea costisitoare. Crizele economice, apărute cu mare forță în anii din urmă și globalizate, au dat un chip concret acestor schimbări amenințătoare. Pandemia s-a adăugat peste toate acestea. În România încă vorbim de reforme strict necesare, de reforme întârziate, de nevoia de reformă. Nu facem decât, cu toată amenda metaforei, să răsucim cuțitul în rană pentru toate aceste categorii de populație, împinse să trăiască în volatil și imprevizibil, pe termen nedefinit, până la epuizare. Pandemia a accelerat implementarea unor schimbări, cum ar fi digitalizarea; iar gradul mare de improvizatie datorat acestei accelerări a dus la rezultate submediocre, cum sunt cele din învățământul online, și a accentuat și mai mult frica de instabil și de nou. Respingerea vaccinului și a regulilor sanitare, negarea pandemiei și a gravității ei sunt, cel mai probabil, nu un obiectiv în sine, ci o expresie a unei atitudini antipozitivistice, antiștiințifice, provocată de faptul că toate schimbările sunt originare în cunoașterea științifică. Chiar dacă multe dintre tehnologii sunt

Printre ipotezele de lucru dintre care acești cercetători vor alege se va afla eșecul educației din România, care nu creează gândire critică și nu oferă un pachet esențial de cunoștințe care să fie valabile în lumea de azi. Alte ipoteze ce pot fi avute în vedere sunt disoluția spiritului comunitar și a responsabilității colective, dar și neîncrederea generalizată...

larg adoptate și au devenit de nerefuzat, ceea ce împiedică un luddism de stil vechi, tocmai acel spirit pozitivist din care provine întreg valul schimbărilor este cel care provoacă fobia socială a momentului. Vaccinul este efigia acestui spirit. Acesta este primul punct în care antivaccinismul se suprapune cu fundamentalismul religios. Deși în ultima sută de ani religiile au renunțat, de principiu, la a se considera concurente cu științele în explicarea lumii, existența și funcționarea explicațiilor științifice contrazice sau neagă un mare număr de dogme și limitează rolul

***Culte însele au, în
cel mai mare grad, de
pierdut atunci când
se produc asemenea
degradări ale
libertății de conștiință
și ar trebui să fie
extrem de precaute
în a se asocia cu
ideologii și concepții
socio-politice
care încurajează
comportamente cu
un vădit caracter
antisocial.***

posibil al clerului în dinamica socială. Cum se vede și în cazul talibanilor, parte a clericilor păstrează resentimente profunde față de pozitivism.

Alianța antivacciniștilor cu unii clerici nu se întâmplă numai în România. În statul New York, atunci când activiștii anti-vaccin au ales să blocheze în instanță adoptarea legislației care permite concedierea lucrătorilor din serviciile publice care resping imunizarea, alături de inițiatori s-au aflat lideri religioși, iar demersul a avut ca bază juridică libertatea de conștiință. Așadar, un drept religios. Pe de altă parte, în lipsa unor argumente științifice sau juridice, libertatea de conștiință rămâne singurul principiu de drept care poate fi invocat fără a i se pune sub analiză raționalitatea. Clericii care se aliază

unui asemenea demers o fac întrucât el este popular în unele zone ale societății. Pe termen scurt, ei vor avea cele 5 minute de celebritate de care, cu toată autoironia, americanii spun că are nevoie orice bun american.

Fapt este că libertățile proteice – cea a conștiinței și cea a expresiei – sunt uneori folosite abuziv, dar, chiar și în asemenea condiții, precizarea și limitarea lor trebuie făcute cu maxime finețe și precauție pentru a nu stabili precedente care să compromită esența și forța acestor libertăți. Însă, totodată, esența și forța lor poate fi compromisă nu doar prin limitare, ci și prin ilimitare. O degradare incontestabilă a acestor valori se produce inclusiv prin abuz – atunci când cineva susține falsuri evidente în numele libertății de expresie sau când, în numele libertății religioase, sunt susținute comportamente profund antisociale, care produc prejudicii majore altor indivizi. Cultele însele au, în cel mai mare grad, de pierdut atunci când se produc asemenea degradări ale libertății de conștiință și ar trebui să fie extrem de precaute în a se asocia cu ideologii și concepții socio-politice care încurajează comportamente cu un vădit caracter antisocial.

În cazul vaccinurilor, libertatea de expresie sau cea de conștiință sunt invocate pentru a justifica angoase și a legitima platitudini. Undeva, în afara discursului mainstream, a fost invocată și o problemă de bioetică: utilizarea de diverse celule umane în dezvoltarea și testarea vaccinurilor. Problemele de bioetică vor deveni tot mai importante în anii ce urmează. Chiar și în acest moment există practici medicale mult mai chestionabile, dar care, nefiind capabile să facă audiență, sunt complet ignorate. În epoca ingineriei genetice, societățile vor fi nevoite să revină în mod repetat asupra bioeticii pentru a o modela din toate unghiurile posibile, inclusiv din perspectiva numeroaselor religii. Însă cazul vaccinurilor anti-covid nu este printre acestea, iar problema de bioetică existentă în cercetarea lor nu diferă de cea pe care umanitatea a acceptat-o în secolul 19, atunci când, în preambulul marilor descoperiri medicale, medicii au făcut disecții pe cadavre, încalcând ceea ce oamenii acelei epoci – și unii oameni din secolul 21 – considerau a fi un tabu religios.

Pe de o parte din oportunism, pe de altă parte dintr-un spirit revanșard la adresa societății tehnologice, un număr de lideri religioși consideră oportun să se alăture curentului antivaccinist și să-l legitimeze ca fiind expresia unor libertăți fundamentale. Și, tocmai printr-o asemenea legitimare, antivaccinismul capătă aparența unei dezbateri sociale și influențează un număr și mai mare de oameni, riscând să compromită întregul efort de combatere a epidemiei. Deși liderii religioși și clericii implicați în acest proces nu reprezintă poziția oficială a bisericilor lor, alianța cu acest curent de opinie îi face să fie mai vizibili și mai influenți decât bisericile/culte din care fac parte.

Mulți dintre conducătorii cultelor importante susțin vaccinarea și/sau combat obscurantismul antivacciniștilor. Papa Francisc a lansat numeroase apeluri la vaccinare. Patriarhia ortodoxă a Greciei s-a implicat încă din primăvară, susținând activ campania de vaccinare. Efectul a fost unul relevant. Exemplele de acest tip continuă din Asia centrală până pe malurile Atlanticului. Totuși, probabil cel mai echilibrat punct de vedere a fost cel susținut de Patriarhia ortodoxă din România, care, în mod oficial, a făcut apel ca oamenii să respecte măsurile sanitare impuse de autorități, iar în ceea ce privește vaccinul să urmeze recomandările medicilor. Ca orice alt cult religios, Biserica Ortodoxă Română nu poate avea o opinie informată și relevantă asupra unei epidemii, iar combaterea acesteia este în sarcina autorităților medicale și sanitare. În pandemie – à la guerre comme à la guerre, se zice – orice sprijin pare util dacă duce la scăderea infectărilor și la creșterea conformării sociale. Dar unii dintre noi vom/vor supraviețui pandemiei, iar singurul viitor sustenabil este cel în care competențele medicale, ca orice alte competențe științifice, sunt separate de cele spirituale sau se completează fără a se subordona. Amestecul celor două ține de lumea veche, al cărei faliment a dus la conflictele mondiale, la terorism și la sisteme politice totalitare. Dimpotrivă, dacă bisericile apără într-adevăr valorile vieții, ar trebui să se rezume la a sublinia că cei care instrumentalizează fobiile și angoasele promovează un mediu social insalubru care va provoca în mod direct victime. Și la a o spune destul de tare, cât să se audă și în altar, și în pronaos.

Pe de o parte din oportunism, pe de altă parte dintr-un spirit revanșard la adresa societății tehnologice, un număr de lideri religioși consideră oportun să se alăture curentului antivaccinist și să-l legitimeze ca fiind expresia unor libertăți fundamentale. Și, tocmai printr-o asemenea legitimare, antivaccinismul capătă aparența unei dezbateri sociale și influențează un număr și mai mare de oameni, riscând să compromită întregul efort de combatere a epidemiei.

Măsura în politică

REMUS PRICOPIE

Măsura în politică – sau, mai exact, lipsa ei – poate arunca orice societate, oricât de solidă ar fi ea inițial, în mijlocul unei furtuni. Ne demonstrează acest lucru istoria; ne demonstrează acest lucru lumea tensionată în care trăim azi. Omenirea se luptă de milenii cu un viciu social major: excesul.

Dacă ne uităm la grecii antici, de la mitologie, la filosofia clasică, o să vedem că toate scrierile lor abordează, într-un fel sau altul, lipsa măsurii. În acest sens, Aristotel este celebru pentru modul în care încerca, în urmă cu 2.400 de ani, să explice că nu trebuie să fim utopici, dar nici nu putem ignora bolile sociale. Excesul, răul, dorința de preamărire, de putere absolută și îmbogățire faraonică vor exista mereu în societate. Prin urmare, scopul nu este acela de a le elimina, ci de a le aduce la un nivel care să nu poată influența negativ societatea în ansamblul ei.

De atunci și până astăzi, toate lucrările importante din literatură, filosofie politică, drept, istorie, economie, sociologie sau psihologie socială abordează aceeași temă: lipsa măsurii și modul în care am putea ajunge la elixirul echilibrului social – dacă așa ceva există.

Astăzi, încă ne luptăm cu incapacitatea societăților moderne de a controla – sau măcar pondera – excesul, atât la nivel individual, cât și la nivel colectiv. Așa am ajuns să împărțim societatea în tabere, în „bule sociale”, iar cele mai vizibile sunt și cele mai vocale, având și mesajele cele mai dure. Coeziunea socială, singurul element care poate garanta stabilitatea unei societăți / țări pe termen mediu și lung, a fost și continuă să fie sub asediul extremelor.

Da, excesul atrage privirile și like-uri pe FB, poate asigura chiar și ceva puncte electorale, dar, în final, macină și dărâmă încrederea în instituții, în viitor, adică ne dărâmă pe noi, pe fiecare dintre noi, inclusiv pe aceia care au semănat vânt, dar se miră de furtună. Altfel spus, excesul și ura alimentează un război în urma căruia nu există învingători, ci numai învinși.

* * *

Ce avem astăzi în spațiul public românesc este exact incapacitatea unor lideri politici și de opinie – și, în fond, incapacitatea sistemului nostru socio-politico-economic – de a pondera excesul.

Cam toate ieșirile publice, în special cele care sunt și foarte vizibile, sunt asociate cu o poziție extremă, într-un sens sau altul. Aproape nimeni nu este moderat, aproape nimic nu este echilibrat. Impolitețea și „înjurătura groasă” au ajuns să fie promovate chiar și de cei mai „elevați” formatori de opinie, intelectuali, lideri politici. Totul se discută în „tăblițe” sau etichete stridente.

Nu mai există mijloc, nu mai există măsură. Dacă într-adevăr vrem să ieșim din această criză și să construim ceva, ar trebui să plecăm de la acest adevăr dureros. Nimeni nu are dreptate, în mod absolut, și fiecare – în primul rând politicianii – ar trebui să reintre în atribuțiile menționate în „fișa postului”. Bunul simț și măsura sunt incluse în fișa postului.

Nu vom ieși din criza politică, medicală, economică sau socială în care ne aflăm dacă îl urmărim pe Dacian Cioloș cum simulează responsabilitatea formării unui guvern – el fiind primul care nu vrea instalarea unui guvern monocolor USR –, sau dacă îl ascultăm pe Florin Cîțu cât de „wow” este „România lui”, dacă

ne luăm după promotorii alegerilor anticipate sau a suspendării Președintelui Iohannis – acțiuni politice care, evident, pe de o parte, nu se justifică și, pe de altă parte, ne-ar arunca în cea mai periculoasă criză politică a ultimelor trei decenii.

Nu vom ieși din criză nici dacă punem mâna pe furci și topoare, așa cum îndeamnă unii politicieni AUR, în consonanță cu unii formatori de opinie de dreapta – ceea ce este cel puțin atipic, dacă nu chiar ciudat. Soluții există și putem ajunge la ele doar dacă revenim la măsură. Iar măsura trebuie creionată nu în funcție de orgoliile liberale, social-democrate sau progresiste-încrâncenate, ci în funcție de țară și nevoile ei.

În istoria noastră, au existat politicieni care au știut valoarea măsurii – de exemplu, Brătienii –, așa cum și azi există partide / politicieni care pledează pentru echilibru. UDMR – foarte interesant – este partidul care ne tot spune aceste lucruri, încă din primăvară, când, de fapt, a început actuala criză politică, odată cu remanierea ministrului Sănătății de la acea vreme (Vlad Voiculescu) și cu declanșarea atacurilor virulente ale UR Plus la adresa partenerilor de coaliție.

Sper ca după ce se consumă episodul premierului desemnat Cioloș – desemnare pe care, cu sau fără elemente de „pedagogie politică”, o consider corectă, pentru a clarifica nivelul de reprezentativitate și susținere a celor mai vocali și radicali politicieni de dreapta din actualul Parlament – liderii politici vor accepta dialogul și măsura.

În spitale mor oameni, inclusiv copii mici și elevi, în școli – sub privirile îngâmfate ale celui mai iresponsabil ministru al educației din ultimele decenii – domnește haosul, în economie lucrurile au luat-o razna, indiferent de ceea ce zic agențiile de rating – aceleași care, în 2007-2008, ne spuneau cum duduie economia globală și care, evident, nu vor plăti facturile la energie ale românilor în această iarnă –, infraționalitatea crește (vă rog să vă uitați pe statistici), iar șansele de a utiliza banii pe care îi avem la dispoziție (bani europeni, de exemplu) scad cu fiecare zi de criză politică, în timp ce datoriile externe cresc.

Acestea sunt realitățile pe care trebuie să le avem în vedere atunci când încercăm să definim un nou guvern al României. Acestea sunt temele pe care ar trebui să le

***În spitale mor oameni,
inclusiv copii mici și
elevi, în școli – sub
privirile îngâmfate ale
celui mai iresponsabil
ministru al educației
din ultimele decenii –
domnește haosul, în
economie lucrurile au
luat-o razna...***

aibă în minte orice politician, dar și formatorii de opinie care, uneori, instigă la ură și conflict mai mult decât o fac politicienii extremiști sau populști.

România trebuie condusă azi, trebuie scoasă din criză azi, iar cei care se gândesc la 2024 mai mult decât la 2021 pariază pe o nălucă politică.

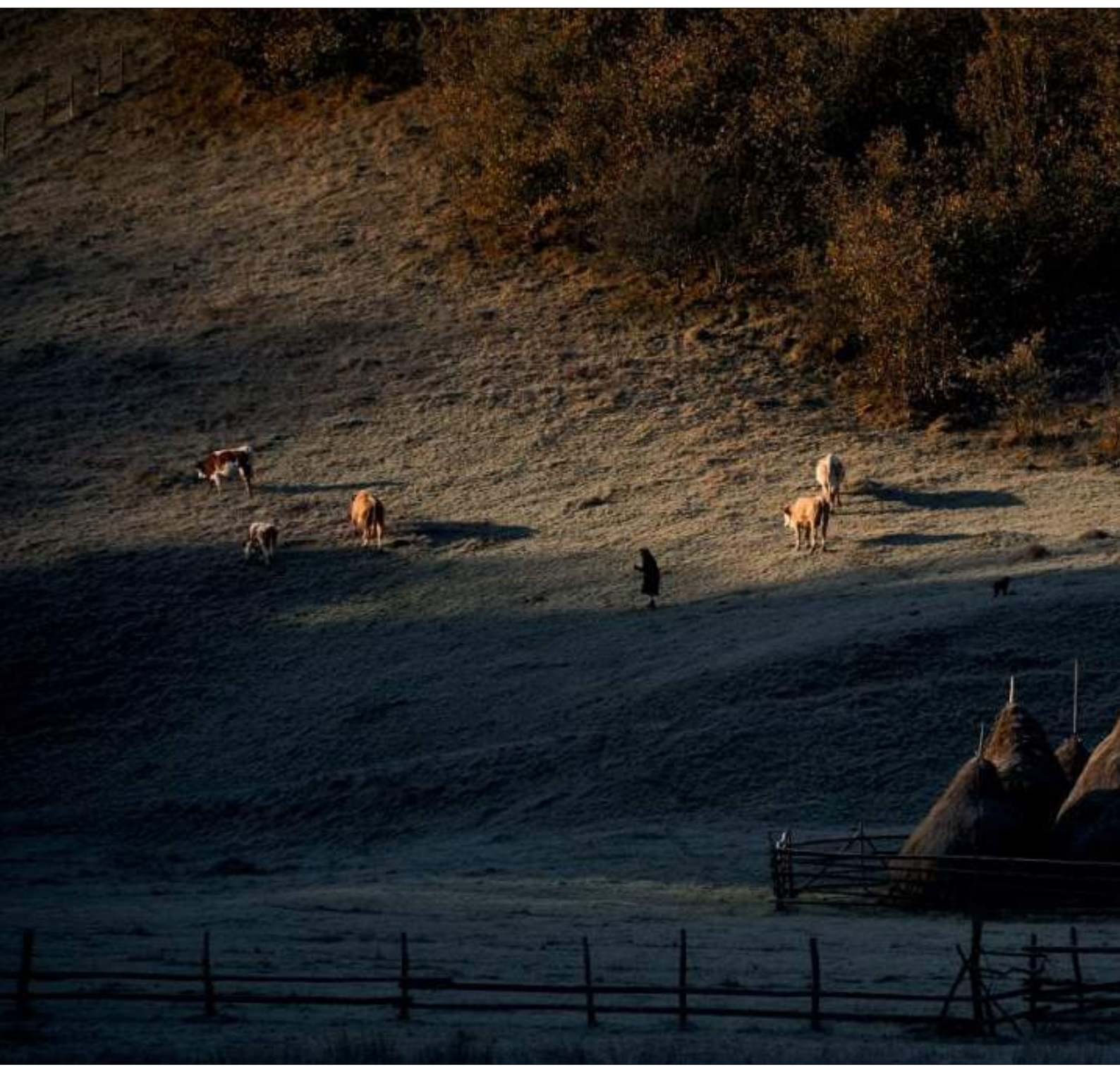
România este guvernabilă, soluții întotdeauna există, iar redresarea țării poate începe imediat numai cu oameni mai puțin preocupați de proiecte politice individuale și cu un simț al măsurii bine dezvoltat, în timpul celor șapte ani de acasă, și consolidat pe parcursul carierei profesionale.

* * *

Sper ca politicienii noștri, după avalanșa de critici venite din toate părțile, dar în primul rând din partea celor 88% dintre cetățenii României, care consideră că țara nu merge în direcția bună, să aibă puterea să se adune și să demonstreze că au înțeles care este datoria lor, în vremuri de criză.

În fond, un politician de calibrul este exact acela care, trecut prin furcile opiniei publice, descoperă măsura lucrurilor.

Alex Dărac, „Dimineața”
Fotogeografica 2021, Premiul III, categoria elevi/studenti, secțiunea Patrimoniu cultural.

Dezastrul sanitar
de acum a început
cu mulți ani în urmă

De ce Educația și Cultura nu sunt mai puțin vinovate

Să fie cultura formă de educație continuă pentru adulți și să fie facilitat accesul la ea pentru cât mai multe categorii de sociale? Să fie subvenții, să fie voucher-e? Să consumăm cu toții și o poveste pe lângă cei doi litri de apă pe zi, pentru că poveștile ne dezvoltă emoțional și ne învață care sunt consecințele faptelor bune și a celor rele și cum să discernem între bine și rău, între efectele practicării adevărului și a minciunii și între lașitate și curaj?

(Carmen Corbu)

„Nu poate să fie așa contagios cum se spune, altfel era bolnavă toată țara până acum.” Sau psihoterapie cu doamna asistentă când în sala de așteptare nu se poartă mască

MILITON STĂNESCU

Nu aș vrea să transform textul acesta într-o pledoarie pentru vaccinare (Mă rog, nu e în totalitate adevărat. Aș vrea un pic). M-ar bucura însă dacă oamenii care îl citesc l-ar lua ca pe o pledoarie pentru educație. Avem o populație care nu înțelege că de pe mâini virusul poate intra, prin nas sau gură, nu prin piele, în organism. Care crede că o lume întreagă conspiră să îi păcălească pe ei că un virus non-existent este real, pentru un motiv sau altul, și că au reușit să țină conspirația ascunsă de tot mapamondul, mai puțin de ei. Care aude de un caz de om vaccinat care a făcut totuși COVID și trage concluzia că nu are rost să te vaccinezi. Care aude de un caz de om vaccinat care a avut o reacție adversă și trage concluzia că e chiar periculos să te vaccinezi. Populația trebuie învățată anatomie. Și statistică. Și logică. Și cât de multe e

posibil. Și învățată cum să învețe, și cum să continue să strângă informații și după ce iese de pe băncile școlii. Și abia atunci o să avem șanse să ieșim din lumea a treia. Fără educația asta, uite unde suntem!

Să mă explic. Am fost ieri la spital pentru o suspiciune de infectare cu COVID. Statisticile pe care le-am tot citit în ultimul timp ne-au apărât de stres excesiv – vaccinații au șanse de infectare de trei până la patru ori mai mici, și sub 10% din decese sunt din rândurile vaccinaților. Dar statisticile sunt statistici și sună altfel când ți se întâmplă ție, așa că niște stres era. Testul rapid pe care l-am făcut a ieșit negativ, dar știm cu toții gradul lor de precizie, așa că am decis (ca niște tâmpiți) să mergem la spital. Am ales unul de stat (ca niște idioți).

Am ajuns într-o sală de așteptare în care destui oameni, mulți dintre ei cu măști, mulți dintre aceștia cu ele pe nas și gură, așteptau, cum urma să facem și noi, să fie văzuți de un medic. Să ne oprim și să analizăm această situație. Ești într-un spital de boli infecțioase. Ești în pandemie. Are rost să porți (corect) mască? Vorba banului, „unii zice că da... unii zice că nu...”

Să continuăm. O persoană în uniformă, binevoitoare, ne-a îndrumat spre un scaun. A pus mâna, în ordine, pe spătarul scaunului, pe prietena mea, pe propria frunte, pe o altă persoană aflată de ceva timp acolo, pe o fișă aflată pe șezutul altui scaun, și pe mine. Mâna, din fericire, era în mănușă. Din fericire pentru ea, nu pentru noi. Să ne oprim să analizăm? Mai bine nu.

A urmat o perioadă ridicol de lungă de așteptare. Am întrebat dacă putem să fim anunțați afară când ne vine rândul (încăpere mică, oameni mulți, începeam să vizualizez posibilele/probabilele boli roind prin aer). Ni s-a recomandat, din grijă pentru noi, să nu ieșim afară, că e „frig și umezeală și să nu vă îmbolnăviți mai rău”. Am întrebat, uitându-mă cât puteam de fix și sugestiv, la unul dintre pacienții care renunțaseră la chinul măștii, dacă nu ar trebui să purtăm toți mască. Mi s-a răspuns că „Ba da, așa ar fi bine. Să știți însă că nu toți sunt așa prudenți ca dumneavoastră, [ea aplecare pentru confidențialitate / eu retragere pentru protecție / ea aplecare suplimentară; în șoaptă] nu toți cred în COVID.” „Și atunci ce cauți aici?” nu am întrebat eu. „Eu sunt credincios, cred cu tărie în COVID, motiv pentru care respect ritualurile cu dezinfectare, distanțare, purtatul măștii!” nu am adăugat. În schimb, am zâmbit politicoasă, mi-am dat din nou seama ce stupid e să zâmbești cu mască, și am dat din cap cu sensul de „așa e, mare dreptate aveți” și cu subtextul de „acum puteți să vă îndepărtați, vă rog?”

Nu mi-a venit să cred că un membru al personalului medical vorbea așa relaxat despre nepurtarea măștii. După care, la scurt timp, mi-a venit un pic să cred. Iar până am plecat acasă, îmi venea practic de tot să cred. Pentru că, mai întâi, o asistentă a trecut printre noi cu masca mult coborâtă sub nas, să-și mai tragă și ea sufletul, apoi, cel puțin încă doi membri ai personalului s-au plimbat prin sală cu nările în vânt. După care o persoană de la pază a venit să se asigure că lucrurile merg bine, purtând o mască, e adevărat, corespunzător, cu o mică excepție: când și-a dat-o scurt jos pentru a putea tuși în voie și a nu compromite calitățile obiectului.

Să nu vă închipuiți că a fost un fel de pox party pentru COVID. La cât am stat acolo, și câți oameni au fost (da, sistemul medical este supra-supraîncărcat), incidentele au fost puține. Statistic,

***Nu mi-a venit să cred
că un membru al
personalului medical
vorbea așa relaxat
despre nepurtarea
măștii. După care,
la scurt timp, mi-a
venit un pic să cred.
Iar până am plecat
acasă, îmi venea
practic de tot să cred.***

șansele să ne fi îmbolnăvit acolo sunt mici. Dar statisticile... știți, și când ți se întâmplă... știți.

Ce m-a îngrijorat cu adevărat însă nu e ce am văzut, ci ce am auzit: „Lasă-mă dragă cu dezinfectantul ăla de mâini. Ce, o să intre acum virusul în mine prin piele?” Sau: „Nu știi de ce m-ai târât până aici. Numai ca să le mai dăm bani medicilor, să-mi spună că am gripă. V-au fraierit pe toți cu COVID-ul ăsta.” Sau „Și dacă țin masca pe nas, aerul nu tot iese din mine? Nu tot în cameră ajunge?” Sau, cel mai trist: „Stați liniștit. Am lucrat în spitalul ăsta toată pandemia până acum. Mai uit și eu să mă spăl pe mâini, mai uit să-mi trag masca, și uite că nu am nimic. Eu cred că se și exagerează un pic. Nu poate să fie așa contagios cum se spune, altfel era bolnavă toată țara până acum.”

Până la urmă am vorbit cu medicul, am făcut testul, am plecat acasă. Sper că nu sunt mai bolnav fizic acum decât când m-am dus. Psihic în mod cert sunt. Am primit de atunci și rezultatul. Negativ. Deci ieri nu aveam COVID. Ieri.

Capital digital și decalaje sociale. Scurte reflecții pe marginea unui raport de cercetare

AURELIAN GIUGĂL

Am scris la un moment dat aici în Cultura că România vrea să fie modernă, în pas cu Europa, țara noastră propunându-și ca prioritate viitoare tocmai digitalizarea educației, cu un deziderat la cote înalte, respectiv dezvoltarea unui ecosistem educațional digital de înaltă calitate. Dar cum se poate face asta când observăm bine că inegalitățile de venit se traduc în inegalități în ceea ce privește capitalul digital și de aici întărirea și nu diminuarea inegalităților sociale? Rămâne un mister, unul pe care nu-l pot dezlega, din păcate, guvernanții noștri.

Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală a publicat studiul „Tendințe ale consumului cultural în pandemie” – ediția a II-a (coordonatoare Carmen Croitoru și Anda Becuț Marinescu) – vezi link-ul de la final. Această ediție a fost realizată în perioada 01 octombrie 2020 – 01 decembrie 2020 și cuprinde două categorii majore de informații culese, respectiv (i) caracteristici socio-demografice și (ii) tema consumului cultural în perioada iulie-octombrie 2020, plus estimările de consum cultural în următoarele luni. Prin urmare, sondajul relevă prognoza de consum cultural în contextul pandemiei Covid 19.

Sunt trei capitole ce compun studiul: Tendințe ale consumului cultural public în contextul pandemiei COVID-19 – Analize comparative 2019-2020. Artele spectacolului și practicile de consum în perioada pandemiei – Între dorința de participare și teama de îmbolnăvire. Capital digital și decalaje sociale – Evoluția practicilor de consum cultural non-public în perioada pandemiei.

În rândurile de mai jos vom face scurte considerații vizavi de rezultatele studiului. Prin consum cultural public autorii fac referire la acele activități care se desfășoară în afara locuinței. Datele au fost culese în perioada 15-28 octombrie 2020, iar celelalte analize au la bază comparația cu datele obținute în prima ediție a studiului, precum și cu datele din „Barometrul de Consum Cultural 2019”.

Ceea ce este previzibil, pandemia a afectat foarte mult artele spectacolului (teatre, cinematografe etc.) și mai puțin activitățile cu specific non-artistic. Peste 90%, chiar 95% dintre respondenți au declarat că în ultimele patru luni de dinaintea realizării studiului nu au participat la activități culturale de tip vizitat muzeu, mers la bibliotecă, spectacole de muzică, teatru în spații închise și în aer liber etc. Cum era de așteptat, activitățile non-artistice au stat mai bine, de la întâlnirile cu prieteni și rudele (66% da vs. 34% nu), mersul la biserică (51% vs. 49%), plimbările prin parcuri sau zone verzi (40% vs. 60%), mersul la

restaurant în aer liber (38% vs. 62%) sau excursiile în afara localității (35% vs. 65%). Dat fiind contextul, este de mirare cum a supraviețuit acest sector cultural, mai ales cei care nu fac parte din plasa de siguranță dată de stat. România oricum ocupă locuri în subsolul clasamentului la consumul cultural, prioritatea principală pentru români fiind serviciile TV. Într-o țară cu analfabetism funcțional la cote înalte, românii sunt pe ultimul loc în Europa la consumul de carte. Potrivit datelor statistice de la Eurostat, 93,5% dintre cetățenii României nu cumpără nici măcar o carte pe an.

Tendențele generale în consumul cultural non-public indică faptul că procentul persoanelor care s-au uitat la televizor în intervalul iulie-octombrie 2020, unul foarte mare, de peste 85%, depășește cu mult procentul celor care au citit cărți, fie în format pe hârtie (30%), sau electronic (18%). Prin urmare, televizorul rămâne activitatea preferată a românilor și în pandemie. La fel de previzibil, aproape două treimi din cei chestionați au declarat că folosesc internetul în fiecare zi.

În acest punct, rolul capitalului digital într-o societate ce devine din ce în ce mai informatizat-informațională capătă un rol însemnat. Iată de ce „capitalul digital este înțeles ca potențial de utilizare a tehnologiilor și de transformare a abilităților de lucru cu dispozitivele digitale în avantaje materiale sau simbolice care se extind dincolo de mediul online” (p. 63). Relevanța teoretică a conceptului de capital digital, ne spun autorii studiului, a prins contur destul de târziu, odată cu dezvoltarea unui mod de conceptualizare ce a preluat înțelegerea formelor de capital în termenii propuși de Pierre Bourdieu – vezi conceptul de capital simbolic. În concluziile capitolului „Capital digital și decalaje sociale. Evoluția practicilor de consum cultural non-public în perioada pandemiei”, autorii ne spun că datele lor converg în a susține faptul că pandemia se răsfrânge asupra sistemului de stratificare și mobilitate socială, contribuind și ea foarte mult la o nouă redefinire a modurilor în care apar și se structurează inegalitățile sociale. Datele confirmă alte analize din spațiul european, subliniind că „efectele pandemiei s-au resimțit mai acut la nivelul unor categorii sociale (femeile și persoanele cu venit sub 1.500 de lei), fapt care s-a reflectat în practicile de consum cultural în spațiul domestic” (p. 101). Tot aici se notează că cei cu venituri sub 1.500 de lei au

Problema cea mai mare cu aceste analize este că ele rămân simple date depozitate într-un sertar.

utilizat internetul pentru a urma cursuri și pentru a citi cărți sau materiale de specialitate într-o proporție semnificativ mai redusă decât persoanele, spre exemplu, cu venituri de peste 4.500 de lei. Iată cum se creează o interdependență între capitalul economic și capitalul digital în conturarea inegalităților sociale.

Problema cea mai mare cu aceste analize este că ele rămân simple date depozitate într-un sertar. Nu am văzut luări de poziție în presa cotidiană, mai mult, nu sunt reacții din partea politicului, ca să nu mai vorbim de implementarea unor politici publice care să privească extinderea accesului la noile tehnologii, acestea, după câte observăm, contribuind și ele la adâncirea decalajelor din societate. Iar după cum arată studiul la care facem referire, femeile și persoanele cu venituri de sub 1.500 lei/lună (femeile sunt tot categoria dominantă printre salariații care câștigă aceste sume mai mici de 1.500 lei) sunt cele mai afectate.

Gusturile se discută. Mai ales într-o societate în care dispar pe rând norme, reguli și valori morale

ADRIANA MOCA

De gustibus non est disputandum? În secolul libertății absolute de exprimare, a accesului democratic la spațiul public virtual, fără un discernământ cultural educat în timp, ne mai putem apăra alegerile, precare uneori, scuzându-le printr-un dicton latinesc? Când ne referim la simțul uman al gustului, fiecare din noi are propria senzație de acru/dulce/sărat/amar în procentaje diferite. Dar, când e vorba despre literatură, muzică, / filme/emisiuni/spectacole, veștminte și modă, chiar sănătate și opțiuni politice, gusturile încep să merite o discuție, căci nu rareori sunt chiar discutabile. Care ar fi factorii ce influențează nivelul nostru de cultură? Din perspectiva unui artist care a susținut zeci de sesiuni de lectură, prin proiecte implementate în 25 de instituții de învățământ din țară și Republica Moldova, am observat câteva aspecte ce determină alegerile tinerilor în materie de consum cultural, alegeri ce depind într-o mare măsură de societatea în ansamblu.

Înainte de a ajunge într-o comunitate, copiii poartă amprenta culturii familiale care le va marca ulterior dezvoltarea personalității. Odată integrați într-un sistem de învățământ intervine, uneori salvator Celălalt (pedagogul/ colegii) care începe să ghideze alegerile. Dintr-odată, recomandările noilor cunoscuți devin mai importante, fiind urmate cu precădere. În adolescență,

„gustul” grupului de prieteni direcționează membrii în alegerea modului de petrecere a timpului liber. Se ascultă la comun un tip de muzică, se merge la film ori la concert în „gașcă”, câteodată se participă și la evenimente artistice valoroase, ori se citesc cărți în regim de împrumut. În atelierele susținute de Asociația Vis-a-Vis am discutat despre lecturile „de plăcere” și muzica favorită. Uneori, am fost uimită de titlurile pe care le aduceau în discuție, de la cele mai recente romane publicate de edituri prestigioase, până la acelea pe care le credeam complet uitate pentru generația smartphone, ca de exemplu cele ale lui Jules Verne. Alteori, nici măcar nu auzisem despre vreo carte obscură, a unui influencer necunoscut ce poluează spațiul virtual cu maculatură toxică. Am cerut un mic răgaz să mă informez ca să pot veni cu argumentul „de ce să nu citim cărți proaste”. Era un așa zis roman de dragoste, cu o hemoragie de cuvinte fruste, greu reproductibile. Pagina influencer-ului număra sute de mii de followers. E dificil pentru un tânăr în căutare de răspunsuri, fără un discernământ cultivat în timp, să nu sucumbe sub vraja notorietății exhibate. Am discutat cu acea ocazie despre capcanele rețelelor sociale și noile „modele” de Facebook/Instagram, al căror unic merit este cadența zilnică a postărilor, cu fotografii bine retușate și/sau citate din propria operă.

Preferințele muzicale ale tinerilor pot atinge chiar teritoriile minate ale discriminării. Ca să înțelegi fenomenul manelei, e necesar să te informezi. Linia melodică sau ritmurile manelelor sunt inspirate,

când nu sunt copiate de-a dreptul, din muzica Raii, originară din Oran (Algeria). În limba arabă, cuvântul Raii are mai multe semnificații: opinie, punct de vedere, sfat, obiectiv, plan, judecată, voință, alegere liberă. Doar ascultând versurile manelelor românești - o colecție de kitsch-uri grosolane - e ușor de observat felul distorsionat, de mahala sentimentală, în care acest tip de muzică s-a transformat pe piața locală. Ce motive stau la baza alegerii manelelor? Frondă, nivel redus de cultură generală, mimetism? 25% ascultă zilnic, 18% săptămânal, conform graficului Culturadata/Consumul non-public cultural în rândul tinerilor. Muzica în sine e inofensivă, dar mesajele coroborate cu un vizual grotesc perpetuează condiția de obiect sexual a femeii, supremația și admirația corupției, a „jmekeriei”, a hoției și analfabetismului. Dar nu sunt acestea oare figurile iconice cu milioane de followers pe rețele sociale, despre care se scrie în presă, chemate în studiouri TV să-și dea cu părerea? Cât de valabil rămâne dictonul „de gustibus ...” în aceste circumstanțe?

În mediul urban, deși oferta spațiilor culturale e destul de diversă, consumul tinerilor se îndreaptă tot spre mediul virtual. În studiul privind atitudinea tinerilor față de patrimoniul cultural, publicat de INCFC - Culturadata în 2018, menționat și mai sus, se arată că modurile de petrecere a timpului liber, bazate pe participarea la diverse evenimente culturale în spațiul public și pe consumul de produse / servicii ale instituțiilor culturale cu caracter artistic sau educativ, au un grad redus de alegere, dar nu doar de către tineri ci și de către adulți. Un alt studiu, de data aceasta realizat în Franța de către HADOPI (Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur internet) pentru Forumul „Entreprendre dans la culture”, menționează consumul de „cultură virtuală”, în proporție de 97% (categoria 15-24 ani) și 73% peste 25 de ani. 87% dintre cei de 15-24 ani ascultă muzică în fiecare zi, 83% vizionează clipuri/ filme/seriale, acestea fiind cele două tipuri de produse culturale pe care le consumă cu precădere.

În mediul rural românesc, oferta culturală e virtuală din multiple cauze: numărul bibliotecilor s-a diminuat drastic, iar acolo unde mai există au fonduri îmbătrânite de carte, căminele culturale funcționează ca spații pentru nunți sau discoteci, cinematografele

**Folclor, sărbători
religioase ori
evenimente cu tăieri
de panglică, unde
elevii fac figurație
specială. În jurul
acestor alternative se
desenează realitatea
culturală. De
„gusturile” primarului
și ale profesorilor
depinde profilul
cultural al tinerilor.**

sau teatrele sunt cvasi-inexistente, strategia administrațiilor locale e săracă în activități culturale de calitate. Folclor, sărbători religioase ori evenimente cu tăieri de panglică, unde elevii fac figurație specială. În jurul acestor alternative se desenează realitatea culturală. De „gusturile” primarului și ale profesorilor depinde profilul cultural al tinerilor. În plus, situația financiară a multor familii e destul de precară, iar practicarea unor hobby-uri ca muzica, sportul, pictura presupune o investiție pe care puțini adolescenți și-o permit. Accesibil rămâne telefonul/tableta/computerul cu conexiune internet. Din păcate, și aici există capcane: filme/seriale sau videoclipuri îndoelnice, rețeaua de socializare TikTok agreată de tineri e deseori periculoasă (vezi episodul Cumpănașu sau mai recente jocuri cu provocări suicidare). Pierduți printre munții de gunoaie virtuale, hrăniți cu junk-literature, somați de grup să urmeze trendul lălăit cu milioane de vizualizări, tinerii par refractari la realizări

***E nevoie de timp,
educație și front
comun al adulților
pentru a-i obișnui pe
cei mai tineri cu un
consum cultural de
calitate, fiindcă oferta
reflectă lumea pe care
generația noastră a
permis-o și o permite
în continuare.***

artistice înalte. Dar, când trăiești mult timp într-o văgăună întunecoasă, prima reacție la contactul cu lumina e să închizi ochii! E nevoie de timp, educație și front comun al adulților pentru a-i obișnui pe cei mai tineri cu un consum cultural de calitate, fiindcă oferta reflectă lumea pe care generația noastră a permis-o și o permite în continuare. Acasă se formează obișnuințele, în școală și în liceu se experimentează împreună cu grupul. Societatea românească, din care dispar pe rând norme, reguli de comportament și valori morale, nu pare a fi un mediu favorizant culturii de calitate. Acum câțiva ani, la o întâlnire cu presa, un director de programe tv a explicat difuzarea filmelor din prime-time prin votul personalului de la curățenie al instituției. Acesta reprezenta în opinia lui audiența principală. Fără comentarii! Câtă vreme singura miză a unui produs cultural este strict comercial, vom sfârși prin a avea o populație din ce în ce mai slab educată și ușor de manipulat. Consumul cultural se va diminua în favoarea divertismentului din categoria „idiocracy”.

Ideea unui pass-culture introdusă de Guvernul francez și recent urmată de Guvernul spaniol oferă vouchere de 300 sau 400 de euro tinerilor pentru bilete la evenimente culturale (muzee, teatre, cinema), achiziția de cărți și abonamente la reviste. Un asemenea credit nerambursabil le permite tinerilor peste 18 ani accesul la zone artistice pe care încă nu le-au experimentat, susținând totodată și întregul sector cultural, grav afectat de pandemie. În proiectele de promovare a lecturii pe care Asociația Vis-à-vis le-a implementat în școli și licee din țară, am introdus premii pentru participanți și vizionarea de spectacole în streaming. „Școala de lectură Lege et Impera”, cel mai recent proiect cofinanțat AFCN, a premiat 400 de elevi cu vârste între 11-17 ani, prin pachete de cărți oferite de edituri ca Arthur, Litera, Nemira și vouchere Cărturești. Chiar dacă bugetele AFCN sunt insuficiente pentru a acoperi nevoile atât de mari la nivelul educației în mediul mic-urban și rural, ne-am străduit să oferim tinerilor oportunitatea de a vedea măcar online un spectacol din zona independentă (UnTeatru) sau instituțional (Teatrul de Comedie) și de a-și achiziționa cărțile pe care le doresc dintr-o librărie. Replicarea inițiativei de a oferi un credit nerambursabil elevilor pentru acces la cultură și în România ar putea fi una din acțiunile cu impact major.

În Festivalul Național de Teatru, ediția 31, din 6-14 noiembrie 2021, se va putea urmări online, în premieră românească, piesa într-un act Morcoveață, celebru titlu într-o vreme, dar uitat azi. Pentru o mai justă înțelegere a ideii că există șansa de a te educa prin intermediul cărților, atunci când familia nu are resurse emoționale și nici culturale, am introdus câteva scurte fragmente din Jurnalul autorului Jules Renard în textul piesei. „Pe mine m-a crescut o bibliotecă” scria acesta și replica aprinde lumina într-un întuneric al ignoranței, mentalității obsolete, neputinței de evoluție din realitatea zilnică. Privind situația generată de valul patru, realizezi că un procentaj semnificativ din populația tânără a țării are nevoie de suport, protecție și educație, iar intervenția Statului devine obligatorie. S-ar putea construi România educată doar imitându-i pe vecinii europeni și bunele lor practici. Cu condiția să acționăm rapid, nu doar să capitalizăm voturi pe subiect.

Prezentul și viitorul literaturii? Într-o societate din ce în ce mai slab alfabetizată și mai atrasă de formele de naționalism?

YIGRU ZELTIL

În România, literatura este deja poate cea mai conservatoare dintre arte însă dacă, prin anumite circumstanțe, scena de poezie actuală s-ar dizolva sau ar fi împiedicată să se afirme în continuare, limba română riscă să rămână cu totul în seama izolaționiștilor toxici.

Îi spuseseam la un moment dat lui Claudiu Komartin acest lucru, și anume că prezentul, dacă nu și viitorul, consumului de poezie aparține „hipsterilor”, cu tot cu acele conotații ușor peiorative de mondenitate, de pojghiță mai mult sau mai puțin consistentă de cultură alternativă. Nu sunt antropolog, folosesc „hipster” într-un sens inevitabil larg (persoane urbane și „creative”). Pe alte meridiane, „hipsterul” are sau avea un profil mai clar delimitat; portretul pe care Marius Babias îl face generațiilor anterioare de hipsteri în „Nașterea culturii pop” cuprindea și simpatiile de stânga sau atracția pentru minoritari și formele marginale de cultură, trăsături pe care hipsterii români le reflectă în mai mică măsură...

După cum se știe, unii dintre autorii generației 2000, cu care a fost asociat și Komartin, au visat la a avea popularitate în rândul „maselor”. Dar societatea este din ce în ce mai slab alfabetizată în România și încă mai atrasă în continuare de formele de naționalism, deși marxiști precum Al. Cistelean cred că și acest liant social nu mai funcționează decât inertial și doreau să producă literatură „de consum”...

Nu mulți își mai amintesc că generația 2000 și-a făcut debutul oficial nu numai în cadrul unui cenaclu care ținea de cea mai importantă organizație literară (Uniunea Scriitorilor din România, care s-a dezis din 2015 încoace de „tinerii furioși”), ci și într-un supliment de ziar unde ședințele cenaclului erau prezentate, având un tiraj inimaginabil în condițiile presei de astăzi. În pofida acestei vizibilități superlative, generația 2000 nu a avut și, precum „noul val” din filmul românesc, nu putea avea un impact de masă, reperele și ethos-ul său țineau de un regim contracultural.

Restul culturii nu s-a schimbat simțitor. Conservatorismul, aflat de mult în peisaj, e mult mai apăsător afirmat. Doar că sunt poate ceva mai multe persoane tinere - cum spuneam: urbane, „creative”, deci hipsteri - care intră în contact cu scena de poezie, cel puțin prin intermediul unui concurs de tip LicArt sau prin evenimentele mondene precum serile de poezie organizate în București de ARCEN, și în suficiente cazuri încă practică la rândul lor poezia.

Dar să subliniem că nici această scenă nu este omogenă, unele cercuri, fiind mai vizibile, reprezintă un „mainstream” mai „conservator” în percepția altora, deși sunt tot o nișă, de fapt, în raport cu vasta majoritate a producției literare din afara scenei, din provincie, din cea mai mare parte a diasporei, zone dominate de mentalități încă și mai conservatoare, tributare clasicilor învățați la școală și imitați cu sfințenie...

În punctul orb

NICU ILIE

În 1957 societatea americană a trecut printr-un șoc. Rușii pusese pe orbită primul satelit operațional, Sputnik, iar programul similar american era abia în stadiu incipient. Nu era vorba despre mândria națională, afectată de acest eșec, ci de o amenințare concretă. Deceniul era marcat de pericolul nuclear, iar șocul satelitului sovietic s-a propagat în toate straturile societății americane. Aparent, construcția unui satelit era o problemă inginerescă, iar industria americană, cea mai dezvoltată din lume la acel moment, avea cei mai buni ingineri. Eșecul lor în fața sovieticilor era oarecum inexplicabil. În cele din urmă, această lipsă de competitivitate a atras atenția asupra lipsei de dinamică a educației din SUA, orientată atunci aproape exclusiv spre domeniile lucrative. A urmat o amplă restructurare a sistemului de învățământ, avându-se ca scopuri recalibrarea acestuia pentru a-l face competitiv în cercetarea științifică și, pe de altă parte, creșterea nivelului general de educație, atât tehnică, cât și artistică sau umanistă. A fost creat sistemul de burse universitare, au fost restrânse și apoi eliminate discriminările de gen și rasă, au fost preluate la nivel federal atribuții ale statelor, impunându-se astfel un nivel omogen de dezvoltare și modernizare a educației. În doar un deceniu, programul spațial american l-a ajuns și l-a depășit pe cel rusesc, iar în deceniile următoare Statele Unite s-au aflat în avangarda cercetării științifice, a inovației tehnologice și artistice, a dezvoltării sociale.

Este unul dintre exemplele de răspuns corect la orice criză de competitivitate: creșterea cunoașterii și a investițiilor.

În anii 1960, China era a patra economie a lumii, dar PIB-ul său reprezenta doar 12% din cel al Statelor Unite. Economia chineză era depășită de cea a Marii Britanii și a Franței, state de zeci de ori mai mici decât colosul din Extremul Orient. În 1977 China decăzuse pe a 9-a poziție a clasamentului mondial, fiind depășită de Japonia, Germania, Italia, Canada și Brazilia. La acea dată, în linii mari, statul cu capitala la Beijing era de două sute de ani într-o permanentă stagnare economică. Nivelul de trai continua să se deterioreze pe măsură ce numărul populației creștea exponențial, iar forța economică rămânea aceeași. Lipsa de competitivitate a economiei a dus în China comunistă la violente războaie între generații, cum a fost așa-numita Revoluție culturală, dar până la sfârșitul anilor 1970 comuniștii chinezi aveau să conștientizeze că răspunsul nu este ideologic, ci cognitiv. Venirea la putere a lui Deng Xiaoping avea să aducă scoaterea treptată a Chinei din izolarea internațională în care singură se poziționase și, în decurs de un deceniu, să starteze un ciclu de dezvoltare economică ce a transformat-o azi în lider mondial. Momentul decisiv a fost 1980, când educația a devenit prioritatea absolută a programului politic chinez. Au fost vizate simultan toate nivelurile și ramurile de studiu. De la zero, în doar patru ani, China a avut primii 50.000 de absolvenți MBA. Ca o paranteză, mulți dintre ei sunt astăzi miliardari. În paralel cu restrângerea analfabetismului, către 1%

din populație, și cu dezvoltarea, pe baze moderne a învățământului elementar și de nivel mediu, accentul a fost pus pe studiile universitare, unde au fost create filiere educaționale pentru toate disciplinele cu impact asupra vieții contemporane, de la cibernetică la științe sociale. Simultan, a avut loc prima deschidere majoră a societății chineze – bursele internaționale de studii. În plin comunism, înainte ca statul comunist să se retragă din economie, chinezilor le-a fost facilitată plecarea la studii în străinătate, prin acorduri cu 103 state din întreaga lume. Aproape 700.000 de chinezi au beneficiat de atunci de aceste oportunități academice și, deși mai puțin de 200.000 s-au întors să lucreze în China, ei au participat la saltul inimaginabil al economiei chineze. În decurs de 40 de ani, numărul celor cu studii superioare a crescut de la 60 de milioane la 250 de milioane. Totodată, a fost introdus conceptul de educație permanentă pentru a remedia situația celor trecuți de vârsta școlară și care avuseseră parte de o educație învechită și ideologizată. Efectul a fost că în 2010 China a devenit a doua economie a lumii și, simultan, cel mai mare exportator. În doar câteva decenii a trecut de la 59 de miliarde la 15 mii de miliarde de dolari PIB. Sigur, cifrele pot crea impresia unui salt glorios, lucru doar în parte adevărat. Dezvoltarea Chinei rămâne inegală, zonele centrale și cele vestice rămân mult mai slab dezvoltate decât coasta estică. PIB-ul per capita în China este puțin sub cel al României. Valoarea adăugată realizată în China este mult sub cea din statele occidentale. Dar, chiar și în acest context, putem estima unde s-ar fi aflat astăzi China fără marea reformă – funcțională – a învățământului, începută în anii 1980: dacă păstra ritmul de creștere de pe timpul lui Mao Zedung, era astăzi pe una din pozițiile 50-70, lângă țări ca Tanzania și Belarus.

Statele Unite și China nu sunt exemple singulare. În toată istoria economică a lumii, marile creșteri economice, care au precedat dezvoltarea socială, au fost, la rândul lor, precedate de o modernizare radicală a educației. Aceasta nu poate ține loc de resurse, dar, dacă este orientată către creșterea competitivității, duce la valorificarea mai bună a resurselor existente și la atragerea altora noi. Educația înseamnă ea însăși acțiune directă asupra unei resurse esențiale, cea umană, care are poziția

***În România, puse
față în față, istoria
economică și cea
a educației par a
avea foarte puține
puncte comune.***

centrală în orice economie și care constituie chiar vectorul prin care dezvoltarea economică se traduce în dezvoltare socială. Pe lângă randament și competitivitate, care constituie proiecții ale ei pe axa economică, educația se proiectează și pe axa dezvoltării umane prin scăderea inegalităților, incluziune, mobilitate, networking, spirit critic, cultivarea inteligenței emoționale și a valorilor sociale.

Totuși, adesea, educația se află în punctul orb. Investițiile în capacități de producție, în infrastructura de transport, în piața imobiliară și chiar în comerț au un efect direct și imediat. Ca și cultura sau producția artistică, educația pare să nu aibă. Programabilitatea acestora nu garantează obținerea valorii V în timpul T. Economiiștii din primele generații evitau, din acest motiv, să le clasifice printre produse. Iar în economiile mici, viziunea lor rămâne destul de populară.

În România, puse față în față, istoria economică și cea a educației par a avea foarte puține puncte comune. Nici chiar reforma legendară a lui Spiru Haret nu dă un efect clar în indicatorii economici. Trebuie spus și că seriile de date pentru istoria economică a României sunt destul de greu de reconstituit, iar încercările de etalonare a lor – propuse de OECD, de ONU sau de universități din străinătate – au dus la rezultate diferite și pe alocuri contradictorii. Pe de altă parte, încă din secolul 19, economia României a avut un grad foarte

redus de reziliență în fața crizelor globale, iar ciclul acestora s-a suprapus cu cel al reformelor educației, provocând evoluții sinuoase ale ratei de creștere economică. Ca paranteză, această vulnerabilitate la crize trebuie ea însăși analizată și remediată la pachet cu deficitul cronic al balanței externe.

Totuși, în ce privește educația, fondatorii statului modern au avut avantajul deschizătorului de drum, iar acțiunile de inițiere și democratizare ale învățământului au avut un efect mult mai clar măsurabil. Eforia școalelor, înființată prin Regulamentul organic, a avut între atribuții formarea formatorilor. Bursele pentru studii în străinătate au fost acordate inițial câtorva zeci de tineri și continuate până în primii ani din secolul 20, când numărul bursei de stat și private pentru studenți ajungea la 1500, acestora adăugându-li-se până la 600 de burse pentru învățământul mediu – licee de băieți și școli de fete, după cum notează fostul ministru al comerțului, Nicolae Xenopol, în „La richesse de la Roumanie”, 1916. Sunt date mai puțin cunoscute pentru că ele contravin imaginii de popor care s-a născut pe sine însuși, pe care a promovat-o ideologia național-comunistă și care încă marchează imaginea identitară a românilor. Această conectare permanentă, prin bursele de studiu internaționale, a educației din România cu cea din Europa apuseană avea forța unei reforme permanente, păstrând programele, tehnicile și conținuturile educaționale în pas cu cele din Franța, Italia, Germania, Austria și Belgia, asigurând up-datarea sistemului de învățământ și conservarea competitivității. Ele au avut un impact esențial asupra educației, economiei, politicii, artelor, dezvoltării sociale. Bursierii internaționali au reprezentat primele generații de profesori și de practicieni din domeniul juridic, al literelor, din cel militar și cel medical și au fost cei care au smuls Principatele din evul mediu. Ulterior, înființarea masivă a instituțiilor de învățământ de toate gradele, de la școli rurale la universități, a transformat inimaginabil, în decurs de câteva decenii, societatea românească (predominant pe cea urbană) și a reprezentat primul efort public pentru dezvoltare locală și regională. Însă nu trebuie neglijat nici că multe dintre școli vizau performanțe deosebite de reduse, iar descrierea școlilor rurale – o sală, o tablă, un steag –, valabilă până după al doilea război mondial, descrie incapacitatea României de

a oferi un învățământ modern și de calitate pentru cea mai mare parte a populației. Ritmul de creștere a capacității de școlarizare și a calității oferite a fost inferior dezvoltării demografice și poate fi privit ca fiind cauza, nu efectul, evoluției sinuoase a economiei, care ajunge să decadă în 1947 până la nivelul din 1920. O istorie a educației în tot acest timp arată că, după Marea Unire, România a abandonat preocuparea de a-și actualiza și dinamiza sistemul școlar. Reformele lui Haret și Poni, din perioada 1880-1900, au continuat să calibreze învățământul interbelic, cu minime eforturi de adaptare a acestuia la noul peisaj demografic și tehnologic de după 1919. În acest context, fără a neglija caracterul criminal al regimului comunist, evident și în învățământ, prin epurarea cadrelor didactice și a studenților, reformele comuniste din 1958 și 1972 au avut, per ansamblu, un impact pozitiv asupra învățământului și asupra dezvoltării sociale. S-a lărgit foarte mult accesul la educație și s-au eliminat discriminările de gen, iar școala a devenit un factor de incluziune socială. De asemenea, predominant în disciplinele tehnice, s-a produs o actualizare a programelor de studii. Totuși, pentru că atât învățământul, cât și economia erau subordonate ideologiei, competitivitatea nu s-a aflat decât accidental printre obiective. Situația s-a agravat când, de la sfârșitul anilor 1970, în România ritmul creșterii capacităților de producție a fost surclasat de cel al formării forței de muncă. Cu toate acestea, educația a continuat în același sistem: puternic ideologizat, cu un număr redus de absolvenți de studii superioare și cu dezvoltarea marcat tehnologică. Șomajul a fost mascat prin încadrarea forțată în întreprinderile existente, sacrificând orice noțiune de randament economic și orice corelație între cerere și ofertă. În esență, ultimele decenii ale comunismului nu doar că nu au adus o ajustare de competitivitate a educației în raport cu realitățile economice, ci au denaturat economia pentru a ascunde proastele decizii din managementul resurselor umane.

Pentru un stat, gestionarea proastă a resursei umane se traduce direct prin pauperitate. Anii de după 1990 au scos la lumină disfuncțiile și disparitățile. Din păcate, însă, acestea au fost analizate tot în cheie ideologică, ceea ce a dus la numeroase schimbări și mici reforme contradictorii

– de la „import de know-how” la resuscitarea reparatorie a unor formule interbelice și la foarte mult conservatorism. Mai mult, din moment ce educația fusese deconectată de competitivitate, ea a încetat să mai fie privită ca fiind o infrastructură socială aptă să genereze competitivitate. În expunerea de motive din diferite acte normative se menționează un asemenea obiectiv, dar, de facto, învățământul, ca și sănătatea, a fost lăsat să se prăbușească, pierzând în decurs de două decenii o treime din participarea sa la PIB în timp ce tot restul economiei terțiare – comerț, administrație, real estate a înregistrat creșteri de 50-150%.

Începând cu 2002, după aderarea la NATO și semnarea preaderării la Uniunea Europeană, economia României a avut un salt de la plafonul de 38-42 de miliarde de dolari, în care a evoluat din anii 1980 până în 2001, la 214 miliarde în 2008 și la plafonul de 250 de miliarde după 2018. Acest salt, de peste 600%, a fost determinat de accesul pe piața Uniunii Europene, de investițiile străine și fondurile structurale atrase. Educația, care a trecut prin mai multe schimbări în această perioadă, reușite sau nereușite, trebuie să fi avut un rol în acest avans economic, dar impactul său nu este cu ușurință de trasat. Totuși, nu putem privi faptul că economia a avut creșteri de randament și productivitate ca nefiind legat de know-how-ul, baza cognitivă sau axiologia necesare unei asemenea transformări.

În esență, cel mai bun lucru care s-a întâmplat în învățământul românesc după 1990 a fost creșterea masivă a școlarității terțiare. Numărul studenților crescuse de la 30-40.000 în perioada interbelică la 160-190.000 în anii 1980. După 1990 au fost ani în care a ajuns la 600-800.000. Scăderea din ultimii ani, la 300.000 în prezent, chiar dacă explicabilă prin contracția demografică, este preocupantă și va avea cu certitudine un impact economic și social.

Pe fond, cifrele creează o imagine disonantă: creșterea competitivității este simultană cu creșterea abandonului școlar, a ratei de analfabetism, a analfabetismului funcțional. În același timp, sărăcia și excluziunea socială se mențin la cote înalte, România fiind statul european cu cea mai mare pondere a populației afectate. Reducerea acestei categorii

Unii parametri mai greu de cuantificat, măsurabili prin cercetări sociale și sondare, indică o creștere a obscurantismului, a izolării, a disoluției autorității, a neîncrederii și, în general, a lipsei de comprehensiune pentru lumea în care trăim.

de la o treime a populației la un sfert păstrează totuși un risc social major, cu efect direct asupra educației. De asemenea, unii parametri mai greu de cuantificat, măsurabili prin cercetări sociale și sondare, indică o creștere a obscurantismului, a izolării, a disoluției autorității, a neîncrederii și, în general, a lipsei de comprehensiune pentru lumea în care trăim. Cercetările INSCOP Research, cum sunt cele din barometrul „Neîncrederea publică: Vest vs. Est, ascensiunea curentului naționalist în era dezinformării și fenomenului știrilor false”, pe care Cultura îl prezintă în secțiunea Studii și cercetări, sunt un bun exemplu. Un grad ridicat de pesimism afectează până la două treimi din populație. De asemenea, toate temele sociale sunt intens polarizate, nemairămânând, practic, căi de mijloc. Nu în ultimul rând, cercetările sociale care vizează

***Deși, par mici,
costurile unei
educații lipsite de
performanță sunt în
realitate foarte mari.***

consumul cultural indică o plafonare a acestuia la cote extrem de joase, atât ca volum, cât și ca grad de complexitate și vitalitate a produselor artistice.

Concluzia ce rezultă din toate aceste cifre este că educația este marcată de inegalități și disparități profunde, care s-au accentuat în ultimii ani, în loc să scadă. Aceste disparități sunt geolocalizabile – rural-urban, regional – și stratificabile – incidența abandonului școlar este mult mai mare în mediile aflate la risc; gradul de accesare a infrastructurii culturale este strict dependent, cu extrem de puține excepții, de filiere profesionale. Însă, fără a forța prea mult, disparitățile sunt măsurabile și la nivel individual – lipsa unor cunoștințe tehnice sau științifice esențiale la persoanele cu studii umaniste sau, deopotrivă, o capacitate de comunicare redusă și un background cultural rudimentar pentru mulți absolvenți de studii tehnice sau profesionale. Se adaugă o utilizare defectuoasă a gândirii abstracte; capacități de analiză și sinteză diminuate.

Schematizând, de o sută de ani România a abandonat modelarea activă a învățământului, în raport cu competitivitatea internațională la care trebuie să facă față și cu obiective de dezvoltare socială asumate. Acțiunile asupra sistemului educativ au fost reactive, întârziate, ideologizate și lipsite de o claritate a viziunii. Dincolo de cadrul normativ, acțiunile de reformă nu au depășit inerția sistemului, direcția învățământului, chiar și atunci când a înregistrat succese, putând fi descrisă mai degrabă ca o derivă. Dezvoltarea acestuia este marcată de disparități

și disfuncții pe care, pentru moment, în loc să le estompeze, le accentuează. Performanțele reduse ale educației pentru tineri și lipsa oricărei strategii de educație remedială pentru adulți afectează dezvoltarea tuturor celorlalte sectoare sociale. În primul rând, deși a crescut cu 300% față de 1989, productivitatea angajaților din România rămâne cea mai mică din Uniunea Europeană, cu efect direct asupra valorii adăugate și asupra retribuției. În al doilea rând, consumul redus de produse culturale, calibrat de calitatea actuală a educației, face imposibilă existența unei piețe culturale propriu-zise și necesită consumul de resurse bugetare pentru a susține, mai mult sau mai puțin formal, oligopsonul artei contemporane. În al treilea rând, calitatea administrativă este direct afectată pe de o parte de calitatea resursei umane pe care administrația o poate atrage, pe de altă parte de lipsa cunoașterii de către public a unor mecanisme de bază, ceea ce solicită eforturi suplimentare pentru comunicarea actelor administrative și blochează modernizarea prin introducerea de noi tehnologii, cum sunt cele digitale – plăți online, conturi autoadministrate, baze de date consistente etc. Nu în ultimul rând, calitatea vieții politice și a deciziei este direct afectată de nivelul redus al cunoașterii și comprehensiunii sociale. Incapacitatea publicului de a trece de un nivel foarte redus de explicare a obiectivelor, măsurilor, tehnicilor și metodelor de acțiune eficiente favorizează un nivel rudimentar al dezbaterii publice și facilitează deturnarea în interes personal sau de grup a acțiunii politice.

Deși, par mici, costurile unei educații lipsite de performanță sunt în realitate foarte mari și afectează atât bugetele tuturor instituțiilor – prin lipsa de performanță și prin mecanisme compensatorii –, cât și gradul de dezvoltare și vitalitate socială și comunitară. La polul opus, acțiunile de actualizare a educației, chiar și atunci când nu sunt coerente sau când au o penetrabilitate redusă, generează valoare socială și dezvoltare. Răspunsul ideal, dacă se constată disfuncții ale competitivității, este cel al reconstrucției radicale a educației, în raport cu seturi clare de obiective măsurabile și oferind sistemului capacitatea de auto-up-date permanent. Cum spun americanii: „Evoluția cere schimbări. Perfecțiunea cere schimbări dese.”

Doi litri de apă pe zi, un film pe săptămână și trei cărți pe an

CARMEN CORBU

Ne adaptăm la contextele sociale care apar? Găsim soluții eficiente în situații dificile? Manifestăm respect pentru ceilalți și ne putem sincroniza acțiunile cu ei?

Nu? Mergem pe varianta cu mie să îmi fie bine și restul nu contează? Ne ascundem în peșterile fricii că cineva necunoscut și neprecizat ne vrea răul oricând și oricum? Refuzăm să gândim și să analizăm contexte, dincolo de expunerea la prima manipulare? Instinctul supraviețuirii o ia năuc în toate direcțiile, iar cel al altruismului nu se instalează? Atunci, nu cumva avem un scor scăzut de inteligență socială?

Perseverăm în fața dificultăților, apreciind corect sarcinile și resursele? Obținem energie pozitivă din emoții, acționând performant pentru prezervarea ființei? Rezistăm tentațiilor efemere pentru a atinge un scop mai înalt? Ne înțelegem cu cei din jur, identificându-le și respectându-le emoțiile și nevoile? Acționăm în acord cu cerințele sinelui și cu necesitățile celorlalți?

Nu, la toate de mai sus? Avem convingerea că dacă noi suntem fericiți nu există om nefericit pe lume? Că dacă noi nu avem bunici, nimeni nu are? Refuzăm să ne spălăm mâinile și să purtăm o mască de protecție? Ignorăm norme sociale și sanitare? Practicăm ipocrizia ca stil de viață? Nu acceptăm un vaccin în context de pandemie? Credem că suntem cei mai deștepți oameni de pe pământ, că ne pricepem la orice în fiecare secundă a vieții noastre? Am decis că suntem deținătorii adevărului absolut, că am demontat toate misterele universului și am destructurat toate conspirațiile și oculte mondiale? Pe scurt, părem că

suntem în plină manifestare a unei sociopatii sau a unui sindrom post-traumatic? Nu cumva, pur și simplu, doar suntem la pământ cu inteligența emoțională?

Este cultura un educator civic, un formator al gândirii critice, al empatiei? Este cultura o platformă care susține dezvoltarea emoțională a societății? Este cultura un sistem de valori și de acțiuni care participă la vindecarea traumelor societății?

Nu știm, la toată lista? Dacă tot avem un minister dedicat, Cultura este – ar trebui să fie? poate întruni condițiile de a fi? – „serviciu public”? Cu studii de impact, analiza contextului, cunoașterea grupurilor țintă și a nevoilor și măsurilor care accesează aceste nevoi? Care ar fi ultima, sau prima, sau una dintre cercetările comandate de Ministerul Culturii, pentru a-și stabili politicile publice? De exemplu, ce instrumente administrative sunt necesare? Sau: este modelul anglo-saxon potrivit într-o societate mutilată de comunism? este modelul franco-italian potrivit pentru o societate avidă de libertate și descentralizare? este vechiul model american potrivit pentru o societate aflată în disoluție axiologică? Cum se armonizează diversele măsuri de finanțare cu caracteristicile și nevoile specifice ale societății? Ce înseamnă proiecte prioritare, dacă tot au fost inventate? Să fie entertainment, să fie educație, să fie fidelizare, să fie activare? Să fie cultura formă de educație continuă pentru adulți și să fie facilitat accesul la ea pentru cât mai multe categorii de sociale? Să fie subvenții, să fie voucher-e? Să consumăm cu toții și o poveste pe lângă cei doi litri de apă pe zi, pentru că poveștile ne dezvoltă emoțional și ne învață care sunt consecințele faptelor bune și ale celor rele și cum să discernem între bine și rău, între efectele practicării adevărului și a minciunii și între lașitate și curaj?

Gheorghe Popa, „Yin și Yang”
Fotogeografica 2021, Premiul organizatorilor.

arte media științe Așa cum s-a văzut

În perioada pe care o traversăm, cu numeroase hiatusuri în viața artelor performative, cu accesul în sala de spectacole restricționat și cu un public care nu dă tocmai năvală la teatru ca în vremurile normale, festivalurile ținute în spațiu fizic au căzut rând pe rând, ca secerate. Cu atât mai vrednic de laudă este efortul celor două directoare de teatru, Gianina Cărbunariu și Oltița Cîntec, care au reușit în acest început de stagiune, luând toate precauțiile necesare, să ducă la capăt festivalurile în condiții de siguranță, fără vreun accident.

(Cristina Rusiecki)

Gheorghe Popa, „Yin și Yang”, Fotogeografia 2021, Premiul organizatorilor.

teatru

Festivalul, o rămășiță a normalității

În perioada grea pe care o traversăm, când există numeroase hiatusuri în viața artelor performative, când accesul în sala de spectacole este restricționat, iar publicul nu dă tocmai năvală la teatru ca în vremurile normale, festivalurile ținute în spațiu fizic au căzut rând pe rând, ca secerate. Drept este că, în condițiile pandemiei, riscurile sunt cu atât mai mari cu cât un festival presupune un conglomerat de trupe sosite din toată țara și din străinătate și o circulație intensă. Cu atât mai vrednic de laudă este efortul celor două directoare de teatru, Gianina Cărbunariu și Oltița Cîntec, care au reușit în acest început de stagiune, luând toate precauțiile necesare, să ducă la capăt festivalurile planificate cu mult timp înainte, în condiții de siguranță, fără vreun accident nefericit.

Festivalul de Teatru de la Piatra Neamț și-a ales ca temă, anul acesta, „Postprezent. Something to Declare & to Share”. Continuând direcția inițiată de când a devenit curatoarea festivalului, aceea de a răspunde în primul rând comunității locale, de a familiariza, educa și pregăti publicul tânăr pentru teatru, de a-i forma spiritul critic și, nu în

ultimul rând, de a-l face părtaș la actul artistic, Gianina Cărbunariu a gândit un festival adaptat la situația actuală, în care întâietate au avut condițiile de siguranță. Astfel, sloganul „Ne vedem afară” a devenit chiar unul dintre criteriile de selecție a spectacolelor, preferate fiind cele ce s-au putut reprezenta în aer liber. De altfel, debutul și sfârșitul Festivalului au fost marcate prin producția Teatrului Tineretului, „Va urma. Planeta Oglină”, concepută de Gianina Cărbunariu special pentru spațiul din fața teatrului, în care folosirea ingenioasă a fațadei clădirii devine unul dintre principalele atuuri artistice. O altă producție a teatrului, care a folosit exteriorul și interiorul de la Palatul Copiilor, concepută de regizorul Clemens Bechtel, a fost „Viitorul din trecut”, revizitare a dureroasei pagini antisemite din istoria locală. Scenariul spectacolului itinerant, în care spectatorii pornesc din fața teatrului spre Palatul Copiilor, pentru ca aici, împărțiți în grupuri, să asiste la scene desfășurate concomitent în diferitele spații ale clădirii, are ca punct de plecare documentele istorice, dar și mărturiile ale actorilor și ale locuitorilor orașului. Imaginat ca o poveste din 2051, când în oraș au

Verde tăiat de Alexandra Felseghi, regia Adina Lazăr, Asociația Pro Teatru din Zalău.

mai rămas doar bătrânii, spectacolul începe cu o rememorare a ororilor din perioada comunistă, între care coada de o jumătate de zi pentru un bilet la „Pe aripile vântului” rămâne cea mai inofensivă. Apoi, amintirile merg și mai adânc, la începutul secolului XX, când 50 000 de evrei, după ce protestează prin petiții împotriva tratamentului la care sunt supuși, se văd nevoiți să plece în pribegie. Povestea evocă exilul, sărăcia extremă, ca și senzația respingerii ce însoțesc pretutindeni grupurile de proscriși, aducând un discret, dar emoționant omagiu semnului care le-a preservat identitatea, cartea scrisă. Producția de la Teatrul Tineretului a fost una dintr-o serie amplă de spectacole prezente în festival care au revizitat tema antisemitismului.

Tot pentru a minimiza riscul de infectare, spectacolele străine invitate în festival s-au transformat în „lecture performances care să încapă în bagajul de mână”, după expresia directoarei. „Bagajul de mână” a însemnat laptopul de unde creatorii au proiectat în fața publicului diferite imagini, în timp ce și-au expus conceptul și limbajul artistic pentru care au optat în producții

deja realizate sau doar schițate. Deprinși cu instrumentele teatrului și ale retoricii, dar și cu arta interpretării, prezentările lor s-au dovedit expresive, mai cu seamă că formula aleasă a câștigat prospețimea unui work in progress. Așa cum festivalul ne-a obișnuit de câțiva ani, prezentările au fost urmate de o sesiune de întrebări și răspunsuri.

Și tot cum ne-a obișnuit de câțiva ani, una dintre direcțiile cele mai importante ale festivalului a fost reprezentată de teatrul documentar. Printre spectacolele selecționate s-a numărat și „Verde tăiat” de Alexandra Felseghi, regia Adina Lazăr, produs de Asociația Pro Teatru din Zalău. Documentând numeroase cazuri de tăieri ilegale și de transport de lemne în fața cărora autoritățile închid ochii, Alexandra Felseghi le ficționalizează grupându-le în jurul pădurarului ucis. Cazul este real, s-a întâmplat în pădurea Rogoz, Maramureș, în octombrie 2019, (doar) unul dintre criminali fiind arestat și asta abia după zece luni. La vremea respectivă, BBC relatează că în doi ani, în România, fuseseră uciși șase pădurari. Pentru moartea lui Liviu Pop încă nu a fost condamnat nimeni. De altfel,

chiar în timpul festivalului presa a consemnat un nou caz al jurnaliștilor veniți să facă un reportaj despre furtul de lemne, întâi amenințați, apoi bătuți cu sălbăticie, după ce echipamentul le fusese vandalizat.

Așadar, un spectacol după un caz real, care reproduce multe alte situații similare, mărturii ale corupției pandemice din țara noastră, cu o formulă atipică pentru genul de teatru documentar cultivat aici. Impactul său se datorează, pe de o parte, structurii dramatice eminentemente clasice, cu situații și personaje coerente, realiste get-beget, care ușurează accesul la adevărul tragic înfățișat. Trama, cu situații care înaintează treptat, din acumulări, este ușor de urmărit. Pe de altă parte, echipa de creație a ales să insereze tradiționala temă a comuniunii cu natura, prezentă în poeziile care se studiază din clasa întâi până la sfârșitul școlii, ceea ce, din nou, face ca totul să fie recognoscibil. Acestea sunt și motivele pentru care spectacolul devine atât de emoționant.

Inevitabil, se pune întrebarea de ce impactul său este mai mare decât al multor producții de teatru documentar. Din care se naște, automat, alta: când menirea acestui gen este să trezească atenția asupra faptului semnalat și să provoace reacția critică a publicului, ce trebuie să prevaleze: mesajul sau limbajul artistic? Adesea creatorii noștri de teatru documentar recurg la aceeași rețetă: o documentare minimală, de regulă câteva știri culese din presă, urmată de improvizării cu echipa, apoi definitivarea textului. Rezultă un spectacol în care performativul câștigă în dauna mesajului. Iar acesta, alunecând în planul al doilea, își pierde din importanță și mai ales din relevanță. Subiecte grave, corupția din sistemul de sănătate, tarele sistemului de educație etc. se pierd în producții care îndeamnă spectatorul mai degrabă să se relaxeze și să admire interpretii decât să reflecteze la ce transmit. Atât formula cu actorii care, țepeni, își spun textul în fața microfonului, dar și cea cu mixul de improvizării actoricești, de regulă ingenioase – pentru că avem actori talentați –, asezonate cu songuri și stropite cu ceva umor nu fac decât să dilueze mesajul. Te și întrebi dacă grozăvia descrisă nu a fost aleasă doar ca pretext pentru niște prestații artistice de succes.

Alegând formula clasică, bătătorită, „Verde tăiat” evită toate aceste riscuri. Înaintând printr-o suită de acumulări, de la scenă la scenă, mesajul poate fi receptat în toată grozăvia lui. Interpreta văduvei care vrea să se facă dreptate, Ioana Sibef, reușește o partitură de un dramatism ca la carte, cu economie de mijloace, cu rostire sobră și privire care arde. Bineînțeles, receptarea acesteia este facilitată de similitudinile cu un alt personaj celebru din literatura română, cunoscut tot din școală, Vitoria Lipan. Drama prietenului celui mort, care ar vrea să o ajute pe văduvă, este și ea evidentă în interpretarea din cale afară de umană a lui Emanuel Cifor. Iar pârgurile corupției pe care le accesează primarul, proprietarul ascuns al firmei ce devastează pădurea (Răzvan Bănuț cu nuanțe cam prea explicite), sunt imediat recognoscibile. Spectacolul radiografiază, piesă cu piesă, corupția din mafia lemnului, cu primarul care cumpără autoritățile, fără a se sfii să-i amenințe cu moartea pe văduva și prietenul pădurarului, când aceștia nu se lasă convinși să accepte mușamalizarea.

Dincolo de durerea tinerei soții rămase cu doi copii mici, orfani, pentru că tatăl lor și-a făcut datoria de a proteja pădurea, copleșitoare pentru spectator este senzația de nedreptate amestecată cu neputință pe care o dă sistemul de justiție corupt până în măduva oaselor. Publicul empatizează în aceeași măsură cu văduva care își plânge soțul, dar și cu tânărul procuror ce investighează cazul, sigur că va aduce dreptatea, până la sfârșit, când superiorii îi pun pumnul în gură. De câte ori tinerii din România, care vor să ajute cu ceva, să schimbe ceva în țara aceasta, nu sunt anihilați în cele mai perverse moduri? Momentul realizat cu exemplară economie de mijloace, în care publicul înțelege imediat, din expresia procurorului și din cele câteva vorbe îngăimate, ce i se spune la telefon, este copleșitor. Pentru orice spirit justițiar din sală, care înțelege că ancheta a luat sfârșit, că eventual se va găsi/ plăti un vinovat-fantoșă, ca să se închidă gura presei și a ONG-urilor, scena, care esențializează, în câteva minute, o istorie de zeci de ani, retrezește gustul sălcii al neputinței.

Dacă un spectacol construit tradițional are un impact mai mare asupra publicului larg datorită

gradului crescut de comprehensibilitate nu înseamnă că formula nu are limitele ei. Momentul quasimioritic din proiecție în care, dincolo de moarte, văduva își întâlnește soțul în pădure, plus cântecele de jale de mai târziu, deschid o breșă prin care patetismul se poate strecura cu ușurință.

Dar esențializarea zecilor de situații în care românul se simte prost tratat, de la funcționarul public la straturile perverse, rarefiate ale autorității, cu certitudinea umilitoare că în țara sa justiția este bastionul cel mai avansat al corupției, dă valoare operei celor două creatoare, Alexandra Felseghi și Adina Lazăr. Mai ales că adevărurile reies indirect, prin fapte, și nu printr-un expozeu tezist.

Dacă la începutul lui septembrie, când a avut loc festivalul de la Piatra Neamț, pandemia părea să fi intrat în recul, odată cu luna octombrie, când la Iași s-a desfășurat Festivalul Internațional de Teatru pentru Publicul Tânăr, valul al patrulea era în plină desfășurare. Nu a descurajat însă echipa de la Teatrul de Copii și Tineret „Luceafărul”, să organizeze un festival la turație intensă, în care ziua era ocupată de spectacole pentru copii, iar seara de producții pentru tineret. Festivalul a început și s-a încheiat cu veritabile hituri, „Chiritza în carantină”, spectacolul-concert al Adei Milea, de la Teatrul Național Cluj-Napoca, și „Freak Show Vol. 2”, o producție marca Florin Piersic jr. Dar festivalul a bucurat publicul și prin evenimentele conexe, o expoziție cu lucrări de grafică ale lui Dürrenmatt, organizată împreună cu Ambasada Elveției, prilejuită de centenarul scriitorului, împreună cu dezbateră asupra receptării operei sale în Europa de Vest și de Est. Nu au lipsit nici lansările de carte, printre care „Teatru în diorame. Discursul criticii teatrale în comunism. Viscolul 1978-1989” de Miruna Runcan, „Fenomenul Pan-Demon”, „Recitindu-l pe Gorki” de Călin Ciobotari sau „Un CLICK și... 1000 de realități, New media în teatrul românesc”, însoțită de o expoziție de fotografii adecvată la subiect, „Scufundați în virtual”.

Ultima zi a festivalului a fost marcată de lansarea unui nou volum colectiv bilingv, coordonat de Oltița Cîntec, președinta AICT.ro și directoarea festivalului, „Fereastră către digital. Teatrul și

***Teatrul contactless
a dominat perioada,
reliefând preocupări
de retorică anterioare,
oferind noi eșantioane
imagine de cei
deschiși și pregătiți
să le dezvolte.
Transformarea
paradigmei a cuprins
toate palierele care
structurează arta
teatrală.***

noile tehnologii”. Contributorii, membri ai AICT.ro, Mirella Patureau, Oana Stoica, Oltița Cîntec, Silvia Dumitrache, Oana Cristea Grigorescu, Călin Ciobotari, Daniela Șilindean, regizoarea Carmen Lidia Vidu și subsemnata, au teoretizat asupra modificărilor impuse de pandemie limbajului teatral. „Direcții estetice recente practicate de câteva decenii au devenit prioritare și îmbogățite într-un an cât altele în zece. Teatrul contactless a dominat perioada, reliefând preocupări de retorică anterioare, oferind noi eșantioane imaginate de cei deschiși și pregătiți să le dezvolte. Transformarea paradigmei a cuprins toate palierele care structurează arta teatrală. Laboratorul de creație s-a mutat pe video calls, echipa nu s-a mai întâlnit fizic, s-a motivat reciproc inspirațional în mediul virtual, a

Pepper

recurs la tehnici remote de comunicare și de lucru. Produsul artistic însuși a căpătat contururi pretabile digitalului: desfășurări de tip flux, pluri-focalitate, compoziții împrumutate din video gaming, mult visuals, dinamici filmice.” Așa a sunat argumentul coordonatoarei, Oltița Cîntec, care s-a pliat în volum, dar și în selecția festivalului, pe noile realități ale artei scenice.

De altfel, ultimele două cărți amintite s-au adecvat perfect la focusul ediției a XIV-a a festivalului, „Artă și tehnologie”. Cu un asemenea focus, nu e de mirare că mascota festivalului și vedeta foyerului a fost robotul artist Pepper, care și-a etalat în fața publicului excepționalele aptitudini la dans pe diferite ritmuri, printre care nici mai mult, nici mai puțin decât „I Am Only Human”. De altfel, în era noastră, nu a fost singurul roboțel cu coregrafia „în sânge”. L-a secondat și cel construit de liceenii premiați la concursurile de robotică, mare meșter, și el, la vals și la „El Meneaito”. A fost o demonstrație pe viu, dacă mai era nevoie, a faptului că tehnologia și inteligența artificială pătrund tot mai mult în teatru, dar și a strategiei prin care Teatrul

„Luceafărul” înțelege să-și apropie tinerii talentați cărora li se adresează.

În vremurile noastre, când granițele între arte s-au șters, directoarea artistică, Oltița Cîntec, și-a urmat scopul de a prezenta, în premieră în România, lucrările unor artiști străini semnificativi în arta teatrului. Pentru ediția de anul acesta a invitat instalația imersivă concepută de artiștii germani Susanne Kennedy și Markus Selg, „Eu sunt (VR)”, care a făcut deliciul multor spectatori. O experiență individuală, în care fiecare doritor s-a conectat, pentru patruzeci de minute, prin intermediul căștii VR, la realitatea virtuală imaginată și asamblată de cei doi creatori. O tușă de ezoterism și misterul complementar au însoțit întregul periplu al privitorului integrat în spațiul virtual, viu colorat. Drum inițiat, porți ca în ritualurile de trecere, spații strâmte, tuneluri, o călătorie ascensională, apoi deschidere cosmică cu planetele la o aruncătură de băț constituiau imaginile care îl absorbeau pe spectatorul VR. Și, bineînțeles, senzația de mișcare, de înaintare într-un spațiu fizic, cu pereți și cu diferite limite. Bine elaborată din punct de vedere

Verde tăiat de Alexandra Felseghi, regia Adina Lazăr, Asociația Pro Teatru din Zalău.

tehnic, „Eu sunt (VR)”, o combinație ingenioasă între diferitele topos-uri arhaice și noile tehnologii, a însemnat o experiență aparte pentru spectatorul de teatru tradițional.

Dar noile media nu au omorât teatrul în formă tradițională, iar actorul rămâne în continuare (oare pentru cât timp?) elementul său esențial. Ce altă concluzie s-ar putea trage după one man show-ul lui Florin Piersic jr., „Freak Show Vol 2”, decât că talentul actorului bate orice tehnologie? Cu o perucă, o bască și o pereche de ochelari, actorul încarnează o suită de personaje diferite din scenariul scris de el însuși. Marca Florin Piersic jr. este pe loc recunoscutibilă: umor sec și reținut, echilibru fin între identificare și distanțarea de personaj, care lasă să se presimtă un strat de adâncime, apoi, o doză de cinism simpatic, plus talentul de a crea tipurile umane preferate. Care, în acest spectacol, acoperă o paletă largă, de la antreprenorul ce a achiziționat tot aerul din România pentru a-l vinde la prețuri avantajoase, ba chiar cu discount la abonamente, la amantul femeii cu 32 de ani mai în vârstă, pe care o tapează de sume semnificative, la scenaristul din showbiz,

stăpân pe sine și pe trucurile meseriei, obligat să refacă scriptul în funcție de contractele și pretențiile interpreților, apoi la actorul ce-și negociază parteneriatul scenic cu noua achiziție sentimentală a regizorului, până la alcoolicul depresiv și anxios. Toate, roluri care îi vin mână-n-mână. Dar, paradoxal, cele mai bune momente sunt acelea în care Florin Piersic jr. creează partituri neașteptate, de oameni simpli, fără nicio legătură cu showbiz-ul pe care îl știe atât de bine. Un șofer de taxi, la interogatoriu, după ce i-a aplicat o corecție zdravănă clientului care îi făcuse avansuri, îi prilejuiește actorului o veritabilă creație, ca și momentul succulent al lui Costel, cu ochelari cu lentilă groasă, personaj din mediul rural, care filmează prezentarea pentru matrimoniale. Reluarea aceluiași calup de replici, din cauza problemelor tehnice, produce umor succulent. Natural, obosit, dar tenace, ca un om care are o treabă de făcut și trebuie să o ducă la capăt, fără nimic din trucurile artiștilor, dimpotrivă, cu mirarea și stângăcia primei filmări, Costel rămâne adorabil de la prima până la ultima secundă.

(Cristina Rusiecki)

proza

Destine

Noul roman semnat de Alina Nelega permite o lectură pe mai multe niveluri: este, uneori poate prea explicit, o rescriere modernă a tragediei din "Hamlet", cu toate corespondențele ce se pot stabili pentru personaje și acțiuni, de la moartea tatălui până la prietenul Horațiu și iubita chinuită Lavinia-Ofelia. La alt nivel, este o impresionantă carte despre abisul psihic, despre nebunie și luciditate, despre suferință, învinovățire și imposibila ieșire din infernul interior, scrisă la persoana întâi, cu autenticitate și cruzime, aproape în întregime din perspectiva mamei care încearcă să înțeleagă și să salveze ce se mai poate din ea însăși și din relația cu fiul. A treia treaptă de interpretare creează un cerc mai larg, al lumii teatrului contemporan, dincolo de măști, în angrenajul instituțional și politic dur, cu lupta între generații, fiindcă toți sunt actori, regizori de succes, trăiesc cu orgoliu, patimă și spaimă fiecare spectacol și fiecare proiect, aruncând în spațiul comun vulnerabilitățile, ambițiile și dezamăgirile și toate trăirile grele și complicate pe care le au.

"Abia te-ai trezit în după-amiaza asta târzie, te-ai culcat spre dimineață, dar n-ai dormit cu adevărat, ghemuit într-o letargie bântuită de imagini și voci de care nici măcar nu mai încerci să scapi. Primul fum, vinovat, după ce azi-noapte ai jurat că te lași. Cu un declic, ai putea face să dispară lumea din jurul tău, blurată, cum e ea. În mica grădină din spatele casei simți mirosul merelor de vară care putrezesc înainte de a se coace, intuiești zborul scurt al vrăbiilor și al mierlelor care țipă după perechea lor. Dincolo de coroana copacului nenumit din față, petecuș banal de cer nu-ți mai spune nimic, ca un trup de femeie pe care ai încetat s-o mai dorești. (...) Lumina se schimbă, odată cu trecerea norilor pe cerul niciodată același. Și tu te schimbi, odată cu ea."

Alina Nelega,
"un nor în formă de cămilă",
Polirom, 2021

Scris înainte de Revoluție, apărut în 1993 și reeditat anul acesta, romanul de debut „Sonată pentru acordeon” al lui Radu Aldulescu construiește într-o narațiune amplă și ritmată, o lume a periferiei, cu un cartier Ferentari în perioada comunistă, aflat parcă între trecut și viitor, un spectacol cu scurte și intense momente dramatice și rare fulgurații de grație. Dragostea, violența, vitalitatea, visurile destrămate, meciurile de box, familia, promiscuitatea, munca, sărăcia și risipirea sunt transpuse într-un limbaj plurivalent, unde se întâlnesc, arghezian, ocara și metafora vizuală de rară frumusețe, cuvântul frust și expresia stilizată, puse alături în partitura armonică pentru acordeon, așa cum doar scriitorii de forță și mare talent reușesc.

„În Piața Ferentari, la capătul tramvaiului, se despărțiră fără un cuvânt. Marian rămase o vreme buimac în fața băcăniei de lângă stație, privindu-l pe Gigi cum se depărtează în sus, pe Trompetului, spre casă, cu pași înțepați și cu nasul ascuns în gulerul cojocului. Traversă apoi spre părculețul cu o singură alee de zece metri și vălurită cu nisip înghețat. Intră într-o cabină de telefon, trase ușa, închise ochii și ridică gulerul canadienei, socotind căi mai bine aici, aici barem nu se simte vântul. O panică fără nume prinse a-l împresura treptat; până la urmă va trebui s-o ia spre casă pe același drum pe care o luase văru-său, să facă focul, dacă Gelu o fi dormit în cealaltă cameră și nu l-a făcut, și adormind să se trezească pe seară, când n-ar mai avea altceva de făcut decât să mănânce și să se culce la loc, și să se deștepte mâine-dimineață la cinci.”

**Radu Aldulescu,
„Sonata pentru acordeon”, ediția a III-a,
Editura Litera, 2021**

Scriitorul american Paul Auster a construit, în „4 3 2 1”, un roman de proporții mari, pornit de la o idee ca un experiment: urmărește cele patru variante de existență, patru destine posibile ale lui Archibald Isaac Ferguson, născut în 1947 în New Jersey, cu tatăl antreprenor de electrocasnice și mama împătimită de fotografie. În funcție de momentele cheie și opțiunile pe care le iau părinții sau de accidentele vieții, se desfășoară ramificat vieți diferite. Dacă romanul lui Aldulescu este o sonată, cel al lui Auster este o simfonie care poate fi citită combinând capitolele, adică viața lui Archie 1 până la final, Archie 2 până la final etc., sau o lectură continuă, observând diferențele care survin la vârste diferite, odată cu evenimentele majore din viața copilului provenit din bunici emigranți, pentru care formarea intelectuală, întâlnirile, iubirile și prezența mamei sunt esențiale. Frumusețea și complexitatea fundalului social al Americii primelor decenii de după război este de asemenea o plăcere a lecturii acestei cărți masive.

„Era deci în iulie 1961 și se pregăteau amândoi să plece spre Tabăra Paradis la începutul unei veri bogate în întâmplări, când toate știrile venite din afară păreau a fi proaste: zidul care se ridica în Berlin, Ernest Hemingway care își trăsese un glonț în scăfârlie în munții din Idaho, cete de rasiști care-i atacau pe Cavalerii Libertății în drumul lor cu autobuzele sudului.”

**Paul Auster,
„4 3 2 1”,
traducere de Iulia Gorzo,
Editura Art, 2018**

(Dorica Boltașu)

poezie

Cărți simptomatice

Ruxandra Cesereanu, „Sophia România”

După un deceniu de volume scrise în direcții diverse și divergente, de la căutarea candorii până la manifeste sociale, Ruxandra Cesereanu ajunge la o convergență babilonică în „Sophia România” (Casa de Editură Max Blecher), unde androida Sophia, „vocaloida” Hatsune Miku (personaj muzical fictiv) și „boxa” Alexa („asistentul” electronic de la Amazon, dotat cu inteligență electronică) se întâlnesc în mintea poetei clujene cu flashback-uri de la Revoluția din 1989, actualitatea biopolitică („În timpul pandemiei, Sophia chérie,/ tu ai fi singura Românie neinternată la ATI”) și secvențe sau figuri anterioare din opera sa (inclusiv alter-ego-ul autoarei din jocul video Second Life).

Rezultatul, poate cel mai creativ efort al autoarei de până acum, este cacofonic deopotrivă în bine și în rău, oferă un fel de divertisment și provoacă reflecția. Spre deosebire de aura amenințătoare pe care adesea o au inteligența artificială și viitorul digital în imaginarul colectiv, Ruxandra Cesereanu recurge la registrele infantilului, derizoriului și prozaicului (juxtapuse ironic cu „fărâme de epifanie”), ceea ce poate fi un fel de a răspunde unui mit (mașina care amenință să instrumentalizeze stăpânul-om) cu un alt mit (mașina ca servitoare exotică și care, în ultimă instanță, nu ar putea avea vreun fel de inteligență)...

Că subzistă în aceste forme exorcizante o spaimă față de alteritate (cum ar fi și în forma neurodivergenței, diferență înțeleasă ca lipsă: „cine suntem când aroganța e singura formă e beție valabilă/ și când ne trezim deodată autiști,/ cine suntem, cine suntem, cine”) s-ar putea interpreta și din introducere, unde un dialog maieutic cu Alexa în engleză este urmat, „la cererea tatălui meu”, de o tălmăcire voit distorsionantă în română. E simptomatică și confuzia dintre

postumanism și transumanism („ei, bine, atunci am știut ce înseamnă să fii postuman./ de fapt mă uitam la amândouă, de sus, fiindcă eram decorporalizată”), una din cauzele care lasă loc, precum în finalul cărții, unui aer metafizic de care suprarealității nu se apropiau decât cu precauție...

În volumul acesta, autoarea cochetează și cu experimentul conceptual (secvențele de poezie a reclamelor), dar cumva punctul forte al Ruxandrei Cesereanu rămân pasajele de frivolitate căutată și delir neosuprealist:

**„Dragele mele,
vi le prezint pe Sophia + Hatsune Miku,
ne putem juca o vreme cu ele și putem fi radioase,
de parcă am fi fetițele de odinioară.
kalașnikovurile vor rămâne în magazine,
iar cometele vor da din coadă ca niște cockeri,
suntem niște lebede în drumul lor spre bătrânețe,
și totuși, gâturile noastre se mai lungesc după
lumini curioase,
după colțuri bizare ori după gherete cu alchimiști
și după tot felul de alte generatoare de miracole
mici”
(O joacă pe mail, p. 51)**

Alexandra Pâzgu, „dă tot ce ai”

Câștigătoare a concursului de debut „Alexandru Mușina” și, foarte recent, a premiului Sofia Nădejde pentru debutante în poezie, Alexandra Pâzgu pune în centrul primei sale cărți („dă tot ce ai”, editura Tracus Arte) identitatea sa de milenială din diaspora – apartenența sa dintr-o generație „de tineri vorbitori/ de limbi străine care/ își schimbă domiciliul la o dată la doi ani care/ trăiesc în cinci ani în zece țări/ fără casă, am putea spune niște dezrădăcinați/ și totuși/ având

șanse mari de supraviețuire” (p. 9) – și confruntarea sa individuală cu criza vârstei de 30(+), încadrate de întrebările mari – ce mai înseamnă poezia/arta în secolul acesta și ce înseamnă societatea?

Un paradox face ca Pâzgu să beneficieze de o capacitate remarcabilă de conștiință de sine și a contextului în care se manifestă, și totuși să eșueze în a găsi dacă nu răspunsuri (care nu prea țin îndeobște de domeniul poeziei), atunci niște direcții înspre care să-și îndrepte acțiunea poetică, altele decât cele ale autenticismului ce s-a încetățenit în ultimele două decenii. Lipsa banilor, lipsa timpului, împrăștierea atenției, dispersia în timp și spațiu, inadaptarea prea omenească la complexitatea postumană a hipermodernității (ducând la o sete de repere ce poate avea consecințe dintre cele mai nefaste), precum și dilemele cu care încă se mai confruntă femeile – sunt prezente toate aceste teme, fără mistificări, dar și fără reflecție care să ducă la anumite deschideri. Este ilustrativ în acest sens un poem din punctul culminant al cărții care pornește de la apartenența autoarei la „precarizat” – probabil una dintre primele apariții ale acestei noțiuni sociologice în poezia de la noi – și, drept consecință, incapacitatea autoarei de a transcende uzul poeziei ca terapie sau ca simplu statement identitar (ceea ce pare utopic acum, sau poate doar reprezintă consecința unor cauze materiale, precum declinul câmpului literar):

„încerc să scriu texte de calitate într-o locuință de lux/ pe care încă nu o dețin/ nu dețin nici drepturile de autor ca să/ îmi permit acea locuință de lux, în centrul lumii/ înconjurată de oameni realizați fără defecte/ și fără nevoie de terapie”

În mod simptomatic, autoarea și poemul însuși se adâncesc în „prăpastia din care nu mai iese nimeni niciodată/ aceea a propriului ego”, ce se autodefinește ca „autoarea plângerii de milă”, „autoarea penibilului și a cringe-ului” – iar în acest punct pare că Alexandra Pâzgu încearcă să parodieze poezia feministă radicală, tip Medeea lancu, având în vedere că și altundeva în carte întâlnim pasaje împotriva „artei politice”: „tinerii creatori europeni sunt cinici/ și asta e o problemă/ arta e politică/ și politica e artă/ și asta e o problemă// îl iubesc pe tom waits” (p. 19). Dar, în fond, exaltarea mai mult sau mai puțin naivă a „lifestyle”-ului – se

încadrează aici raportarea la reperele convenționale ale „contraculturii”, printre care se numără și Tom Waits – este deja un versant al poeziei tinere din România, cum un alt versant este și cel al poeziei „care te scoate, nu din cotidian,/ ci din depresie/ poezia aia care te scoate din anxietate/ din frica de moarte”; în fond, ambele fațete sunt asociate cu poezia „vie”, care „nu sună a literatură moartă”...

Dar unde se termină poezia și începe viața nudă? Uneori, încă tânăra poetă pare a fi ajuns deja la concluziile ultimului Cărtărescu: „vreau să supraviețuiesc poeziei/ să trăiesc superficial/ și să fiu fericită undeva în sudul Franței sau în Italia/ sau în viață, în general.” Alteori, eforturile de comprehensiune culturală duc în fundătura lui Houellebecq: „apoi hai să bem ceva/ că am obosit de la atâta artă”. Poate în chip fatal, deoarece inegalitățile galopante acumulate de-a lungul deceniilor de neoliberalism nu mai permit oricui să se gândească la „linii care se potrivesc, culori, patternuri” sau la teoriile lui Derrida și Nancy (a se observa cum, în acest context, teoria academică rămâne un fundal anecdotic care nu pare să influențeze poezia de față, formal sau ideatic), dar resentimentul să fie tot ce poate rezulta?

Să o luăm de la capăt. De ce să citim atunci poezia Alexandrei Pâzgu? „de ce ți-aș da din timpul și energia mea// - ca să îți arăt că totul nu e chiar așa de negru/ că există humans și hugs”; „oamenii se schimbă greu, și de obicei nu pentru noi/ călătorește, cunoaște comunitățile locale/ îți vei da seama cât de iluzorii sunt depresiile noastre/ și că everyone has issues”...

Ce înseamnă atunci „dă tot ce ai”, leitmotivul cărții? Ceea ce ne înghite energiile nu are nevoie nici măcar de un asemenea mesaj, iar cartea se poate citi fără un consum deosebit de energie sau atenție. Dar doar acordând energie, atenție și efort de reflecție – privilegii indiscutabile – poate o carte de poezie, în general, să merite interesul. Acest paradox iese la iveală într-un asemenea caz „turnesol”, de carte față de care fiecare autor/e sau cititor/e de poezie își poate lămuri mai bine poziția, fiindcă încearcă să ne scoată din indiferență.

(Yigru Zeltil)

film

Lărgirea cadrului și asumarea de noi libertăți

Radu Muntean este unul dintre exponenții de bază ai noului val românesc. A captat atenția încă de la primul său lung metraj, „Furia” (2002), film premiat de Uniunea Cineaștilor din România, însă următorul său film, „Hârtia va fi albastră” (2006), avea să fie cel care îi aducea recunoașterea generală. A confirmat noul statut apoi cu „Boogie” (2008), „Marți după Crăciun” (2010) și „Un etaj mai jos” (2015), fiecare primind progresiv mai multă expunere internațională. Anul acesta, ultima sa peliculă, „Întregalde”, a bifat mai toate festivalurile românești și o bună parte din cele internaționale, având lansarea națională la Cluj, la TIFF, apoi premiera mondială la festivalul de la Cannes, unde a rulat în secțiunea „Quinzaine des Réalisateurs” și luna aceasta pe cea nord americană în cadrul NYFF, poate cel mai important festival de film din Statele Unite.

La al șaselea lung metraj în aceeași formulă, putem vorbi de acum despre o echipă consacrată de scenariști: Alexandru Baciu, Radu Muntean și Răzvan Rădulescu. Actorii sunt, în schimb, majoritatea la prima colaborare cu aceștia, povestea de pe buzele tuturor fiind cea a „actorului” principal, Luca Sabin, un bătrân de 79 de ani care nu văzuse în viața lui o cameră de

filmă până atunci. Radu a fost cel care l-a „descoperit” în Râmeț, într-una din incursiunile în zona Întregalde, și care a văzut în el completarea perfectă a viziunii sale artistice: „Mi-era clar încă de la început că n-are cum să fie actor, îmi doream ca personajul ăsta să fie autentic fără drept de apel.”

O operă de artă nu are, prin definiție, sau nu trebuie să aibă, valoare universală. Arta e intens personală, o experiență intimă pentru cel care o face, și incitantă pentru cel care o primește. Incitantă tocmai pentru că legătura dintre artist și publicul său este una imperfectă, facilitată de idiosincraziile pe care cei doi le împărtășesc dar obstrucționată de diferențele dintre ei. Explorarea unor perspective noi dar compatibile cu propriul sistem filosofic este cea care ne face să relaționăm cu o operă de artă și să considerăm că este satisfăcătoare, că ne hrănește spiritul prin ceea ce ne oferă. Filmul lui Radu Muntean este o ilustrare excelentă a principiului. Stilul său cinematografic nu are cum să îi mulțumească pe toți, dar îmi place să cred (sau sper) că nici nu își propune. Personal, găsesc suficiente neajunsuri la „Întregalde”, nu în ultimul rând densitatea scăzută a conținutului raportat la timp. Cadrele prelungite în care o mașină ambalează motorul încercând să iasă din nămol sau decorul montan

apusean care ne impresionează plăcut dar lent or avea o valoare artistică (care pe mine recunosc că mă eludează), dar răpesc din timpul care ar fi putut fi mai bine utilizat pentru a conferi profunzime personajelor. Dar este doar optica mea, intrinsec personală.

Appreciez însă filmul ca pe o încercare de a forța, fără să rupă, limitele noului cinema românesc. Îmi place genul acesta de demersuri, care lărgesc un cadru și ajută, ba chiar încurajează, asumarea de noi libertăți. Și chiar așa insuficient conturate, personajele sunt perfect credibile, relevante, și cu o dinamică a relaționării între ele care încapsulează suficient de multe aspecte ale uneia dintre temele explorate de film: înțelegerea realității este eminentamente subiectivă. Oricât ar încerca să conviețuiască, toți trăiesc până la urmă în propriile lor lumi. Lumi cu informații pe care unii le oferă, alții le ratează vorbind la telefon, pe care unii le interpretează ca îndemnuri la prudență în timp ce alții ca motivări pentru explorare, pe care demența senilă le-a alterat în moduri unice la unii, pe care viața în contact social cvasi-permanent le-a aliniat la un fel de conștiință colectivă la alții, sau de care toți suntem privați prin simpla lipsă de contact cu o altă lume din alt spațiu și alt timp. Și când înțelegerea realității celui de lângă este imposibilă, cât mai valorează compasiunea? Ce semnificație mai are ajutorul? Este justificată o acțiune de intenția bună care a generat-o, sau este mai relevant în evaluarea acesteia efectul perceput de „beneficiarul” ei? Radu Muntean și-a pus, într-o formă sau alta, acest gen de întrebări. Într-un interviu pentru HotNews, el declară: „Mi-am dorit să fac un film despre resursele, limitele și diferitele perspective ale

generozității.” Regizorul, prin interviurile sale, clarifică tema centrală a filmului – altruismul; natură, motivații, modalități de manifestare și înțelegere.

Celălalt leitmotiv pare a fi autenticitatea. La baza filmului stau experiențe personale ale lui Radu Muntean: „În 2012, am participat, împreună cu Alex Baciu și Răzvan Rădulescu, la prima expediție umanitară, chiar în comuna Întregalde [...] Apoi, cred că cinci ani mai târziu, după a o doua expediție, am revenit [...]. În timpul acestei expediții, Răzvan și Alex au rămas împotmoliți într-un jeep, într-o zonă izolată, și am reușit să-i recuperăm abia pe la 2 noaptea.” Conectarea actorilor la personaj este și ea facilitată de numele alese. Astfel, Maria este jucată de Maria Popistașu, Ilinca de Ilona Brezoianu și Alex Bogdan este Dan. Chiar și scurta incursiune actricească a regizorului este în rolul coordonatorului Radu. Și chiar dacă nu există nicio similaritate de nume între personajul cel mai remarcabil, bătrânul senil Aron Kente, și interpretul acestuia, Luca Sabin, legătura este cea mai puternică acolo. Nici pe departe un actor, bătrânul este un locuitor al unui sat din zona Întregalde. Mai mult, având aceeași meserie ca Aron, țărânul a contribuit semnificativ și la dialog, o bună parte din replici fiind bazate pe poveștile sale, sau chiar improvizate de el. Legătura aceasta între cele două lumi („reală” și cinematografică), deși una subtilă, conferă un caracter aparte unui film care poate nu avea nevoie de aceasta pentru a „funcționa”, dar în mod cert beneficiază de pe urma ei.

(Milton Stănescu)

arte vizuale

Un sfert de veac de fotografie

În septembrie 2021, Palatul Parlamentului a fost gazda unui eveniment cultural special: vernisarea expoziției, și, totodată, lansarea volumului jubiliar „Fotogeografica – un sfert de veac”. În prima parte a întâlnirii de la Palatul Parlamentului, participanții au putut admira cele 50 de fotografii dintre cele premiate la cele 25 de ediții de până acum. Mai apoi, animatorul și coordonatorul „Fotogeografica”, Paul Bordaș, a prezentat albumul aniversar „Fotogeografica – un sfert de veac”. Acesta este structurat pe două părți. În prima parte sunt reproduse fotografiile premiate la fiecare ediție, iar în partea a doua sunt fotografiile selecționate din toate albumele realizate în cadrul proiectului „Romania Student Tour”.

„Fotogeografica nu este numai despre promovare, ci este un excelent context de conectare a românilor de pretutindeni și de propagare a imaginii României autentice către prietenii din țările de adopție. RePatriot susține această inițiativă nobilă prin care se promovează reperele identitare a celor ce țin de spirit, creații, tradiții, obiceiuri, dar și prin punerea în valoare a ceea ce are această țară unic și încă «neîmblânzit», natura și comorile ei”, avea să declare la vernisaj, Marius Bostan, inițiatorul RePatriot.

Începută ca o inițiativă a unui grup de studenți de la Facultatea de Geografie, Universitatea din București, „Fotogeografica” a ajuns, iată, la o vârstă jubiliară – 25 de ani. Încă de la început, cei care au contribuit la acest demers, și merită să-i amintim aici pe Adrian Popescu,

Petrișor Iordan, Paul Bordaș, Cosmin Boroș, Nicolae Cârcei, Ștefan Constantinescu, Daniel Peptenatu, Dan Eremia, Dumitru Baltă și Cezar Gherasim, puțin de tot și subsemnatul, și-au propus în cadrul proiectului să aducă la lumină prin arta fotografică vastul patrimoniu natural și cultural de la noi, tematica de la început axându-se mai ales pe peisajul natural.

Prima expoziție, ce a cuprins 45 de lucrări, realizate de 15 studenți ai facultății, a avut loc în anul 1997. Din anul 1998 există un cadru competițional, cu reguli de participare și cu două secțiuni, artistică și științifică. Tot în acea vreme s-a concretizat și programul complementar „Serile Fotogeografica”. Aici s-au inițiat și susținut dezbateri cu importanți geografi și cercetători din zona științelor pământului – îi amintim, printre alții, pe Cristian Lascu (cercetător la Institutul de Speologie „Emil Racoviță”), Emil Vespremeanu (Centrul de Cercetări Costiere), Teodor Negoită (directorul Centrului Român de Cercetări Polare), alpinistul Constantin Lăcătușu.

În anul 2000, odată cu ediția a IV-a, expoziția depășește granițele geografiei, fiind organizată la Muzeul de Istorie al Municipiului București, iar cele mai frumoase lucrări vor fi expuse acolo. Cu ediția din 2003 începe colaborarea cu National Geographic România, iar în 2004 a avut loc prezentarea lui Jozsef L. Szentpeteri, biolog și fondator de la National Geographic. Tot atunci au fost prezentate și lansate proiectele „Ecostud, dezbateri publice privind conștientizarea problemelor de mediu” și „Programul

Andreea Cîra, Premiul I, secțiunea peisaj natural.

de promovare a patrimoniului natural și cultural al României prin intermediul studenților”, devenit ulterior „România Student Tour”. Prima acțiune a acestui din urmă proiect a fost concretizată într-un sensibil eveniment denumit „Misterele Olteniei de sub munte”. La 20 de ani de la lansarea acestui proiect fotografic, în 2016, „Fotogeografica” primește medalia pentru merite deosebite în dezvoltarea învățământului geografic, distincție acordată cu ocazia aniversării a 115 ani de învățământ geografic la Universitatea din București. În 2021, la jubileu, se deschide o nouă categorie, OPEN, pentru toți fotografiile amatori ori profesioniști din toată țara. Tot acum se realizează două albume rămase restante din cauza pandemiei: „Apuseni, Țara de Piatră” și „Maramureșul, moștenirea unui neam”.

O statistică minimală ne spune că „Fotogeografica”: Este cea mai importantă manifestare la nivel național din domeniul artei fotografice, adresată exclusiv tineretului. A adunat peste 4.500 de concurenți, 17.500 de fotografii, 168.000 de vizitatori și 172 de premii.

Însurează 14 albume foto și un CD de prezentare multimedia. A fost zona de socializare pentru aproximativ 18.000 de participanți în cadrul „Serilor Fotogeografica”. I-a avut printre premianți pe tinerii fotografi Dragoș Lumpan, Egyed Ufo Zoltan, Alex Axon, Dragoș Savu, Istvan Kerkes, Alin Popescu, Silviu Matei, Zoltan Gergely Nagy și mulți alții, la fel de importanți, ulterior deveniți artiști consacrați în arta fotografică de la noi. A avut de-a lungul anilor parteneri importanți precum Universitatea din București, Muzeul de Istorie al Municipiului București, Universitatea Populară „I. Dalles”, Casa de Cultură a Studenților, Teatrul Național „I. L. Caragiale” din București, UNESCO ProNatura etc.

La final, este important să-l amintim încă o dată aici pe cel care de la început s-a implicat cu devotament în proiect. Paul Bordaș, căci despre el este vorba, acum la Casa de Cultură a Studenților (București), a fost și rămâne omul-cheie, principalul animator al „Fotogeografica”.

(Aurelian Giugă)

Mariana Scubli, „Bici”,
Fotogeografica 2021, Premiul I, categoria Open, secțiunea Patrimoniul Cultural

Scurtă analiză a propunerilor artistice, așa cum sunt ele receptate de tineri

**Un exercițiu
al studenților de la
Facultatea de Jurnalism
și Științele Comunicării
Universitatea București**

Antoaneta Țifescu

Temă: O carte din ultimele citite

„Aleea Zorilor” de Andrei Crăciun. O experiență atât istorico-socială, cât și literară

Am aflat despre Andrei Crăciun prin intermediul unei bune prietene, care adesea îmi citea pasaje din „Aleea Zorilor” și din alte cărți ale autorului precum „Și fericirea era obligatorie” sau „Barcadele”.

Am început să citesc „Aleea Zorilor” când eram în tren, pentru că o călătorie cu trenul a fost dintotdeauna cel mai bun prilej al meu de a citi. Am inspirat și am deschis cartea când am plecat din București Nord și am expirat și am închis cartea când am ajuns în Focșani. Cred că și autorul a scris cartea dintr-o singură respirație, îmi imaginez că a inspirat și el, la fel ca mine, a scris primul cuvânt și a pus punct și a expirat abia când a terminat de scris. Andrei Crăciun scrie într-o manieră pe care eu nu am mai întâlnit-o în literatura pe care am citit-o. Își începe mărturisirea explicând de ce alege să scrie o „carte-frază”: „nu e obligatoriu ca fraza aceasta să fie lungă, nici să semene cu un bilet de adio, dar contează ca ea să fie adevărată”. Cartea e o mărturie sinceră a autorului despre cum e să trăiești înainte ca viața să se întâmple, adică înainte ca inocența și copilăria să-ți fie umbrită de trăirile plictisitoare și triste ale adulților. Autorul scrie despre jocurile cu prietenii lui, despre părinții lui, despre vecini, despre întregul univers de pe Alee, despre locul în care

și-a descoperit pasiunea pentru presă și jurnalism, atunci când îl ajuta pe vânzătorul de la chioșcul de ziare să-și descarce marfa pentru a putea simți paginile ziarelor și pentru a cunoaște întâmplările care aveau loc prin lume: „nu știi ce a simțit copilul Mozart la primul său pian, dar știi ce am simțit eu la primul meu ziar, am știut că îmi aflasem un rost”.

Aleea Zorilor rămâne numele străzii pe care Andrei Crăciun a locuit, a iubit, a descoperit și a fost fericit înainte ca „viața să se întâmple”.

Cartea vorbește despre importanța cuvintelor și despre puterea lor, despre emoție, despre prietenie, iubire și tristețe, despre acceptare și luptă și asta pentru că scriitura lui Andrei Crăciun este aproape brutal de sinceră. Și despre viață așa cum este ea, nu cum o idealizăm uneori. Cartea este și un documentar despre viața socială din perioada comunistă a României, într-un oraș de provincie, pentru că descrie, în paralel, viața adulților muncitori în fabrici, felul în care era privită puterea politică de către pătura socială de mijloc. Autorul reușește să prezinte lucid și obiectiv atât efectele pozitive, cât și cele negative ale sistemului comunist. Iar acesta este un subiect de care eu sunt interesată.

Traiana Ungur

Temă: Cea mai recentă
experiență la teatru

„Dragă Elena Sergheevna” . Un subiect actual și o poveste despre solidaritatea feminină

Un bloc pustiu, la etajul căruia este aprins becul unui singur apartament. De pe geamul apartamentului cad cărți, semn că se întâmplă ceva rău în acea cameră. Este afișul spectacolului care s-a jucat înainte de pandemie la Bacău. Ludmila Razumovskaia, autoarea operei care stă la baza piesei, este cunoscută prin subiectele pe care le atinge: educația, valorile morale, problemele societății actuale. Piesa „Dragă Elena Sergheevna” a regizorului Mădălin Hîncu a atras mulți spectatori.

Piesa începe prin a prezenta o doamnă elegant îmbrăcată, într-o cameră modest decorată. Biblioteca plină de cărți atrage atenția, de asemenea vestimentația doamnei, prea elegantă pentru o zi obișnuită petrecută în casă. O sonerie pe fundal și intrarea unui grup de adolescenți cu un buchet de flori și un cadou. Aflăm că doamna Elena Sergheevna este profesoara clasei din care fac parte cei patru elevi: Volodea, Pașa, Lida și Vitea. Este ziua ei de naștere și elevii îi cântă „La mulți ani” și îi urează numai bine. Profesoara le dă de băut în paharele aduse cadou de aceștia, îi invită la masă și se bucură să aibă companie de ziua ei onomastică. Ulterior, elevii schimbă subiectul din cel vesel al aniversării în cel despre examenele pe care le-au susținut. Dau de înțeles că nu sunt mulțumiți de notele pe care le-au primit și că doresc să fie reevaluați. Elena Sergheevna insistă că orice

discuție despre examene, note sau școală trebuie să fie purtată la școală. Cei patru elevi încep să o șantajeze. Ei nu au venit pentru a sărbători ziua profesoarei lor preferate precum pretindeau, ci pentru a obține schimbarea notelor de la examene. Profesoara nu vrea să răspundă acestor încercări și susține că nu este legal să vorbească decât în cadrul școlii despre acest subiect. Elevii devin și mai agresivi. Pentru ca întregul grup să continue ceea ce a început, ei încuie ușa și nimeni nu poate ieși. Încep să o împingă pe profesoară, să dărâme cărțile din bibliotecă și lucrurile din casă. Profesoara vrea să sune pe cineva să o ajute, dar elevii îi iau telefonul. Situația evoluează către un gest și mai brutal: violul. Fata încearcă să își oprească colegii cu argumentul că acest lucru nu făcea parte din plan. Cei trei băieți amenință că o vor agresa și pe ea. Atunci profesoara decide că este mai important să își salveze eleva și că trebuie să le modifice notele.

Piesa rămâne în program și pentru stagiunea de toamnă. Nu a fost scoasă din repertoriu tocmai pentru că a avut succes la public. Pentru că abordează subiecte de actualitate și pentru mesajul puternic pe care îl transmite. În România încă există violență în școli, indiferent că este violență între elevi și profesori sau doar între elevi, se dă și se primește mită, se fac presiuni.

Mirela Mădălina Sindilă
Temă: Un film recomandat
la sesiunile de practică

„Întregalde” de Radu Muntean. Despre grija și dragostea care lipsesc în satele izolate de lume

Credeam, desigur, la fel ca majoritatea oamenilor din România, că cele mai bune filme vor rămâne cele care au fost făcute acum mai bine de 30-40 de ani. „Pistruiatul” sau „Nea Mărin Miliardar” sunt filme pe care le revăd de fiecare dată când sunt difuzate la televizor.

Pentru că aveam de făcut o recenzie a unui film pentru practica de vară, m-am dus la cinema să văd „Întregalde”, filmul lui Radu Muntean. Nu credeam, sincer, că o să văd un film atât de bun. Un grup de oameni se pregătesc să meargă într-un sat din munți cu ajutoare pentru persoanele care locuiau izolate, în mici căsuțe răsfirate de-a lungul creștelor montane. Discuțiile curg foarte natural, iar subiectele sunt în special despre organizarea pachetelor sau sunt mici bârfe și glume sarcastice despre viețile personale. Acțiunea începe să prindă contur odată cu reunirea într-o mașină a celor trei personaje-cheie: Dan, Ilinca și Maria. Ajunși în munți, cei trei se întâlnesc cu Kente Aron. Convinși de bătrân că el trebuie să ajungă la un anume Gater, decid să îl ia cu mașina și să-l ducă acolo. Acțiunea începe să se complice în momentul în care bătrânul îi duce pe un drum greu de parcurs, unde mașina rămâne împotmolită. Bătrânul își continuă liniștit de drum pe jos, iar cei trei încep să facă planuri pentru a chema ajutoare. Problemele încep să iasă la suprafață atunci când Maria își amintește de Kente că

plecase singur către Gater, în noapte și frig, și decide că trebuie să meargă și să-l recupereze. Pentru Dan, instinctul de supraviețuire trece înaintea empatiei, dar va pleca și el după Maria. Ilinca rămâne singură în încercarea de a discuta cu primarul să le trimită transport la Întregalde, înainte de venirea nopții. În final, cei patru protagoniști reușesc să se reunească și să stea cu toții în mașină să se încălzească. Deși la început personajele nu voiau să-l adăpostească pe Kente, pentru că din cauza lui se rătăciseră, se trezesc având grijă de el, oferindu-i pufuleți și apă, în timp ce bătrânul le povestește amintiri din tinerețile sale. Iar acțiunea filmului se desfășoară doar în jurul lui Kente Aron. Dimineața sunt ajutați să pornească mașina și îl duc pe Kente acasă, pentru a-l lăsa în grija vecinilor. Spălat, schimbat de haine și hrănit, acesta va fi încuiat pentru a nu mai pleca din nou în căutarea Gaterului.

Protagoniștii, veniți tocmai pentru a oferi ajutor oamenilor din Întregalde, în momentul când dau față în față cu realitatea crudă și modul în care aceștia trăiesc, încep să se îndoiască în legătură cu ce înseamnă mai exact aceste forme de ajutor. Uneori nu este ajutor doar ceea ce noi suntem dispuși să oferim, sau ceea ce pentru noi se numește ajutor, ci ceea ce oamenii chiar au nevoie. În acest context: grija și dragostea care lipsesc cu desăvârșire din casele izolate de lume.

Diana Nica

Temă: Filmul despre care s-a discutat, la un moment dat, în jur

„Îmi este indiferent dacă în istorie vom intra ca barbari”. Un film pentru cine apreciază insinuările

„Îmi este indiferent dacă în istorie vom intra ca barbari” nu este, după părerea mea, un film la care te uiți când vrei să te relaxezi după o zi de muncă sau școală. Este un film pentru oameni interesați de povești inspirate din istorie și care apreciază aluziile legate de problemele societății.

Filmul este despre o regizoare tânără, pasionată de istorie, încrezătoare și sinceră, care încearcă să reconstituie printr-un spectacol de teatru momentul în care 5000 de civili evrei au fost uciși de către trupele române. Prin acest spectacol-reconstrucție, regizoarea intenționează să prezinte publicului o altă față a istoriei României. Intenția ei este să deschidă ochii publicului cu privire la cine au fost adevărații vinovați pentru moartea acelor câteva mii de oameni și să stârnească curiozitatea acestuia pentru a cerceta și analiza singur informațiile existente, cu scopul de a se convinge dacă am fost sau nu niște „barbari” pentru faptul că am ucis niște oameni nevinovați pentru a ne răzbuna.

În filmul lui Radu Jude sunt prezentate videoclipuri, înregistrări și imagini autentice din vremea respectivă, care atestă existența masacrului și vinovăția armatei române, dar apar și secvențe interesante cu personajele care studiază, analizează informațiile cu privire la acest episod istoric, le

discută, se creează opinii despre faptele reale, cât și despre modul în care ar trebui reprezentate scenic, există chiar și dezbateri și se fac trimiteri la mai mulți scriitori și filosofi, români sau străini, care au scris despre masacrul de la Odessa.

Prin prezentarea în paralel a două „lumi” diferite, prima fiind cea a personajului principal și cea de-a doua a evenimentului istoric, filmul evidențiază diferențele de mentalitate și credință dintre cele două vremuri. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, oamenii erau mult mai credincioși, aveau mai multă încredere în Biserică, își gestionau viața pe baza regulilor sociale impuse de aceasta, dar cu trecerea timpului aceștia au început să se elibereze de sub influența ei, în ceea ce privește anumite aspecte ale vieții, cum ar fi acceptarea avortului ca fiind un drept al femeii. De asemenea, cenzura este unul dintre lucrurile despre care vorbește filmul.

„Îmi este indiferent dacă în istorie vom intra ca barbari” are și scene mai puțin plăcute. O atitudine a personajelor, unele ipostaze în care au fost filmate, cât și limbajul folosit de acestea nu mi s-au părut potrivite. Probabil că au fost incluse cu un motiv, neînțeles de mine încă, un fel de artă abstractă, despre care fiecare înțelege ce vrea.

Ștefania Drăgan

Temă: Un film din ultimele văzute

Filmul „Mo”. Despre cât de ușor poate să fie manipulată o persoană vulnerabilă.

„Mo” este un film românesc din 2019 regizat de Radu Dragomir. Acesta a avut premiera internațională în cadrul Festivalului Internațional de Film de la Sarajevo, unde a reușit alături de alte 8 filme să fie selectat în competiția oficială. Drama a primit 6 nominalizări la Premiile Gopo.

Lungmetrajul spune povestea unor studente care încearcă să copieze la un examen, însă sunt prinse, date afară și rechemate a doua zi să îl susțină din nou. Telefonul Monicai este confiscat de profesorul Ursu și, în încercarea de a-l recupera, cele două se întâlnesc cu acesta într-o bodegă din Centrul Vechi. După câteva discuții, studentele acceptă invitația în apartamentul său, gândindu-se că profesorul le va da ponturi pentru a le ușura examenul de a doua zi. Seara începe cu muzică și mâncare, iar pe parcurs Mo dă curs avansurilor profesorului. Înainte de a ajunge la ceva crucial, aceasta se răzgândește. Domnul Ursu nu acceptă refuzul și o violează. Prietena sa, Vera, intră peste ei, însă nu reușește să îl oprească. Cele două ies din casa acestuia, Mo realizând mai apoi că și-a uitat geaca. Studenta revine în apartamentul profesorului și își pierde controlul.

Cadrele filmului sunt lungi, întunecate, iar atmosfera este liniară. Un lucru care mi-a plăcut a fost faptul că

nu aflăm foarte multe detalii despre cele trei personaje. Copilăria și trauma celor două studente sunt povestite puțin de către fiecare, însă prea în grabă. Astfel, pot doar să bănuiesc că Mo a fost nevoită să treacă peste moartea tatălui său într-o manieră prea rapidă care i-a adus mai multă suferință și că, atunci a văzut că profesorul are aceleași gusturi muzicale și face referire la lucrurile iubite de tatăl său, a acceptat să se ducă la el în cameră din cauza acestei vulnerabilități.

Totuși, producția pune în lumină un subiect important care nu este îndeajuns de abordat în România: abuzul de putere și modul în care persoanele cu influență se folosesc de oamenii vulnerabili. Drama atinge și subiectul blamării victimelor și ignoranța de care dă dovada societatea românească: „Ce căutau acolo, în primul rând?”, „E vina lor că s-au dus în apartamentul unui profesor”, „Doar nu credeau că profesorul le va face examenul mai ușor doar pe ochi frumoși”.

De asemenea, problema calității sistemului românesc de învățământ este și ea ridicată. Studenții simt nevoia de a copia pentru a trece examenele care se focusează prea mult pe memorie prin învățarea cuvânt cu cuvânt a teoriei și punerea în scris a paragrafelor reținute. Această frică este subliniată și de replici precum „Treci de Ursu, ai terminat facultatea”.

Miruna Peța

Temă: O carte selectată
la bibliotecă

„Fantoma de pe lac”, o scriitură care nu îngreunează lectura printr-o ploaie obositoare de figuri de stil

Am terminat cartea în trei zile, impunându-mi singură să nu o termin în mai puțin timp. Deși este un volum de trei sute și ceva de pagini, am sperat tot timpul să mai am pagini de citit. A fost un atașament puternic față de o carte și asta a fost un sentiment plăcut. De foarte puține ori mi s-a întâmplat ca o carte să mi se pară de la început o lectură plăcută.

Circumstanțele în care am citit această carte: prima practică la facultate și tema de a scrie despre o carte de la bibliotecă. Așa am ajuns la Biblioteca „Nicolae Iorga” din Ploiești, căutând o carte de un autor contemporan român, conform temei de practică. Ezitantă, fiindcă nu știam exact ce îmi doream să împrumut, am intrat pe ușă întrebând bibliotecara ce mi-ar recomanda. Primul gând al dânzei s-a oprit asupra marelui scriitor Mircea Cărtărescu, însă am refuzat fără niciun pic de regret. Căutând printre rafturi, doamna mi-a întins volumul Monicăi Ramirez, „Fantoma de pe lac” spunându-mi: „Am auzit că scrie nemaipomenit de frumos”. Cuvintele au fost suficiente pentru a mă convinge. Am întors cartea să citesc ce scrie pe coperta din spate și am citit un rezumat al lucrării. Am fost intrigată suficient pentru a o împrumuta, așteptând să ajung cât mai repede acasă pentru a începe lectura. Peste trei zile căutam pe internet să citesc în plus față de ce îmi oferea biografia din carte despre autoare.

Lectura cărții este ușoară. Eroina cărții, Ashley White, este o scriitoare de romane gotice, dar și de dragoste. Hotărâtă să își petreacă întreaga vară la cabana cumpărată într-un orașel din Spearmint Lake, statul Michigan, și să își termine romanul la care lucra de ceva vreme, aceasta este tulburată de povestea unei crime nerezolvate de douăzeci de ani. Povestea thriller cunoaște o adevărată turnură, ultimele pagini aducând romantismul poveștii de dragoste dintre Ashley și un polițist din oraș. Datorită acestui final neașteptat, m-am trezit în mod inconștient cu zâmbetul pe buze citind „Sfârșit”, fără să realizez o clipă că tot ceea ce a fost tentat s-a terminat și că eu chiar am revenit la realitate.

„Fantoma de pe lac” are o scriitură care nu îngreunează lectura printr-o ploaie obositoare de figuri de stil și care te ține captiv pe întregul fir narativ. În plus, are o notă juvenilă, potrivită tinerilor cititori dornici de a trăi prin intermediul personajelor romanului, dincolo de viața lor. Trăiam în același ritm cu povestea, căutam printre rânduri orice cuvânt care putea să fie răspunsul la suspiciunile legate de crime și, în același timp cu personajul, mă îndoiam de orice interacțiune nouă. Cred că asta înseamnă mult la o carte: să te ademenească și să te facă să trăiești alături de personaje.

Mădălina Sindilă
Temă: Profiluri de public

Preferințele unei studente la medicină dentară

Interviu cu Lucia Drăghici

Cu ce formă de artă te relaxezi de obicei?

Ce aleg într-un moment al vieții mele sau al zilei depinde foarte mult de starea pe care o am în aceea perioadă. Am învățat să diversific tipul de cărți pe care îl citesc. Atunci când nu sunt capabilă de o concentrare mai mare, prefer să citesc o carte ușoară care nu necesită multă concentrare, de regulă o carte de beletristică sau cărți de psihologie.

Și acum, în vacanța de vară ?

Citesc „ Olandeza”, de Robert Matzen, care este o poveste reală de viață a unei tinere vedete din timpul celui de al doilea război mondial și anume Audrey Hepburn. Este cartea pe care încerc să o citesc în fiecare seară înainte de culcare. Am și alte două cărți mai relaxante, deja începute, pentru serile în care mă simt obosită: „Love is fun” a psihoterapeutului Gașpar Gyorgy și „Un pământ nou” de autorul de bestseller-e Eckhart Tolle. În fiecare seară 10-15 minute de citit, măcar câteva pagini din cărțile de pe noptieră. Mi-aș dori să pot aloca mai mult timp, pentru că sunt multe alte cărți pe care îmi doresc să le citesc.

Ce filme și seriale îți place să urmărești?

Pot enumera câteva titluri care mi-au plăcut: „Pacientul englez”, „Familia Romanov”, „ Măria, Regina României”, „The Crown”, „Alienistul”. De cele mai multe ori în serile când sunt

obosită aleg filme sau seriale ușoare cum ar fi „Fetele Gilmore” „Sex and The city”.

Ai o amintire care ți-a rămas întipărită în minte de la o anume piesă de teatru?

Am fost la Teatrul de comedie din București la „Tartuffe” și la o un moment dat unul din personaje, care era jucat de Tudor Chirilă, a coborât de pe scena și a venit printre spectatori, s-a oprit chiar în fata mea și mi-a adresat niște întrebări care făceau parte din replicile. S-a uitat fix la mine și a jucat rolul mai departe. Mi s-a părut foarte interesant. Îmi face mare plăcere să merg să mă relaxez la un film bun, sau să citesc o carte bună, dar și să merg la teatru, însă recunosc că mi-ar plăcea mult să pot avea mai mult timp pentru a mă bucura de toate aceste forme culturale care ne bucura dar care ne și ajută să devenim oameni mai buni, mai inteligenți și mai sensibili. Și... să zicem că poate într-o altă viață chiar mi-ar fi plăcut sa fiu actriță, însă cumva m-a atras mai mult să aleg domeniul acesta medical, poate și pentru beneficiile financiare. Am ales să stau și să mă bucur ca un simplu spectator în sălile de teatru, dar cu siguranță îmi vor rămâne în cap primele piese de teatru la care am participat în liceu.

Miruna Peța
Temă: Artă ca hobby

Poetul student la Politehnică

Interviu cu Bogdan Dinu

Când ți-ai dat seama că îți place să scrii versuri?

Primele mele versuri au avut o tematică bacoviană. M-am exprimat deschis, sincer și vădit deznădăjduit, precum un copil de 14 ani, vârsta pe care o aveam atunci.

Ce te inspiră?

Adun bucăți de natură, de oameni, de lumi paralele, de metafizică... De obicei, scriu atunci când simt o trăire puternică, pe care nu o pot trece cu vederea. Încerc să analizez cât mai concret și mai amănunțit cu putință sentimentul care îmi cere dreptul să se manifeste. După aceea lucrurile decurg de la sine.

Ce mesaj crezi că ai de transmis?

Un îndemn cald în direcția poeziei, în particular, și în direcția educației și culturii, în general.

Ai un anumit public la care te gândești?

Nu. Eu am înțeles că fără prezența și contribuția poeziei în viața cotidiană, vom întâlni numai nereguli.

De ce ai ales să te exprimi prin versuri și nu prin proză?

Trebuie să recunoaștem faptul că versurile sunt o metodă de a concentra mesajul artistic în mai puține cuvinte față de proză, și de a atrage, așadar,

cititorii mai ușor. Din punct de vedere textual, poezia are drept calitate specifică prozodia. După părerea mea, fără rimă, ritm, măsură, melodicitate, mulți oameni și-ar pierde interesul definitiv pentru acest tip de manifestare artistică. În consecință, prefer poezia în detrimentul prozei.

Ți-ai dori să publici un volum?

Îmi place mult să scriu. Este unul dintre reperele existenței mele. Și da, cu siguranță mi-ar plăcea să public. Și nu doar un volum de poezii.

Cum vezi tu poezia în prezent, având în vedere impactul uriaș pe care tehnologia l-a adus în societatea contemporană?

Tehnologia are și ea, precum orice în această lume, o contradicție principală care îi imprimă progres, o împinge mai departe. Pe de o parte, tehnologia este un ajutor colosal pentru dezvoltarea societății. Pe de altă parte, umanul își pierde esența în acest ocean tehnologic care tinde să sufocă sclipirea naturală a omului. Și chiar să o eclipseze prin inteligența artificială. Poezia este un bun depozitat în muzeu în ziua de azi pentru mulți dintre noi. Sau e văzută ca o simplă feudă menținută în viață de unii „rupți de realitate”. Pentru mine, poezia în epoca noastră este o stare de lucruri în sine, un stil de viață, o bornă kilometrică pe drumul vieții.

Traiana Ungur
Temă: Artă și generații

Despre teatru cu o bunică extraordinară

Interviu cu
actrița Constanța Zmeu

Legătura ta cu teatrul este una foarte strânsă încă din tinerețe. Crezi că teatrul era diferit când ai absolvit tu facultatea în comparație cu prezentul?

Era multă dăruire, mult talent și iubire față de meserie. Publicul era extraordinar de bun și receptiv, dar nu la orice fel de spectacol, ci mai ales la piesele clasice, precum cele după operele lui William Shakespeare, Friedrich Schiller sau Johann Wolfgang von Goethe. Atunci se făcea într-adevăr teatru la sânge. Se repeta uneori și noaptea, ca să poți scoate spectacolul la timp, se implicau toți cei care făceau parte din echipa teatrului și conta enorm ca ultima repetiție să fie perfectă. Publicul venea la teatru ca la o sărbătoare, erau foarte mulți evrei în Bacău și aveau o cultură deosebită. Aceștia veneau parcă anume în foaierea teatrului să își etaleze femeile toaletele. Există garderobă unde își lăsa hainele iarna, exista un bufet unde puteau în pauză să servească o prăjitură și să discute primul act al spectacolului. Acum, din păcate, nu mai există nimic. Cu haina poți să mergi și în sală, de fapt acum se merge și cu blugi rupți și se poate merge oricum pentru că nu mai sunt păstrate rigurile, au fost depășite. Nu îmi pare rău că este așa, căci vedem o altă lume, una mai tânără, mai puternică, mai doritoare de schimbări și asta nu este rău.

Spuți că sunt schimbări și în privința pieselor, a repertoriului. Consideri că schimbările pe care le-ai observat sunt unele necesare?

Oamenii se gândesc că ceea ce a fost în trecut este învechit, ei vor noutate. Generația de astăzi caută modernitate și inovație. Nu toate schimbările sunt necesare. Chiar actorii sunt puțini la ora asta, trupa noastră era una numeroasă, formată din cel puțin 40 de actori, iar întregul personal al teatrului depășea 100 de angajați. Noi aveam personalul tehnic, tâmplărie, personalul de ateliere care făcea costume, pălării, personal care se ocupa de machiajul și coafura actorilor, tot ceea ce era nevoie pentru un spectacol strălucit. Din păcate acum s-a renunțat la o mare parte din echipă, iar acest lucru nu este un avantaj al actorilor.

Cum ți s-a schimbat ție viața atunci când ai devenit actriță, cum a fost perioada aceea pentru tine?

Ooo... a fost cea mai frumoasă perioadă a vieții mele. Când eram mică ascultam foarte des teatru la radio și trăiam toate momentele spectacolelor. Asta m-a atras spre această artă nemaipomenită. Am intrat din primul foc la facultate și toată viața am iubit teatrul. El mi-a adus mari satisfacții, iar un

lucru important era faptul că publicul nu poate fi înșelat. Există o legătură invizibilă, dar puternică între actori și spectatori. Indiferent unde jucam, jucam la țară, jucam în orașe, jucam în România sau în afară, publicul era extraordinar, imediat reacționa la tot ce făceam pe scenă, iar eu mi-am făcut meseria cu mult drag, cu multă pasiune, cu dăruire completă și rezultatele au fost pe măsura a ceea ce am investit.

Cum ai descrie echipa de actori din care ai făcut parte atâta timp cât ai urcat pe scenă?

Când am venit eu în Bacău era o trupă foarte omogenă de actori, deci erau toate genurile de teatru, pornind de la ingenuă, de dramă sau de comedie, la duenă, la compoziții de babe și așa mai departe, deci am găsit o trupă foarte bună, actori extraordinari, printre care la vremea aceea era un artist numit „emerit”, Niculescu Brună, cu care am avut onoarea să joc într-un spectacol intitulat „Cetatea Neamțului” de Vasile Alecsandri, spectacol jucat chiar pe Cetatea Neamțului precum era precizat în piesă. Am fost un timp copilul trupei, căci eram cea mai tânără, o absolventă proaspătă de facultate, și ei m-au învățat meserie. Meseria nu se învață de fapt, meseria se fură și am încercat să fur stând prin culise la spectacolele lor și luând ceea ce credeam că am eu nevoie. În timpul acela s-a jucat o piesă de Shakespeare intitulată „A douăsprezecea noapte”, în care regizorul Vlad Mugur m-a distribuit în rolul principal feminin, Viola, iar spectacolul îl jucam cu George Motoi care interpreta bufonul. Apoi Vlad Mugur a fost numit director la Teatrul Național din Cluj. Atunci m-au cerut pe mine și pe Motoi să mergem acolo, eu am refuzat pentru că îmi plăcea Bacăul și eram îndrăgostită, dar colegul meu Motoi a mers și de acolo a fost o trambulină spre București. Colegii mei au fost niște actori de mare valoare, din păcate astăzi nu mai sunt. Mai am o singură colegă la București, Lucica Cozmeanu, acتریță la Teatrul Evreiesc de Stat.

Cum ai descrie echipa de actori din prezent față de cea din care ai făcut tu parte? Există diferențe semnificative?

Țin foarte mult la trupa tânără care este acum, care joacă tot la fel ca echipa mea, cu pasiune, cu dăruire. Mi-a făcut mare bucurie să îi cunosc pe Eliza Noemi

Judeu, o acتریță excepțională, pe Bogdan Buzdugan, un actor foarte bun, și mulți alții. Ei sunt niște copii ai mei, așa le spun. Sunt foarte atașată de toți. Ei mă iubesc la rândul lor. Merg la ei la spectacole, precum am spus, merg la ei la cabină și stau de vorbă și mai spun cate o părere ici colo, ce cred eu că ar putea să se mai facă și îi apreciez foarte mult pe toți. Pot să îți spun mai multe despre Eliza Judeu care este o acتریță sensibilă, o acتریță patetică, o acتریță care cred că îmi urmează cariera ca gen, fiind plină de viață și exprimând la fiecare spectacol emoții puternice. Munca extraordinară, implicarea și talentul își spun cuvântul prin rezultatele ei excepționale! De asemenea, îl apreciez pe Bogdan Buzdugan care este un actor nemaipomenit și merge și pe comedie și pe dramă. Are un spectacol impresionant, „Sufletul Pereche”, care este un one-man show. L-am văzut în perioada de dinaintea pandemiei, pentru că atunci se juca foarte des, iar Bogdan strălucea! Are har, este muncitor și depune efort pentru fiecare rol. De asemenea, și în particular este un copil extraordinar de deschis și de vesel, care pur și simplu te cucerește. Bogdan Buzdugan m-a făcut să simt sensibilitatea personajului în care juca, fiind singurul actor din piesa „Sufletul Pereche” de Petre Barbu, el fiind cel care transmitea o multitudine de sentimente prin interpretarea sa. Eliza m-a cucerit prin farmecul și inteligența cu care a rezolvat și a interpretat rolul principal din spectacolul „Steaua fără nume” de Mihail Sebastian, și anume personajul Mona. Pe scurt, sunt talentați, pasionați, au priză la public și se dăruiesc cu totul acestei meserii.

De ce crezi că ar trebui să vină tinerii la teatru?

Pentru că e o posibilitate de a pătrunde în altă zonă decât cele obișnuite. Orice piesă aduce ceva nou pentru tine, contribuie la întreaga ta pregătire pe mai departe. De la teatru nu ai cum să nu pleci cu ceva. Teatrul e frumosul, este viața, este realitatea. Și atunci, nu putem să ne îndepărtăm de realitate, trebuie să găsim noi cei din teatru posibilitatea să îi atragem prin spectacole pe care și le doresc. Pentru asta se fac acum discuții după spectacol cu tinerii în care aceștia își exprimă părerea cam ce ar dori ei să vadă și ce ar trebui să facă teatrul pentru ca ei să vină cat mai des și cat mai mulți la spectacole.

Diana Nica

Temă: Filmul românesc - percepții

Trei motive pentru care publicul din România nu apreciază filmele românești

Personal, prefer filmele de tipul SF și fantezie, pentru că îți prezintă o altă lume, diferită de cea pe care o știm deja. Filmul care mi-a plăcut cel mai mult până acum este de fapt o serie, compusă din cinci filme celebre, intitulată „Pirații din Caraibe”. Alt motiv pentru care îmi plac aceste filme sunt efectele vizuale spectaculoase și coloana sonoră care este foarte bună.

Cinematografia românească nu prea produce filme comerciale, așa cum le vedem pe cele din afară, pe care le preferăm, ci mai degrabă filme de artă, care nu sunt pe placul tuturor și care vizează o anumită categorie a publicului român, categorie compusă din oameni care, după părerea mea, au vârsta de peste 30 de ani, au un nivel ridicat de cunoștințe pentru a înțelege mai ușor mesajul transmis, mesaj care în general are legătură cu anumite evenimente istorice sau probleme ale societății moderne. Restul publicului, care preferă alt gen de filme, mai puțin intelectuale, pe care le vizionează pentru a se relaxa, se orientează către genuri mai accesibile și mai ușoare, pe care le numim filme „de duzină” și își pierd interesul pentru produsele cinematografului românești

Temele

Față de filmele americane care au povești impresionante despre pirați, regi sau detectivi, filmele românești, în mare parte, prezintă dramele cotidiene ale oamenilor. Asta în ceea ce privește filmele artistice, pentru că în categoria celor mai puțin evaluate avem doar filme de genul „5Gang: Un altfel de Crăciun”,

care a avut mare succes în rândul copiilor sau „Miami Bici”, lansat anul trecut. Este adevărat că ambele filme au avut audiență mare, probabil datorită faptului că sunt printre puținele filme românești de tip comedie, lansate în ultima perioadă, dar nu cred că tema filmului este cea care i-a atras pe oameni.

Scenele

Scenele filmelor contemporane românești sunt simple, chiar banale, neinteresante, tipic românești. Un exemplu de astfel de scenă, care plictisește și obosește următorii și care mi-a atras atenția prin durata ei, este scena de început a filmului „Sieranevada”, regizat de Cristi Puiu, care, pe de altă parte, este un film premiat. Acest film conține un cadru de aproape șapte minute în care este surprinsă zarva de zi cu zi de pe o stradă din București. Eu cred că omul se va gândi în felul următor: dacă scena de debut este plictisitoare, cu siguranță și restul filmului va fi așa: Și, astfel, se oprește din vizionare după primele șapte minute, ceea ce s-a și întâmplat în cazul meu, când am încercat să văd acest film.

Publicitatea

Oamenii nu pot viziona un film despre care nici nu știu că există.

Antoaneta Țifescu

Temă: Literatura - promovarea în presă

5 recomandări de la 5 platforme de profil

Sunt o mare iubitoare de literatură, așa că vara mi-o rezerv pentru lectură. La un simplu search pe google poți găsi o mulțime de cărți recomandate de diferite platforme culturale. Trei dintre cele cinci surse enumerate mai jos – Cultura la dubă, Dilema Veche și Scena 9 – sunt cele pe care le accesez cel mai frecvent atunci când am nevoie de o recomandare. Cu celelalte două platforme – 1 Carte pe săptămână și Delicatese Literare – am intrat în contact pentru prima dată atunci când scriam acest articol.

Pe platforma Cultura la dubă găsim o descriere a cărții „Dinții ascuțiți ai binelui” de Bogdan Răileanu. Cultura la dubă ne oferă o scurtă descriere a cărții: două lumi diametral opuse, universul unui interlop din București și viața monahală de la o mănăstire din munți, ajung să se intersecteze, iar interacțiunea dintre cele două scot la iveală faptul că aceste două lumi nu sunt atât de diferite. Mălina Gîndu scrie despre romanul lui Bogdan Răileanu: „E îndeajuns de captivant cât să prindă pe cineva care nu-i prieten la cataramă cu semnul de carte și îndeajuns de bine dozată cât să placă unui lector”. M-am oprit la cartea lui Bogdan Răileanu pentru că este un autor contemporan, din cărțile cărui am citit „Să nu lași moartea să te găsească”, o carte scurtă, cu o stilistică construită pe gustul meu.

Când am citit articolul „Cărți de citit vara asta” publicat în Dilema Veche am aruncat o privire prin toate recomandările făcute de redactorii revistei, dar niciun autor și niciun titlu nu îmi era cunoscut. Mi-a plăcut însă modul în care Simona Sora a prezentat cartea „Eroul cu o mie de chipuri” de Joseph Campbell. Cartea este descrisă ca „genul acela de carte care mizează pe asemănări (coincidențe, secvențe identice, recurențe) în definirea vechilor mitologii care ne populează dintotdeauna inconștientul, visurile, destinele.” Mai aflăm că romanul prezintă aventura fiecărui om ce are curajul să iasă din zona de confort și să aventureze în cunoașterea lumii.

Al treilea titlu face parte dintr-o lungă listă de cărți recomandate adolescenților de Scena 9: „Vassa și noaptea” de Sarah Porter. Prezentarea ce conține un rezumat scurt, geneza romanului și câteva paragrafe extrase din carte. Opera autoarei Sarah Porter este inspirată din basmul rusesc „Vasilisa cea frumoasă” și prezintă viața unei adolescente din Brooklyn. Articolul despre „Vassa și Noaptea” este scris exact pentru un adolescent în căutare de noi lecturi și eu (deși oamenii din jur îmi spun că am trecut de perioada adolescenței) uneori simt că am doar 17 ani și am nevoie de un text în care limbajul este unul comun, simplu, pe înțelesul tuturor, fără neologisme și fără cuvinte goale. Astfel, locul cărții „Vassa și noaptea” în topul meu se datorează exclusiv prezentării care m-a convins să citesc opera.

Platforma online „1 Carte pe săptămână” recomandă cititorilor cărțile lui Irvin D. Yalom, iar articolul se axează în principal pe o anumită carte a autorului: „Minciuni pe canapea”. Articolul începe cu o descriere generală a operelor lui Irvin D. Yalom, adaugă cam tot ce îi poate ajuta pe cititori să își dea seama dacă stilul autorului este pe placul lor și continuă cu prezentarea pe scurt a acțiunii: un psihanalist este sedus, păcălit și manipulat de pacienta sa tocmai în locul în care el ar fi trebuit să dețină controlul. Articolul se încheie cu o întrebare retorică „Oare răzbunarea ei va fi dulce?”, întrebare care pe mine m-a intrigat și m-a făcut să mă gândesc la acțiunea cărții, m-a făcut să mă întreb „oare ce se întâmplă cu psihanalistul?”

Platforma culturală Delicatese literare recomandă „Toate pânzele sus” scrisă de Radu Tudoran. Atât cartea, cât și filmul sunt foarte cunoscute în rândul persoanelor cu vârsta de peste 30 de ani, dar mai puțin cunoscute pentru tineri și pentru noile generații. Articolul conține o amplă descriere a acțiunii, impresii personale ale redactorului și numeroase imagini din filmul cu același titlu. Dacă un tânăr dorește să afle mai multe informații despre această carte cu siguranța, va găsi tot ce are nevoie în articolul publicat pe „Delicatese literare”.

Fabian Balint, „Străjerii nopții”,
Fotogeografica 2021, Premiul I, categoria Open, secțiunea Patrimoniul natural.

cercetare sociologică

Fabian Balint, „Străjerii nopții”, Fotogeografica 2021, Premiul I, categoria Open, secțiunea Patrimoniul natural.

Suprapunerea a trei crize majore pe o perioadă scurtă de timp – criza pandemică, criza economico-socială și o criza politică neașteptată și inexplicabilă pentru populație a determinat o stare de pesimism accentuată și o prăbușire a percepției cu privire la direcția în care se îndreaptă țara.

(Remus Ștefureac)

Pesimism și disperare în societatea românească

Un proiect de cercetare inițiat și coordonat de:

Sondaj de opinie la nivel național realizat de
INSCOP Research în parteneriat cu Verifield
Perioada de culegere a datelor: 15 – 27 septembrie 2021
Eșantion: 1204 respondenți. Eroare: 2,8%.
Metoda de culegere: interviuri telefonice

G | M | F

Realizat cu susținerea:
The German Marshall Fund
of the United States

— STRENGTHENING TRANSATLANTIC COOPERATION —
Black Sea Trust for Regional Cooperation

**Neîncrederea publică: Vest vs. Est, ascensiunea curentului
naționalist în era dezinformării și fenomenului știrilor false**

Ediția a III-a, septembrie-octombrie 2021

Sondajul de opinie „Neîncrederea publică: Vest vs. Est, ascensiunea curentului naționalist în era dezinformării și fenomenului știrilor false” – Ediția a III-a a fost realizat de INSCOP Research în parteneriat cu Verifield la comanda think-tank-ului STRATEGIC Thinking Group (www.strategicthinking.ro) în cadrul unui proiect de

cercetare sprijinit de The German Marshall Fund of the United States și finanțat de Black Sea Trust for Regional Cooperation prin True Story Project (www.truestoryproject.ro).

Revista Cultura este partener INSCOP Research pentru diseminarea rezultatelor.

(Titlul acestui material aparține redacției Cultura.)

Capitolul 1:

Dirrecția țării. Tăierile ilegale ale pădurilor. Atitudinea față de imigranți și refugiați

Pesimismul populației este accentuat, aproximativ 80% dintre români fiind de părere că lucrurile în România se îndreaptă într-o direcție greșită. Totodată, cercetarea sociologică relevă că aproape jumătate

dintre români se opun primirii de refugiați, în timp ce două treimi sunt de părere că aducerea de imigranți ar putea genera probleme grave în societatea românească.

Remus Ștefureac,

președinte Strategic Thinking Group:

„Suprapunerea a trei crize majore pe o perioadă scurtă de timp – criza pandemică, criza economico-socială și o criză politică neașteptată și inexplicabilă pentru populație a determinat o stare de pesimism accentuată și o prăbușire a percepției cu privire la direcția în care se îndreaptă țara. În acest moment, cred că înregistrăm unul dintre cele mai scăzute niveluri ale indicatorului „direcție bună” din ultimul deceniu, cu perspectiva chiar de înrăutățire în contextul apropierei sezonului rece și a impactului exploziei prețurilor la energie asupra costului vieții. Consecințele ignorării faptului că 80% din români cred că lucrurile merg într-o direcție greșită riscă să fie dramatice, mai ales că o parte semnificativă a populației va fi împinsă în plasa unor opțiuni politice radicale care în orice caz nu vor vindeca, ci doar vor înrăutăți problemele din societate.”

Dan Andronache,

vice-președinte True Story Project (TSP):

„Observăm cum un complex de factori externi și interni determină fenomenul de percepție a îndreptării României într-o direcție greșită. Valul 4, ce vine cu o intensitate mult mai mare decât în alte state, inflația și mai ales creșterile de prețuri la utilități, taxările anunțate sau sugerate pe care nici guvernările cu orientare de stânga nu le-au efectuat, confuzia reglementărilor publice pe linie de sănătate, cresc gradul de insecuritate și nemulțumire al populației. Această creștere se reflectă în mișcări de radicalizare accentuată pe fondul creșterii fenomenului de diseminare a informațiilor false sau denaturate. Actualele rezultate ale măsurătorilor noastre, comparabile cu cele efectuate în 2010 în contextul crizei globale, reflectă decuplarea politicului de la realitățile societății.”

Dirrecția țării

80,9% dintre români sunt de părere că lucrurile în România se îndreaptă într-o direcție greșită (față de 68,1% în iunie și 70,3% în martie), în timp ce 12,5% cred că se îndreaptă într-o direcție bună (față de 25,1% în iunie și 23% în martie), iar 6,5% nu știu sau nu răspund.

Analiza socio-demografică: Sunt în medie mai optimiști decât restul populației în ceea ce privește direcția țării următoarele categorii: cei cu vârsta sub 45 de ani, persoanele cu educație superioară, gulerele albe. Gulerele albastre și locuitorii din regiunea Sud Muntenia, cei care nu utilizează rețelele sociale sunt în medie mai pesimiști decât restul populației în ceea ce privește direcția țării.

Tăierile ilegale ale pădurilor

În opinia a 48,8%, tăierile ilegale ale pădurilor din România sunt produse mai ales de companii românești și cetățeni români (față de 42,1% în iunie și 45,8% în martie). 44,8% dintre cei intervievați consideră că tăierile ilegale ale pădurilor din România sunt produse mai ales de companii străine (față de 48,6% în iunie și 47,3% în martie). 6,4% nu știu sau nu răspund.

Analiza socio-demografică: Printre cei care cred că tăierile ilegale ale pădurilor din România sunt produse mai ales de companii românești se regăsesc cu precădere: locuitorii din București și cei din regiunea București Ilfov. Categoriile de persoane inactive, persoanele cu studii primare și bărbații consideră într-o măsură mai mare decât restul populației că tăierile ilegale ale pădurilor din România sunt produse mai ales de companii străine.

Impactul imigranților

„Aducerea de imigranți ar putea ajuta la acoperirea nevoii de forță de muncă din economia românească” în opinia a 30% dintre cei intervievați, în timp ce 64,2% consideră că ar putea genera probleme grave în societatea românească. Nu știu sau nu răspund 5,8%.

Analiza socio-demografică: Sunt de acord într-o proporție mai mare decât media cu afirmația că „aducerea de imigranți ar putea ajuta la acoperirea nevoii de forță de muncă din economia românească” tinerii, persoanele cu educație superioară, gulerele albe, angajații la privat.

Consideră că aducerea de imigranți ar putea să genereze probleme grave în societatea românească mai ales inactivii pasivi, persoanele mai în vârstă, cei cu un nivel de educație mai scăzut și locuitorii din urbanul mic sau din mediul rural.

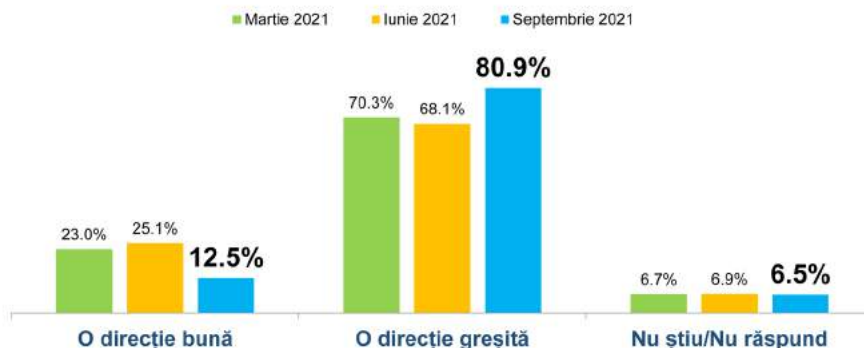
Atitudinea față de refugiați

Sunt de acord fără condiții ca România să primească refugiați din alte țări 12,3% dintre cei chestionați. 38,8% sunt de acord ca România să primească doar anumite categorii de refugiați și 47,3% se opun ferm acestei idei, fiind de părere că în niciun caz România nu ar trebui să primească refugiați din alte țări. Nu știu sau nu răspund 1,6%.

Analiza socio-demografică: Sunt de acord ca România să primească, cu anumite condiții, refugiați în special tinerii sub 30 de ani, persoanele cu educație superioară și gulerele albe. Se opun primirii de refugiați mai ales cei cu un nivel de educație mai scăzut, cei cu vârsta peste 30 de ani, cei care nu folosesc rețelele sociale.

Direcția în care merge țara

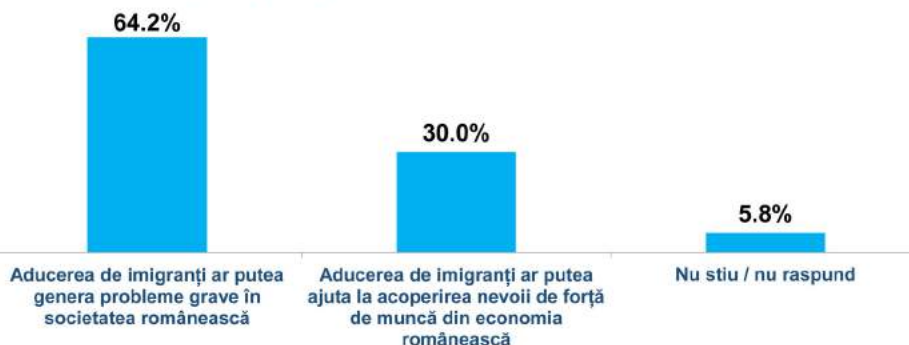
În ce direcție credeți dvs. că se îndreaptă lucrurile în România? (% total eșantion)

www.strategicthinking.ro

Impactul imigranților

Vă voi citi câteva propoziții alternative. Vă rog să alegeți varianta care corespunde cel mai bine opiniei dvs... (% total eșantion)

www.strategicthinking.ro

Capitolul 2: Vest vs. Est. Încredere în țări și lideri internaționali

Aproximativ 60% dintre români apreciază că SUA și UE au mai degrabă o influență pozitivă asupra României. Pe de altă parte, încrederea în lideri, țări și organizații internaționale scade semnificativ.

Remus Ștefureac,

președinte Strategic Thinking Group:

„Starea de nemulțumire profundă instalată în societatea românească contaminează și încrederea în țări, organizații sau lideri internaționali. Românii rămân pro-occidentali convinși, marea majoritate apreciind că SUA și UE au mai degrabă o influență pozitivă asupra României. Totuși, diminuarea încrederii în repere precum Uniunea Europeană sau NATO reflectă în primul rând un fundal emoțional intens, marcat de anxietate și lipsa de orizont provocate de cele trei crize interne care afectează societatea românească – criza sanitară, criza social-economică și criza politică. În acest context, devine remarcabil faptul că, dintre liderii altor țări măsurați, președinta Republicii Moldova, Maia Sandu, se află pe primul loc în topul popularității. Tendința de scădere a încrederii atât în entități interne, cât și externe subliniază o dată în plus nevoia critică de calmarea scenei politice și reconectarea actului de guvernare de agenda cetățenilor.”

Încrederea în țări și organizații internaționale

Dintre țările și organizațiile enumerate, românii au cel mai ridicat nivel de încredere în NATO (47,1% față de 59,3% în iunie și 49,4% în martie). 45,8% dintre români au încredere multă și foarte multă în Germania (față de 49,2% în iunie și 57,6% în martie) și 42,5% în Uniunea Europeană (față de 55% în iunie și 51,6% în martie). Dintre cei intervievați 40,3% declară că au încredere multă și foarte în Statele Unite ale Americii (față de 47,8% în iunie și 47,2% în martie). Încrederea în Rusia și China se situează sub 20 de procente. 16,2% declară că au încredere în Rusia (față de 17,9% în iunie și 16% în martie) și 13,5% în China (față de 16,8% în iunie și 19% în martie).

Dan Andronache,

vice-președinte True Story Project (TSP):

„Retragerea pripită și dezordonată a forțelor SUA din Afganistan, percepută în general ca un abandon, regresia societală românească pe fondul crizei de guvernare și a decuplării agendei acestuia de la agenda societății, comunicarea externă susținută pentru menținerea imaginii de lider puternic a președintelui de la Kremlin determină aceste percepții ce reflectă nevoia societății de securitate și echilibru.”

Analiza socio-demografică: Încrederea în SUA este mai ridicată în rândul persoanelor care nu au cont pe rețelele sociale și al celor care declară că venitul lunar le permite să aibă tot ce le trebuie fără să se restrângă de la ceva. Tind să aibă o încredere mai mare în Germania gulerele albe și persoanele cu studii superioare. Locuitorii din regiunea Vest și gulerele gri au un nivel de încredere mare și foarte mare în Rusia semnificativ mai ridicat decât media. Persoanele cu studii superioare și gulerele albe au încredere în NATO, respectiv UE într-o proporție mai mare decât celelalte categorii.

Încrederea în personalități internaționale

În Maia Sandu, președinta Republicii Moldova, au încredere multă și foarte multă 28,8% dintre români. 25,9% dintre cei intervievați declară că au încredere multă și foarte multă în Joe Biden, președintele SUA (față de 36,4% în iunie și 41,6% în martie). În Vladimir Putin, președintele Rusiei, au încredere multă și foarte multă 21% dintre respondenți (față de 23,9% în iunie și 19% în martie). 16,4% dintre cei intervievați declară că au încredere multă și foarte multă în Victor Orban, premierul Ungariei, iar 10,1% în Xi Jinping, președintele Chinei.

Influența pozitivă a UE și a SUA asupra României

61,8% consideră că SUA și UE au mai degrabă o influență pozitivă asupra României. 16,5% din totalul eșantionului/populației este de părere că Rusia și China au mai degrabă o influență pozitivă asupra României. Ponderea non-răspunsurilor este de 21,8%.

Analiza socio-demografică: Persoanele cu educație superioară, locuitorii din urbanul peste 90 de mii de locuitori și persoanele care declară că reușesc să cumpere și unele bunuri mai scumpe, dar cu restrângeri în alte domenii consideră într-o proporție mai mare decât media că SUA și UE au mai degrabă o influență pozitivă asupra României.

Politica externă

Întrebați de care dintre următoarele țări ar trebui România să se apropie mai mult în politica sa externă, 30,2% dintre cei intervievați au ales Germania, 18,5% SUA, 7,4% Rusia, 6,5% Franța și 3,8% China. 26% au indicat varianta „niciuna”, iar 7,5% aleg să nu răspundă.

Analiza socio-demografică: Sunt în favoarea unei apropieri de Germania mai ales persoanele cu educație superioară, gulerele albastre și gulerele albe, locuitorii din urbanul peste 90 de mii de locuitori și din regiunile Centru și București Ilfov. Sunt de părere că ar trebui România să se apropie mai mult de SUA cu precădere tinerii sub 30 de ani și persoanele cu vârsta

de peste 60 de ani, cei care reușesc să aibă tot ce le trebuie. Femeile, persoanele cu o educație scăzută, gulerele gri și cei cu un venit mai redus consideră într-o măsură mai mare decât celelalte categorii că România nu ar trebui să se apropie de nicio altă țară.

Baze militare americane

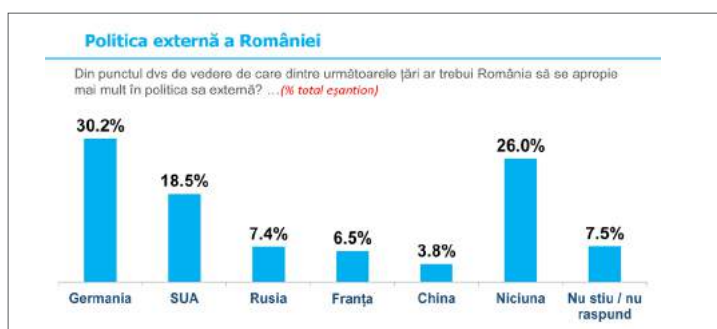
68,1% dintre cei intervievați (față de 73,8% în iunie și 75,4% în martie) își exprimă acordul față de afirmația „Existența unor baze militare americane în România ar ajuta la apărarea țării în cazul unei agresiuni externe”, în timp ce 24,9% își exprimă dezacordul (față de 20,3% în iunie și 20% în martie). 7% nu știu sau nu răspund la această întrebare.

Analiza socio-demografică: Își exprimă acordul față de afirmația „Existența unor baze militare americane în România ar ajuta la apărarea țării în cazul unei agresiuni externe” mai ales tinerii sub 30 de ani și persoanele cu un nivel de educație mai ridicat, în timp ce părerea contrară se regăsește mai ales în rândul celor cu vârsta cuprinsă între 45 și 59 de ani și al gulereilor gri.

NATO și apărarea României

55,7% dintre români sunt de părere că, în cazul unei agresiuni, NATO va apăra România (față de 66,6% în martie), în timp ce 37,9% consideră că, într-un astfel de scenariu, țara noastră va fi nevoită să se apere singură (față de 29,3% în martie). Ponderea non-răspunsurilor este de 4%.

Analiza socio-demografică: Printre cei care cred că, în cazul unei agresiuni, NATO va apăra România se regăsesc cu precădere bărbații, persoanele peste 60 de ani, cei cu un nivel de educație ridicat. Sunt de părere că, în cazul unei agresiuni, România va fi nevoită să se apere singură în special femeile, persoanele până în 45 de ani, cei inactivi potențial activi, gulerele gri și rezidenții din mediul rural.

Capitolul 3: European - Național

Aproximativ două treimi dintre români consideră că România trebuie să își apere interesele naționale atunci când sunt în dezacord cu regulile Uniunii Europene, chiar dacă riscă să își piardă poziția de

Remus Ștefureac,

președinte Strategic Thinking Group:

„Lipsa de orizont a populației afectată de crizele interne multiple care se suprapun în România, precum și o intensificare puternică a vizibilității narativelor subversive eurosceptice vehiculate tot mai mult în special în mediul online au determinat o scădere accentuată a optimismului cu privire la avantajele integrării europene. (...) Cu toate că majoritatea populației României rămâne rațională și consideră că țara s-ar dezvolta mai bine economic dacă ar rămâne în UE, creșterea curentului eurosceptic, fie ea și conjuncturală, reprezintă cel mai serios semnal de alarmă pentru clasa politică, pentru mediul de afaceri, pentru elitele intelectuale, pentru societatea noastră în ansamblu (...)”

Avantaje vs. Dezavantaje ale aderării la UE

Punând în balanță toate implicațiile asupra vieții economice și sociale, asupra familiei și vieții personale, 47,2% dintre cei chestionați (față de 56,2% în iunie și 61,4% în martie) consideră că aderarea României la Uniunea Europeană a adus mai degrabă avantaje, în timp ce 46,1% sunt de părerea contrară (față de 35,1% în iunie și 35,2% în martie). Nu știu sau nu răspund la această întrebare 6,7%.

Analiza socio-demografică: Sunt de părere că aderarea României la Uniunea Europeană a adus mai degrabă avantaje în special cei cu vârsta sub 45 de ani, persoanele cu educație superioară și gulerele albe. Cei cu un nivel de educație mai scăzut, gulerele gri și albastre consideră într-o proporție mai mare decât celelalte categorii că aderarea României la Uniunea Europeană a adus mai degrabă dezavantaje.

Reguli europene vs. interese naționale

27,3% dintre români sunt de părere că, în calitate de stat membru, România trebuie să respecte regulile

stat membru al UE. Aproape 60% din populație este însă de părere că, în viitor, România s-ar dezvolta mai bine economic dacă ar rămâne în interiorul Uniunii Europene.

Dan Andronache,

vice-președinte True Story Project (TSP):

„Trendul ultimului an de evidentă scădere a sentimentului de apartenență la Uniunea Europeană este explicat de factori precum: contextul pandemic restrictiv la nivel european, inflația generalizată și în ultima perioadă, criza politică generată atât de iresponsabil pe fondul crizei economico-sanitare. Dar, deloc de neglijat, acest sentiment este augmentat de fluxul de informații false, trunchiate pe linia curentului antivaxer intern și extern și de lacunele culturii economico-financiare. În mod îngrijorător, această scădere a încrederii populației în UE nu pune pe gânduri niciunul din vectorii politici mioritici, în condițiile în care, pe termen lung, acest trend poate clătina stabilitatea socială, apartenența și opțiunile geopolitice ale României”

Uniunii Europene, chiar și atunci când îi sunt afectate interesele naționale (față de 28% în iunie). 68,5% consideră că România trebuie să își apere interesele naționale atunci când sunt în dezacord cu regulile Uniunii Europene, chiar dacă riscă să își piardă poziția de stat membru al UE (față de 64,8% în iunie). 4,2% nu știu sau nu răspund.

Analiza socio-demografică: Consideră într-o măsură mai mare decât restul populației că, în calitate de stat membru, România trebuie să respecte regulile Uniunii Europene, chiar și atunci când îi sunt afectate interesele naționale în special bărbații, tinerii sub 30 de ani, locuitorii din București. Sunt de părere că România trebuie să își apere interesele naționale atunci când sunt în dezacord cu regulile Uniunii Europene, chiar dacă riscă să își piardă poziția de stat membru al UE, în special femeile, persoanele cu vârsta cuprinsă între 45 și 59 de ani, gulerele gri și persoanele care locuiesc în orașe sub 90 de mii de locuitori.

Potențiala ieșire din UE a României

Din totalul celor care consideră că România trebuie să își apere interesele naționale atunci când sunt în dezacord cu regulile Uniunii Europene, chiar dacă riscă să își piardă poziția de stat membru al UE, 59% cred că ieșirea din UE ar afecta interesele naționale ale țării noastre, ceea ce reprezintă aproximativ 40% din totalul eșantionului/populației. 34,2% (23% din total eșantion) sunt de părere contrarie. Ponderea non-răspunsurilor este de 6,8%.

Analiza socio-demografică: Persoanele cu educație superioară și locuitorii din urban consideră într-o proporție mai mare decât media că ieșirea din UE ar afecta interesele țării noastre. Sunt de părere că ieșirea din UE nu ar afecta interesele țării noastre cu precădere bărbații și gulerile albastre.

Rolul UE în dezvoltarea economică a României

Afirmația „În viitor, România s-ar dezvolta mai bine economic dacă ar fi în interiorul Uniunii Europene” întrunește acordul a 57,8% dintre cei intervieuați (față de 62,9% în iunie). 32,9% consideră că „în viitor, România s-ar dezvolta mai bine economic dacă ar fi în afara Uniunii Europene” (față de 27% în iunie), iar 9,2% nu știu sau nu răspund.

Analiza socio-demografică: Bărbații, tinerii sub 30 de ani, persoanele cu educație superioară, gulerile albe, locuitorii din regiunea Centru sunt de acord într-o proporție mai mare decât media cu afirmația „În viitor, România s-ar dezvolta mai bine economic dacă ar fi în interiorul Uniunii Europene”. Sunt de acord cu afirmația „În viitor, România s-ar dezvolta mai bine economic dacă ar fi în afara Uniunii Europene” mai ales persoanele cu un nivel de educație mai scăzut și gulerile gri.

Avantaje vs. Dezavantaje ale aderării la UE

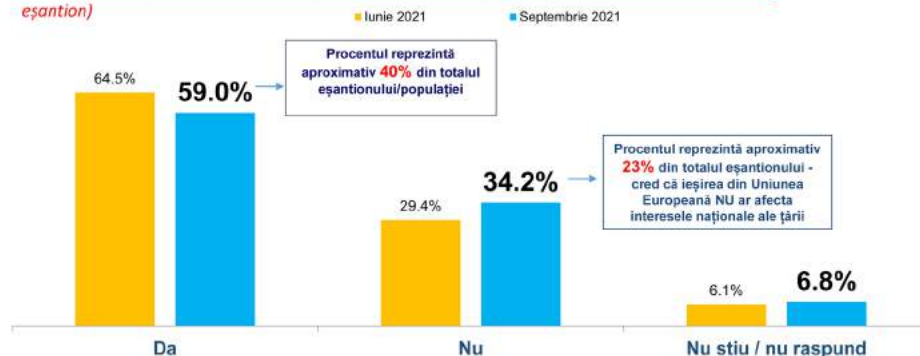
În opinia dvs., punând în balanță toate implicațiile asupra vieții economice și sociale, asupra familiei și vieții dvs. personale, considerați că aderarea României la Uniunea Europeană a adus: (% total eșantion)

www.strategicthinking.ro www.truestoryproject.ro

Ieșirea României din UE ar afecta interesele naționale ?

În opinia dvs., ieșirea României din Uniunea Europeană ar afecta interesele naționale ale țării noastre? ... (% din cei care considera că **România trebuie să își apere interesele naționale atunci când sunt în dezacord cu regulile Uniunii Europene, chiar dacă riscă să își piardă poziția de stat membru al UE** – 68.5% din eșantion)

www.strategicthinking.ro www.truestoryproject.ro

Capitolul 4: Valori tradiționale vs. modernitate. Intenția de vot pentru un partid naționalist

Peste 60% dintre români preferă valorile tradiționale în locul drepturilor și libertăților moderne. Totodată, peste două treimi din populație ar vota un partid naționalist, care promovează valorile religioase și susține familia tradițională.

Dan Andronache, **vice-președinte True Story Project (TSP):**

„Creșterea procentului populației care ar vota un partid naționalist ce promovează valorile familiei tradiționale și valorile religioase este cauzată în opinia noastră de infodemia exacerbată în ultimele luni, de guvernarea în derivă și de contextul emoțional al crizelor existente ce induc nevoia socială de stabilitate, care în mentalul colectiv este asigurată în special pe linie paternalistă / autocrată. (...) Trendul conservator în creștere din rândul tinerilor se situează în aceeași zonă socio-demografică de fragilitate în fața curentului infodemic actual. Ca semnal de alarmă - problematici precum educația, infrastructura în vederea distribuirii investițiilor și accesului către venituri mai mari, lupta anticorupție, reformarea și flexibilizarea aparatului administrativ central și teritorial – toate declarate formal, dar nerezolvate în ultimele decenii - pot genera în timp mișcări sociale, ce pot deschide, așa cum istoria recentă europeană a demonstrat prin Brexit, acțiuni care pot afecta stabilitatea, securitatea geopolitică și economică a României.”

Valori tradiționale vs. Drepturi și libertăți moderne

63,1% dintre respondenți preferă valorile tradiționale în locul drepturilor și libertăților moderne.

31,3% declară că preferă drepturile și libertățile moderne în locul valorilor tradiționale. Nu știu sau nu răspund la această întrebare 5,6%.

Analiza socio-demografică: Locuitorii din regiunea de Nord-Est, persoanele cu vârsta peste 45 de ani preferă într-o proporție mai mare decât celelalte categorii valorile tradiționale. Preferă drepturile și libertățile moderne în locul valorilor tradiționale în special tinerii sub 30 de ani și persoanele cu educație superioară.

Remus Ștefureac, **președinte Strategic Thinking Group:**

„Majoritatea populației preferă valorile tradiționale și identifică în mod rațional faptul că valorile tradiționale românești se pierd din cauza modernizării și a dezinteresului tinerilor. Totuși, aproape o treime dintre români crede că valorile tradiționale se pierd din cauza străinilor, ceea ce arată consolidarea în societatea românească a unui filon ultra-conservator. Pe acest fond, nu mai reprezintă o surpriză creșterea intenției ipotetice de vot pentru un partid naționalist care promovează valorile religioase și susține familia tradițională. În acest sens, nu trebuie uitat însă faptul că aceste opțiuni își găsesc de mult timp o reprezentare și în marile partide politice românești unde există curente puternice care promovează narrative asociate curentului tradiționalist-religios. Prin urmare, intenția de vot pentru o linie conservatoare este astăzi fragmentată între mai multe partide politice mai vechi sau mai noi.”

Cauza pierderii valorilor tradiționale

63,6% dintre cei intervievați consideră că valorile tradiționale românești se pierd din cauza modernizării și a dezinteresului generațiilor mai tinere. Sunt de părere că străinii sunt de vină pentru faptul că se pierd valorile tradiționale românești 30,8%. Pondere non-răspunsurilor este de 5,6%.

Analiza socio-demografică: Persoanele cu educație superioară și cei care declară că reușesc să cumpere și unele bunuri mai scumpe, dar cu restrângeri în alte domenii, sunt de părere într-o proporție mai ridicată decât alte categorii că

valorile tradiționale românești se pierd din cauza modernizării și a dezinteresului generațiilor mai tinere. Varianta „valorile tradiționale românești se pierd din cauză că sunt atacate de străini” este aleasă în special de persoanele cu educație primară.

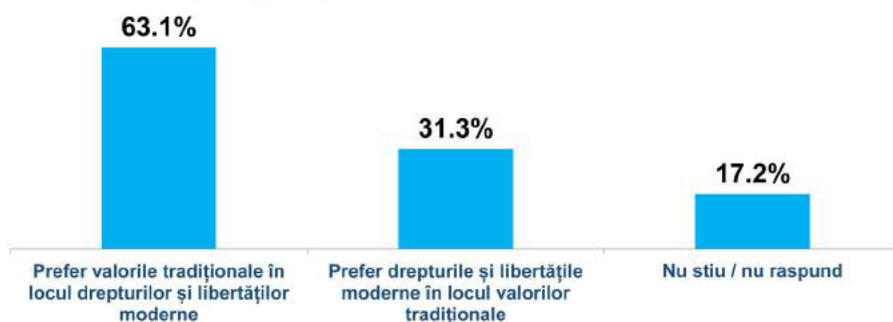
Intenția de vot ipotetic pentru un partid naționalist

68,7% dintre români ar vota un partid naționalist, care promovează valorile religioase și susține familia tradițională (față de 59,5% în iunie și 66,4% în martie). 28,2% declară că nu ar vota un astfel de partid (față de 34,8% în iunie și 31,3% în martie). Nu știu sau nu răspund 3%.

Analiza socio-demografică: Ar fi înclinați, într-o proporție mai mare decât media, să voteze pentru un partid naționalist, care promovează valorile religioase și susține familia tradițională, în special femeile, persoanele cu un nivel de educație mai scăzut și rezidenții din rural. Cei care declară că nu ar vota cu un astfel de partid sunt cu precădere persoanele cu educație superioară și gulerele albe.

Valori tradiționale vs. Drepturi și libertăți moderne

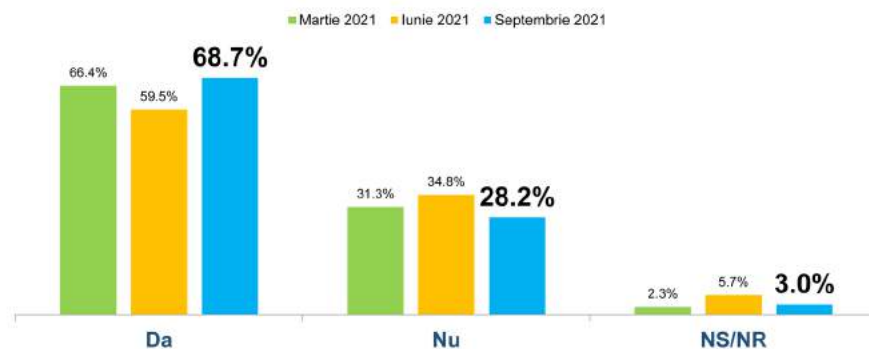
Vă voi citi câteva propoziții alternative. Vă rog să alegeți varianta care corespunde cel mai bine opiniei dvs... (% total eșantion)

www.strategicthinking.ro www.truestoryproject.ro

Intenția de vot ipotetic pentru un partid naționalist

Dvs. personal ați vota un partid naționalist, care promovează valorile religioase și susține familia tradițională? (% total eșantion)

www.strategicthinking.ro www.truestoryproject.ro

Capitolul 5: Percepția populației cu privire la dezinformări, știri false

Peste jumătate dintre români obișnuiesc să se informeze cel mai des de la TV. Totodată, aproape jumătate dintre ei consideră că posturile TV sunt cele mai expuse la dezinformări și propagarea de știri false.

Dan Andronache, **vice-președinte True Story Project (TSP):**

„Percepția expunerii la știri false de către societate este mai ridicată acum în raport cu măsurătorile trecute, însă este mai scăzută, desigur, în rândul segmentelor sociodemografice vulnerabile, ceea ce accentuează necesitatea introducerii unor unelte de evaluare critică a informațiilor atât în cadrul sistemului formal de educație cât și structurarea unui sistem informal online/offline, care să se adreseze întregii societăți. Responsabilitatea concepției și diseminării soluțiilor aparține în primul rând statului, ce își clatină stabilitatea menținând abordarea pasivă curentă, cât și a societății civile, organizațiilor profesionale și patronale, sau a marilor branduri ce folosesc marketingul, media online/offline într-o cheie cost-eficientă de natură cantitativă ce favorizează inflamarea fenomenului infodemic și menținerea la cote scăzute a calității conținutului media.”

Sursele de informare ale populației

Întrebați de unde obișnuiesc să se informeze cel mai des, 53,1% dintre români au indicat posturile TV, 21% rețelele sociale, 15,5% ziarele, revistele și publicațiile online și 7,7% posturile de radio. Nu știu sau nu răspund 2,7%.

Analiza socio-demografică: Obișnuiesc să se informeze cel mai des de la TV mai ales cei cu vârsta peste 45 de ani, cei inactivi pasivi, locuitorii din rural sau urbanul mic, cei care nu utilizează rețelele sociale și angajații la stat. Tinerii, locuitorii din București, persoanele care au cont de Tik-Tok și Instagram se informează de pe rețelele sociale într-o măsură mai mare decât celelalte categorii de populație.

Remus Ștefureac, **președinte Strategic Thinking Group:**

„Observăm o creștere a ponderii românilor care cred că au fost expuși la știri false sau dezinformări, mai mult de jumătate din populație declarând acest lucru. Percepția publică identifică în mod corect pandemia de știri false care contaminează spațiul public. În lipsa unor anticorpi eficienți cum ar fi educarea și antrenarea capacității de a discerne rapid între știri false și știri adevărate, efectul automat este o diminuare a încrederii în toate sursele de informare, inclusiv în cele serioase care sunt concurate cu succes de furnizorii de știri false, subversive.”

Canale media expuse dezinformării

49% dintre respondenți consideră că posturile TV sunt cele mai expuse la dezinformări și propagarea de știri false (față de 52,6% în iunie), 35,3% consideră că în această situație se află rețelele sociale (față de 34,9% în iunie), 7,9% ziarele și revistele (față de 4,4% în iunie), 1,8% posturile de radio (față de 2,3% în iunie), 6% nu știu sau nu răspund (față de 5,8% în iunie).

Analiza socio-demografică: Sunt de părere că rețelele sociale sunt cele mai expuse la dezinformare mai ales cei din următoarele categorii: tineri până în 30 de ani, persoanele cu studii superioare și gulerele albe. Sunt de părere că posturile TV sunt cele mai expuse la dezinformare mai ales bărbații, persoanele cu vârsta peste 60 de ani, persoane care locuiesc în urbanul mare, locuitorii regiunilor Nord Est și Sud Est.

Expunerea personală la știri false

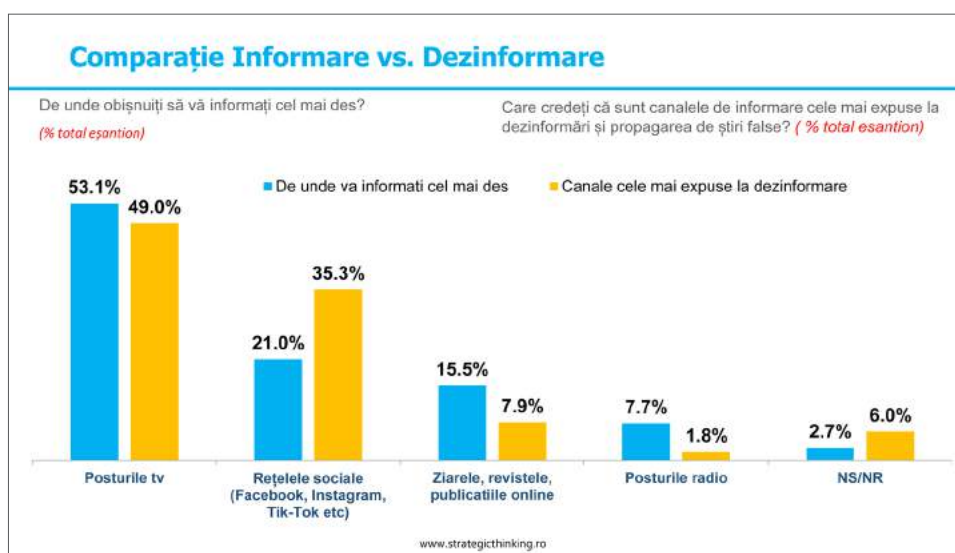
55,6% dintre respondenți apreciază că în ultimele luni au fost expuși la știri false sau dezinformări în foarte mare și mare măsură (față de 50,1% în iunie și 55% în martie), iar 40,8% că au fost expuși în mică măsură sau foarte mică măsură/deloc (față de 45,6% în iunie și 42,6% în martie). 3,6% nu știu sau nu răspund la această întrebare (față de 4,3% în iunie și 2,5% în martie).

Analiza socio-demografică: Procente mai ridicate ale celor care sunt de părere că au fost expuși în mare și foarte mare măsură în ultimele luni la știri false se regăsesc în rândul următoarelor categorii socio-demografice: persoane între 18 și 29 de ani, persoane cu studii superioare, gulere albe, persoane care declară că venitul lunar le permite să își cumpere și unele bunuri mai scumpe. Consideră că au fost expuși în mică măsură sau foarte mică măsură/deloc la știri false în special gulerele gri, persoanele care nu folosesc rețele sociale.

Țări care susțin acțiuni de propagandă

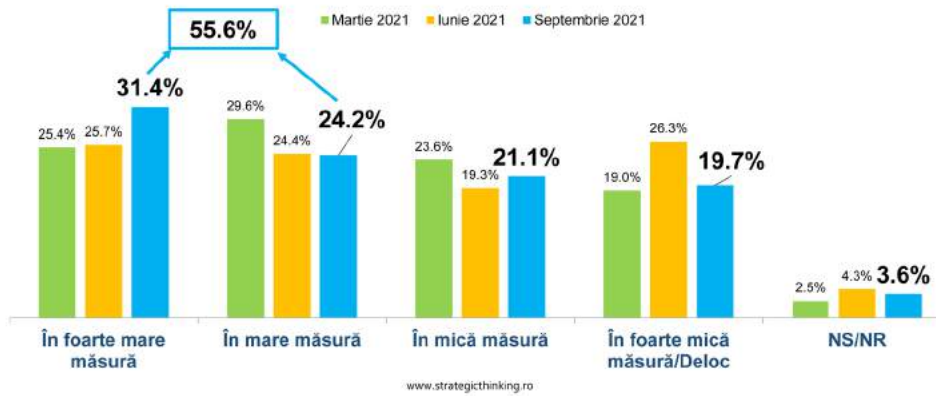
În viziunea a 18,5% dintre români, Uniunea Europeană este principala sursă a acțiunilor de propagandă, dezinformărilor și știrilor false în România (față de 13,8% în iunie), urmată la mică distanță de Rusia cu 18,1% (față de 25,2% în iunie). Urmează China cu 14,3% (12,2% în iunie), SUA cu 7,3% (față de 7,9% în iunie), Ungaria cu 6,9% (față de 8% în iunie) și Germania cu 2,2% (față de 3,5% în iunie). 2,7% dintre cei chestionați consideră că altă țară susține astfel de acțiuni în România (față de 2,1% în iunie), iar 30% nu știu sau nu răspund (față de 27,3% în iunie).

Analiza socio-demografică: Gulerele albastre sau gri cred într-o măsură mai mare decât restul populației că UE este principala entitate care susține acțiuni de propagandă. Rusia este văzută drept principala țară care susține acțiuni de propagandă cu precădere de către persoanele cu studii superioare și gulerele albe. Cei cu vârsta sub 30 de ani, cei inactivi potențial activi și persoanele cu studii primare cred într-o măsură mai mare decât restul populației că principala țară care susține acțiuni de propagandă este China.

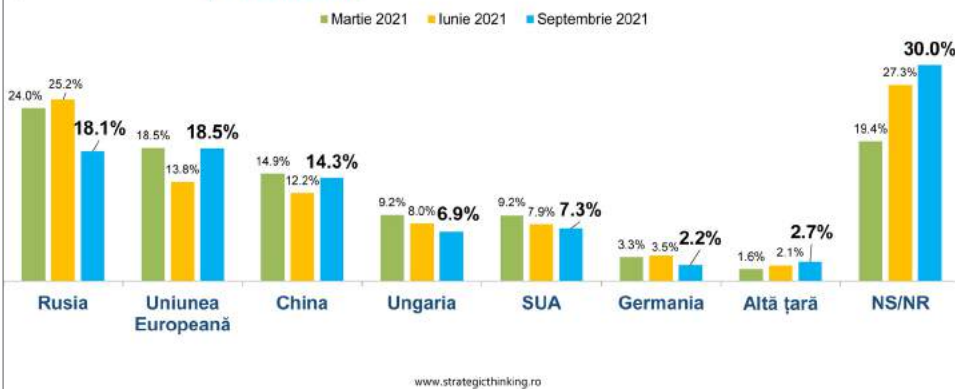
Expunere personală la știri false

În ce măsură credeți că dumneavoastră personal ați fost expus în ultimele luni la știri false sau dezinformări pe diverse canale (TV, site-uri de știri, Facebook) (% total esanțion)

Țări care susțin acțiuni de propagandă

Ce țară sau organizație credeți că susține cel mai mult acțiuni de propagandă, dezinformează și răspândește știri false în România? (% total esanțion)

DATE METODOLOGICE

Ancheta sociologică s-a derulat în perioada 15-27 septembrie 2021, metoda de cercetare fiind interviu prin intermediul chestionarului.

Datele au fost culese prin metoda CATI (interviuri telefonice), volumul eșantionului multistadial stratificat fiind de 1204 de persoane, reprezentativ pe categoriile socio-demografice semnificative (sex, vârstă, ocupație) pentru populația neinstituționalizată a României, cu vârsta de 18 ani și peste. Eroarea maximă admisă a datelor este de ± 2.8 %, la un grad de încredere de 95%.

Primele două ediții ale sondajului „Neîncrederea publică: Vest vs. Est, ascensiunea curentului naționalist în era dezinformării și fenomenului știrilor false” au fost realizate în martie și iunie 2021.

STRATEGIC THINKING GROUP – Asociația Grupul de Gândire Strategică (www.strategicthinking.ro) este un think tank avangardist care își propune să furnizeze o platformă civică activă dedicată încurajării reflecției și a gândirii strategice prin analize, studii și cercetări de profunzime. STRATEGIC THINKING GROUP sprijină dezbaterile publice bazate pe utilizarea riguroasă de date științifice și evaluări structurate în vederea elaborării de contribuții de substanță pentru dezvoltare și progres în domenii relevante din sectorul public și privat.

TRUE STORY PROJECT - True Story Project (www.truestoryproject.ro) reprezintă o sursă de știri și analize verificate, relevante și de interes despre România și bazinul Mării Negre în contextul geopolitic internațional. TSP își propune realizarea unei informări bazate pe adevăr, promovarea valorilor statului de drept și a economiei de piață și stimularea gândirii critice la nivelul populației.

Codrin Alexandru Anton, „Dealurile Bucovinei la asfințit”
Fotogeografica 2021, Premiul II, categoria Open, secțiunea Patrimoniul natural.

români în lume

Lui Andrei Iancu societatea americană i-a permis să-și afirme moștenirea culturală în diversitatea culturii gazdă, oferindu-i, în același timp, oportunități vitale de a excela în domeniul său profesional. În subtextul polarizării societății americane și a retoricii politizate asupra imigrației se ascund astfel de povești de viață și mărturii personale ce atestă adevărata natură a apartenenței la o „națiune a națiunilor.”

(Teodor Stan)

Codrin Alexandru Anton, „Dealurile Bucovinei la asfințit”, Fotogeografica 2021, Premiul II, categoria Open, secțiunea Patrimoniul natural.

Cu Andrei Iancu despre diaspora, inovație și proprietate intelectuală

TEODOR STAN

Continuăm seria profilurilor personalităților româno-americane cu inginerul și avocatul Andrei Iancu, specializat în domeniul proprietății intelectuale (PI). Mandatul său

de Subsecretar de Stat al Comerțului pentru PI și de Director al Oficiului de Brevete și Mărci al Statelor Unite (USPTO), din 2018 până în 2021, reprezintă cea mai înaltă funcție publică deținută vreodată de un imigrant româno-american aflat ca emigrant la prima generație în SUA. Agenția federală condusă de Andrei Iancu până în acest an este una dintre cele mai mari de acest gen din lume, având peste 13.000 de angajați și un buget anual de peste 3,5 miliarde de dolari. Ascensiunea

sa într-o poziție atât de înaltă a administrației americane a fost clădită pe o reputație ireproșabilă, construită cu grijă pe parcursul unei îndelungate cariere. A început ca inginer în aeronautică la Hughes Aircraft, un contractor aerospațial în domeniul apărării. După ce și-a finalizat doctoratul în drept la Universitatea din California, Los Angeles (UCLA), a lucrat timp de două decenii ca avocat în domeniul dreptului de proprietate intelectuală și al brevetelor. Printre numeroasele cazuri de mare anvergură care l-au propulsat pe scena națională au fost litigiile în care firma sa a reprezentat TiVo într-un proces de tehnologie DVR. Aceste cazuri au adus câștiguri clientului, TiVo, de peste 1,6 miliarde de dolari. A publicat, a susținut cursuri, a predat dreptul brevetelor la UCLA, iar această carieră laborioasă a contribuit la desemnarea sa în funcția publică, fiind confirmat în Senatul SUA cu 94 de voturi pentru și niciunul împotriva. În timpul mandatului său, Andrei Iancu a acționat, de asemenea, în calitate de consilier principal al administrației americane în probleme de PI interne și externe. Rolul său a fost unul de mare importanță, având în vedere efortul SUA de a restrânge pirateria PI la nivel internațional și de a sancționa statele percepute ca tolerând pirateria PI. În discursul său de adio, ținut la Camera de Comerț a SUA în ianuarie 2021, Andrei Iancu a solicitat continuarea cooperării multilaterale și bilaterale pentru a pune capăt furtului de proprietate intelectuală, sponsorizat de unele state. Urmând o tradiție democratică nescrisă, a demisionat din funcțiile deținute în ziua în care administrația Biden a preluat conducerea. A lăsat însă, ca moștenire, o coaliție internațională pe care a constituit-o pentru consolidarea regimului internațional al proprietății intelectuale. Pentru eforturile sale, a fost recunoscut ca o voce importantă în susținerea primatului mondial american în cercetare și inovare. A primit premii profesionale de la Chambers SUA, Intellectual Asset Management, Managing IP, Daily Journal, California Lawyer, Los Angeles Business Journal, Legal 500 și altele. În timpul mandatului său la USPTO, a primit un „IP Champion Award” de la Fundația pentru Educație asupra Proprietății Intelectuale, iar în 2020 Institutul Inginerilor în Electricitate și Electronică l-a onorat cu „Premiul pentru serviciu public distinct” pentru meritul de a fi redat încrederea în sistemul de brevete al SUA.

***Înainte de mandatul
său ca oficial federal
american, Andrei
Iancu a deținut
(pentru cea mai
lungă perioadă
permisă prin statut)
funcția de partener
administrativ la Irell
& Manella LLP, o
firmă de avocatură cu
sediul în Los Angeles.***

Înainte de mandatul său ca oficial federal american, Andrei Iancu a deținut (pentru cea mai lungă perioadă permisă prin statut) funcția de partener administrativ la Irell & Manella LLP, o firmă de avocatură cu sediul în Los Angeles. După retragerea din administrație, s-a întors la firma sa de avocatură, înființând în acest an un birou permanent al acesteia în Washington, DC. De asemenea, el a co-fondat proiectul Reînnoirii Inovației Americane (RAI), găzduit de Centrul pentru Studii Strategice și Internaționale (CSIS), o organizație bipartizană din Washington, DC. Această inițiativă a CSIS reunește decidenți din guvern, cercetători din mediul academic și reprezentanți ai gigantilor din sectorul privat, scopul fiind de a evalua provocările cu care se confruntă societatea americană în dezvoltarea unei strategii naționale articulate, care ar alimenta o participare mai diversă și incluzivă în ecosistemul de inovare al țării.

„Când eram copil în București, am învățat importanța muncii grele, a educației, a concentrării asupra problemelor care contează cel mai mult.”

În 13-16 septembrie, CSIS a găzduit o întâlnire la nivel înalt în spațiul virtual în domeniul Inovației și Competitivității. Printre problemele ridicate a fost și rolul istoric, central, al imigranților în consolidarea dominanței SUA în știință și tehnologie. Scopul a fost structurarea unor recomandări, inclusiv necesitatea unui regim de vize care să permită mobilitatea profesioniștilor cu înaltă calificare și care să asigure că SUA rămâne destinația de vârf a oamenilor de știință și a inovatorilor. Grupul de lucru dorește să evalueze distribuția spațială a centrelor de inovare și antreprenoriat americane, cât și disparitățile existente în accesarea oportunităților oferite de economia americană. În contextul acestui summit, Andrei Iancu ne-a acordat un interviu biografic și și-a argumentat convingerea că imigrația poate juca în continuare un rol central în susținerea inovației americane. Familia sa a emigrat de la București la Los Angeles în 1981, când avea doar 12 ani. Andrei Iancu este un vorbitor la fel de fluent în ambele limbi dar am ales ca limba interviului să fie cea a vieții profesionale, engleza.

Ca oficial american, ați ținut un discurs public la București, în care ați cuprins episoade din copilăria pe care ați petrecut-o în România. Vă aminteți de vizitele pe care le făceați cu părinții la aeroportul din Băneasa și de obsesia înăscută pentru avioane. Vă entuziasmați când vorbiți despre „aeromobilul patentat” al lui Traian Vuia, primul avion al lui Aurel Vlaicu sau cariera prolifică a lui Henri Coandă, cu cele peste 250 de brevete în mai multe domenii. În acel discurs, lăudați realizările lor, care au ajutat la deschiderea erei moderne a zborului uman, și susțineți că acest lucru nu ar fi fost posibil în absența unui sistem care protejează și recompensează inovația. Este un discurs magistral, care a primit Premiul de Oratorie Cicero 2020 în două categorii separate: politici publice și tehnologie. Am fost onorați să cuprindem acel discurs în cadrul celei de-a treia conferințe anuale a profesioniștilor româno-americani, pe care Forumul de Cercetare a Imigrației a găzduit-o în iunie 2021. Cu acel prilej, din nou, ați încurajat diaspora noastră științifică să își afirme moștenirea intelectuală și contribuțiile sale în societatea americană. Ce aspecte ale educației, ale zestrei culturale, au jucat un rol important în alegerile profesionale pe care le-ați făcut și în succesul dumneavoastră în cadrul societății americane adoptive?

Când eram copil în București, am învățat importanța muncii grele, a educației, a concentrării asupra problemelor care contează cel mai mult. Totul începe cu „cei șapte ani de acasă”. Părinții mei au fost amândoi primii din familiile lor care au mers la facultate. Ei și bunicii mei, în primul rând, dar și profesorii mei de școală elementară, în special profesoara de matematică din clasa a V-a, m-au încurajat să mă concentrez pe matematică. Deși am avut doar cinci ani și jumătate de școlarizare în România, au fost ani cruciali în formarea mea.

Ce a determinat familia dumneavoastră să decidă să emigreze, atunci când a făcut-o, și cum s-a decis ca destinația să fie Statele Unite?

Nu știu tot raționamentul lor, dar libertatea și oportunitățile disponibile în această țară au fost

foarte importante, așa cum sunt pentru aproape toți imigranții și refugiații politici care sosesc aici. În România, tatăl meu era inginer, iar mama profesoară de engleză. Eu nu vorbeam bine engleză, dar trebuie să îmi fi fost mai ușor mie decât tatălui meu, care, la peste 40 de ani, a trebuit să învețe rapid o nouă limbă pentru a-și găsi de lucru. Stabilirea în Los Angeles, într-o cu totul altă cultură, a necesitat o oarecare ajustare. Tatăl meu a reușit să-și găsească un loc de muncă în domeniul său de pregătire, în timp ce mama a avut problemă opusă. Ea cunoștea limba, dar i-a fost dificil să găsească o poziție didactică, ca vorbitor imigrant, așa că a trebuit să-și schimbe profesia. Tatăl meu avea niște prieteni din copilărie, care ajunseseră aici înaintea noastră, dar nu exista și încă nu există o comunitate românească substanțială, încheată, în jurul Los Angeles-ului. Nu exista o mare comunitate la care să ne racordăm. Am încercat, mai ales, să ne integrăm în societatea adoptivă. Acele valori esențiale ale familiei, importanța dedicării academice și a muncii asidue, pe care le-am menționat, au ghidat deciziile mele de a urma facultatea de inginerie aerospațială și apoi specializarea în inginerie mecanică, cât și studiile finalizate cu o diplomă în drept. Aceleași valori erau împărtășite și de soția mea, care este, de asemenea, dintr-o familie de imigranți româno-americieni și un medic pneumolog desăvârșit. Sunt sigur că tatăl meu fiind inginer și prietenii lui fiind, cei mai mulți, ingineri, acest mediu a avut un impact asupra mea și a dorinței de a studia ingineria. El a fost cu siguranță un model, dar încă din copilărie am fost mereu interesat de știință și tehnologie. Ca nou-veniți din România, importanța educației a fost înrădăcinată în creșterea noastră. Ca imigrant, te concentrezi pe probleme practice de inserare, pe asigurarea că te pregătești pentru o carieră într-un domeniu în care există oportunități.

Româna a continuat să fie vorbită în intimitatea familiei și în cercurile de prieteni. În acest mediu, el și-a întâlnit prima dată soția. La fel ca familia Iancu, familia soției sale a imigrat din București, când aceasta avea șapte ani. Cei doi au crescut împreună, urmând, în mare măsură, conștient sau nu, clasicile „etaloane de aur” ale așteptărilor familiei: avocat,

„Ca imigrant, te concentrezi pe probleme practice de inserare, pe asigurarea că te pregătești pentru o carieră într-un domeniu în care există oportunități.”

inginer sau medic. Dr. Luiza Cecilia Iancu și-a urmat studiile universitare tot la UCLA, înainte de a urma facultatea de medicină, rezidențiatul și specializarea în același complex universitar în care Andrei Iancu a terminat dreptul. Au doi copii, Ariella și Robert, pe care i-au adus în România în repetate rânduri pentru a le oferi o înțelegere a propriilor rădăcini, în pofida faptului că nu mai au membri ai familiei rămași în vechea țară. Copiii lor sunt acum tineri adulți care își urmează propriile cariere de succes – Ariella este medic, iar Robert inginer software, opțiuni ce par a continua aceleași așteptări familiale. Așa cum este adesea cazul românilor-americieni din a doua generație, copiii nu vorbesc românește.

Alegeți să vă asumați proveniența și bagajul identitar într-un mod public. La conducerea USPTO ați susținut înființarea unui grup de afinitate, a Societății Culturale Româno-Americane. Acțiunile dumneavoastră atestă aprecierea diversității culturale și respectul pentru individualitate și gândirea critică, ca precondiții ale inovației.

**„Diversitatea culturală
de aici, din SUA, a
funcționat, oferind
țării un avantaj
competitiv. Susținerea
creării unui grup de
afinitate românesc
în cadrul USPTO a
venit de la sine.”**

Cum ne-ați sfătui să hrănim această percepție pozitivă a imigranților de care ne bucurăm, prestigiul diasporei științifice românești și a societății românești în țara noastră adoptivă?

În primul rând, ca principiu general, Statele Unite au fost și continuă să fie o națiune de imigranți. A beneficiat întotdeauna de imigranți veniți din diferite părți ale lumii, iar noi am venit aici ca refugiați politic din România, comunistă la acea vreme. Diversitatea culturală de aici, din SUA, a funcționat, oferind țării un avantaj competitiv. Susținerea creării unui grup de afinitate românesc în cadrul USPTO a venit de la sine. Existau deja mai multe astfel de grupuri de afinitate culturală, active în cadrul instituției, și un număr mare de români angajați când am ajuns acolo. Am fost abordat de unii dintre ei, care îmi cunoșteau bagajul cultural, și le-am susținut eforturile. A fost ceea ce am simțit că trebuie făcut, deoarece a oferit o cale de afirmare și valorizare a culturii și diversității personalului, care are rolul de a motiva la nivel individual. În primul an, au reușit să organizeze evenimente culturale în persoana și, după ce COVID-19 a dus la restricționarea acestor evenimente, au făcut tranziția către grupuri virtuale

de sprijin, devenite și mai importante în această perioadă a izolării noastre în casele fiecăruia. Sunt sigur că grupul va continua să fie relevant.

Într-o conversație anterioară, ați deplâns situația țării natale, ca ultim membru al Uniunii Europene care rămâne pe lista de supraveghere a Raportului Special 301 al Reprezentantului Comerțului SUA, și ați exprimat speranța de a fi scoasă de pe lista respectivă, spre beneficiul inovatorilor și antreprenorii români care merită a fi mai bine deserviți de un regim puternic de PI, susținut de ambele părți ale Atlanticului. Ar trebui ca diaspora româno-americană să fie activă în asistarea autorităților române pentru a lua măsurile necesare ce ar duce la eliminarea de pe această listă?

România se află încă pe acea listă de supraveghere pentru țările cu drepturi PI mai slabe și ar trebui să depună eforturi pentru a-și îmbunătăți sistemul, pentru a fi scoasă de pe această listă. Nu pot spune dacă diaspora româno-americană ar trebui implicată în acest proces. Nu știu cum ar putea să ajute. Autoritățile române cunosc problemele care au făcut ca România să fie pe această listă. Acestea sunt probleme discrete și punctuale. Revine guvernului român să ia măsurile necesare pentru a înlătura aceste lacune. Este o chestiune de voință în România. Se știe ce trebuie făcut și ar putea fi ajustate relativ repede. Nu știu dacă și când o vor face, efectiv. Legile interne, care mențin România pe această listă, afectează toate companiile care încearcă să facă afaceri în România. Companiile românești, care desfășoară activități în România, ar trebui să dorească un regim puternic de PI. Eliminarea țării de pe acea listă ar ajuta atât companiile internaționale, cât și companiile locale.

De ce ar trebui să ne implicăm în susținerea unui regim internațional de PI puternic?

Protejarea drepturilor de PI oferă proprietarului acestor drepturi un instrument comercial suplimentar, capacitatea de a începe sau dezvolta afaceri și de a obține finanțare pentru noi tehnologii și inovații. PI oferă beneficii extraordinare și există nenumărate exemple. În Statele Unite, în sectorul privat, angajații din industriile centrate pe PI câștigă

salarii cu aproximativ 50% mai mari decât persoanele din industriile care nu necesită PI. Această diferență semnificativă a deținerii de PI oferă, complementar, inovatorilor o diversitate de căi pentru a avansa în carieră și sprijină companiile cu care aceștia lucrează, implicit comunitățile în care trăiesc. Același lucru este valabil și pentru inventatorii din străinătate. Ar trebui ca inventatorii din România să aibă drepturi de proprietate intelectuală mai puternice. Țara are deja un cadru legal bun, dar România ar putea să-și îmbunătățească și mai mult regimul de PI, deoarece aplicarea sa ar atrage mai mult comerț internațional și companii care doresc să contribuie la dezvoltarea economiei locale. Există oportunități de îmbunătățire a regimului local.

Ce măsuri iau Statele Unite pentru a asigura o participare continuă, incluzivă, a imigranților în ecosistemul său de inovare, forța motrice a creșterii economice americane?

Nu doresc să mă exprim asupra dezbaterii mai largi din domeniul imigrației în Statele Unite, fiind un subiect politizat. Mă limitez în a mă exprima asupra regimului de vize și a statutului legal al imigranților cu înaltă calificare, cei cu experiență în domeniul științei și tehnologiei. Ar fi avantajos pentru SUA să atragă și să rețină oameni de știință și ingineri, care ne pot ajuta să creștem economia prin inovațiile lor. Pe lângă slujba de avocat, la care am revenit în Capitală, am co-fondat proiectul RAI în cadrul think-tank-ului CSIS. Avem o mulțime de inițiative prin intermediul acestei instituții și tocmai am terminat un summit național al experților pe această temă. Unul dintre aspectele discutate a fost nevoia de a continua să atragem oameni creativi, care vor să lucreze și să trăiască aici. SUA a beneficiat întotdeauna de inventatori imigranți prolifici, precum Nikola Tesla, Hedy Lamarr, Alexander Graham Bell și mulți alții. Sunt sigur că acest trend va continua, dar este vital ca guvernul SUA să continue să faciliteze capacitatea acestor oameni de a veni aici, precum și capacitatea noastră de a-i reține, dacă vor să rămână.

Povestea de viață a lui Andrei Iancu este una a „visului american”. Societatea americană i-a permis

Ar fi avantajos pentru SUA să atragă și să rețină oameni de știință și ingineri, care ne pot ajuta să creștem economia prin inovațiile lor.

să-și afirme moștenirea culturală în diversitatea culturii gazdă, oferind, în același timp, oportunități vitale de a excela în domeniul său profesional. În subtextul polarizării societății americane și a retoricii politizate asupra imigrației se ascund astfel de povești de viață și mărturii personale ce atestă adevărata natură a apartenenței la o „națiune a națiunilor.” Abilitatea unei țări de a atrage imigranți calificați și specializați, o forță de muncă adaptabilă nevoilor economice în perpetuă evoluție, este esențială pentru un stat care dorește să-și creeze sau să-și mențină avantajul competitiv pe scena internațională. Pentru atragerea acestora, este nevoie de un cadru clar în care ei să își poată gestiona cariera și care să creeze convingerea că marile eforturi personale și familiale, pe care le presupune emigrația, vor duce la beneficii substanțiale, garantate de un cadru legal ce protejează drepturile de proprietate, inclusiv cele ale proprietății intelectuale. Această imigrație înalt-calificată a stimulat constant competitivitatea economiei americane, în timp ce alte regiuni ale lumii au văzut o epuizare a capitalului uman calificat. Un regim internațional al proprietății intelectuale, aplicat similar în ambele părți ale Atlanticului, oferă cea mai bună perspectivă unor state aliate în promovarea capitalului uman comun, în a se asigura că aceștia vor continua să își modeleze propriul viitor.

Repatriot Summit

Paul Bordaș, Casa de Cultură a Studenților – București
Sorin Mihăilescu

În fiecare an, românii de succes din toată lumea își dau întâlnire la RePatriot Summit. Anul acesta, în perioada 30 septembrie – 3 octombrie, la București și Sinaia, a avut loc cea de-a șasea ediție a celui mai mare summit dedicat Diasporei românești, care a adus împreună peste 150 de antreprenori, ambasadori culturali, oameni de știință și diplomați.

Deschiderea oficială de la Palatul Parlamentului a fost precedată de vernisarea albumului jubiliar „Fotogeografica – unui sfert de veac” realizat de Casa de Cultură a Studenților București, UNESCO ProNatura, ZITEC, RADIOCOM și sprijinit de comunitatea RePatriot. Fotografiile din volum surprind România autentică și pe toată perioada summit-ului a fost prezentată o expoziție cu imaginile premiate de-a lungul celor 25 de ani. Acțiunea s-a desfășurat sub sloganul „Credem în România” (<https://repatriot.ro/summit-2021/>).

Duminică, 3 octombrie 2021, la Cimitirul Militar din Sinaia, a fost adus un înalt onor eroilor neamului, s-au depus coroane de flori, iar fiecare participant a rostit numele a șapte eroi căzuți în luptele de pe Valea Prahovei. Inițiatorul RePatriot, Marius Bostan, a evocat jertfa celor care s-au identificat cu apărarea Patriei. Momentele solemne de la Sinaia au fost urmate de omagierea veteranilor de război, cei cu tâmplele albite de ninsoarea anilor, cu conștiința datoriei ostășești îndeplinite.

Nicolae Iorga:

„Spuneți generațiilor viitoare că noi am făcut jertfa supremă pe câmpurile de bătaie pentru întregirea neamului.”

20
DE ANI

**PROMOVĂM
SPIRITUL ROMĂNESC
PESTE HOTARE
DIN 1999**

Prima multinațională cu capital românesc.

Profesionalismul și perseverența noastră din ultimii 20 de ani au pus România pe harta feroviară globală și la conjuncția strategică a industriilor europene și internaționale. Suntem un pilon de dezvoltare a României și ne propunem să continuăm în aceeași direcție.

România

Austria

Serbia

Germania

Ungaria

Grecia

Bulgaria

Croația

Proiectele Fundației Augustin Buzura

Cele două volume de nuvele și povestiri constituie treptele premergătoare ale marilor romane ale lui Augustin Buzura, scrieri în care se regăsesc în germene marile teme dezvoltate ulterior de autor.

(Dana Gagniuc-Buzura)

ROMÂNIA DISCRETĂ

Discreția care confirmă

DANA GAGNIUC-BUZURA

Ei sunt discreți, pentru că munca n-are timp de reclamă, lobby, publicitate excesivă... Nedepriși cu lumina reflectoarelor, cu discursul autosuficient, cu zgomotul, ei rămân adânciți în muncă și studiu, cu preocupări și vise înalte... fără să uite totuși să profite de tinerețe. Ei nu fac zgomot, în schimb vorbesc rezultatele lor... Iar bucuria noastră e cu atât mai mare cu cât

confirmările ne vin una după alta. Trei dintre tinerii aduși de curând în atenția publicului la rubrica "România discretă" și trei premii noi, ca o dovadă a faptului că performanța nu este o întâmplare, nu este un moment... Ci o cale, un proces, vârful unui imens aisberg la baza căruia stau munca, seriozitatea, perseverența, talentul, bunul-simț, cultura, lectura...

Maia Pricopie: „Mi-am dat seama că scopul Generation Z a fost atins”

Inițiatora a proiectului Generation Z, implicată în organizarea unor evenimente pe teme de interes european, Maia Pricopie este de curând câștigătoare împreună cu echipa a premiului Charlemagne (European Charlemagne Youth Prize). Vorbește cu emoție despre motivația demarării proiectului Generation Z.

„În vara anului 2019, la Festivalul de Film și Istoriei Râșnov am auzit întrebarea „Tu ce faci pentru comunitatea ta?” și astfel am început să mă gândesc la impactul pe care îl am eu, ca individ, asupra lumii în care trăiesc.

În toamna anului 2019, cu ajutorul prietenei mele, Ilinca Pavel, și a altor colegi (Cristian Cristache, Vicentiu Mihăilă, Robin Bucur și David Istrati), am inițiat proiectul Generation Z cu scopul de a promova dialogul între generații, oferindu-le elevilor oportunitatea de a întâlni lideri din diferite domenii.

Astfel, în doi ani, am organizat evenimente pe teme de interes european precum sustenabilitate, oportunități de antreprenoriat în diferite țări, educație, dezvoltare personală, vanity publishing, drepturile refugiaților și granițele internaționale în cosmos.

Premiul Charlemagne (European Charlemagne Youth Prize) este un concurs pentru proiecte care promovează înțelegerea europeană și internațională. Competiția constă din două etape: una națională și una europeană. În fiecare toamnă, cei 27 câștigători naționali se întâlnesc la Aachen, unde au oportunitatea de a-și prezenta proiectele și de a-și împărtăși viziunile.

Deși am descoperit concursul cu câteva zile înainte de deadline-ul aplicației, am hotărât în echipă că este important să folosim oportunitățile pe care le întâlnim. Astfel, ne-am mobilizat și am lucrat împreună la prezentările necesare pentru a ne înscrie.

Vestea că am câștigat cel mai bun proiect la nivel național a fost primită cu multă bucurie de către toată echipa. Cu mult entuziasm, ne-am pregătit pentru următorul pas: un membru al echipei urma să ne reprezinte la Aachen, unde am fost invitați pentru ultima etapă, decernarea premiilor europene.

Anul acesta sunt plecată într-un program de schimb de experiență în SUA, ca urmare a câștigării bursei FLEX. Din acest motiv, nu am putut participa fizic la decernarea premiilor. Astfel, Ilinca Pavel ne-a reprezentat în Aachen, Germania. Chiar dacă nu am fost prezentă fizic, am urmărit cu atenție festivitatea decernării premiilor online. Cu sufletul la gură, am așteptat să se anunțe cei trei câștigători europeni. În momentul în care se anunța premiul doi, am auzit cuvintele cheie care ne descriu proiectul: atunci mi-am dat seama că am câștigat. Apoi, am primit un apel video de la Ilinca: era deja urcată pe scena, cu premiul în mâini, ținând discursul de mulțumire. Totul s-a întâmplat foarte repede. Deși nu am fost fizic acolo, faptul că am participat on-line m-a făcut să mă simt la fel de emoționată ca și cum aș fi fost pe scenă.

Cred că este foarte important că am participat la această competiție. Timpul petrecut în echipă lucrând la aplicație și emoțiile pe care le-am trăit toți în așteptarea rezultatelor ne-au unit și mai mult. În plus, aprecierile legate de proiectul nostru (inclusiv din partea fostului Președinte al Parlamentului European, Hans-Gert Pöttering) ne-au făcut să simțim că eforturile noastre au avut un impact asupra comunității în care trăim. Astfel, mi-am dat seama că scopul Generation Z a fost atins. Acum, îmi amintesc cu drag de întrebarea: Tu ce faci pentru comunitatea ta? Cred că dacă toți am fi ghidați după acest principiu, cu siguranță lumea noastră ar arăta altfel.” (Maia Pricopie)

Talida-Roxana Roman: „Acest premiu este o recunoaștere internațională”

Pe doctorul în arheologie Talida-Roxana Roman am prezentat-o ca fiind omul care luptă pentru un ideal: acela de a introduce Peisajul conflictual de la Pasul Prislop - Maramureș în patrimoniul UNESCO. De curând, cartea sa, „The Edge of Europe - Heritage, Landscape and Conflict Archaeology: First World War Material Culture in Romanian Conflictual Landscapes” a obținut un prestigios premiu acordat de Societatea pentru Studii Române (SRS) - organizație academică internațională interdisciplinară cu sediul în SUA, dedicată promovării cercetării și studiilor critice cu privire la toate aspectele culturii și societății diverselor popoare conectate cu România și Moldova.

În calitatea sa de organizație internațională cu răspândire globală, Society for Romanian Studies este cea mai importantă poartă de acces din lume către domeniile dedicate studiilor românești. Society for Romanian Studies acordă două premii: Premiul biennial de carte și Premiul anual pentru eseu dedicat studenților absolvenți. Comisia premiului de carte SRS, formată din Ruxandra Trandafoiu, Michael Stewart și Dragoș Petrescu a analizat paisprezece cărți publicate în domeniul Studiilor românești în istorie, științe politice, relații internaționale, antropologie și studii culturale. Cărțile recenzate au fost publicate în limba engleză în Statele Unite, Regatul Unit, Germania, Olanda și România în 2019 și 2020.

Comisia a votat în unanimitate acordarea Premiului aferent celei de-a șasea ediție a Premiului Bial de Carte Roxanei-Talida Roman pentru „The Edge of Europe - Heritage, Landscape and Conflict Archaeology: First World War Material Culture in Romanian Conflictual Landscapes” (Oxford: Bar Publishing, 2020). Decizia a fost luată în baza calității capitolelor bazate pe ample cercetări de teren, noutatea și importanța subiectului pentru domeniul studiilor românești și contribuția adusă la avansarea cunoștințelor referitoare la Primul Război Mondial

în România. Cartea explorează siturile românești din Primul Război Mondial ca locuri de comemorare și patrimoniu și se concentrează asupra cazului particular al pasului Prislop din Maramureș.

„Acest premiu este o recunoaștere la nivel internațional a importanței acestei lucrări de cercetare pentru cultura românească. Dincolo de satisfacția personală, validarea acestui for internațional dedicat domeniului studiilor românești aduce un argument suplimentar în susținerea necesității stringente de a prezerva peisajul conflictual de la Pasul Prislop. Obținerea statutului de monument istoric pentru aceste situri de război, altfel spus clasarea acestora în Lista Monumentelor Istorice este primul pas necesar pentru a oferi protecție legală unei resurse culturale rarissime și de o însemnătate deosebită pentru identitatea noastră națională, dar aflată momentan în pericol iminent de degradare sau chiar dispariție. În contextul unui stat născut din experiența Primului Război Mondial, conservarea siturilor de război nu trebuie privită doar ca un act responsabil de preservarea a patrimoniului național pentru generațiile următoare ci și ca o ineluctabilă datorie morală. Clasarea Pasului Prislop ca peisaj cultural conflictual conferă un spațiu de expresie pentru toate <vocile> războaielor mondiale care au rămas înăbușite până în prezent și a căror poveste o narează locurile de război. Peisajul conflictual de la Prislop constituie o categorie de patrimoniu neexplorată anterior și prin natura sa unică în lume, a cărui recunoaștere oficială ca valoare patrimonială răspunde exigențelor noilor nevoi de memorializare apărute la nivel național și internațional odată cu convertirea memoriei sociale în memorie culturală. Materializarea acestui proiect de conservare a culturii materiale de la Pasul Prislop este o datorie comună a tuturor celor care trăiesc și vor trăi pe aceste meleaguri și nu numai, pentru că noi toți suntem suma a ceea ce a fost.” (Talida-Roxana Roman)

Traian-Rareș Tuș: „Până la urmă, rezultatul a fost oarecum cel așteptat”

Elev în clasa a XI-a la Colegiul Național „Gheorghe Șincai” din Baia Mare, Traian-Rareș Tuș este un răsfațat al concursurilor, multiplu medaliat la olimpiadele internaționale de astronomie, matematică și fizică. Visează să creeze o companie care să dezvolte tehnologia cuantică sau aerospațială. Dar, până atunci, continuă seria premiilor. De curând, a obținut locul II la Balcaniada de Fizică, derulată în sistem on-line în Bulgaria.

Ce-a însemnat drumul spre acest concurs?

Calificarea mea la Balcaniadă a venit în urma poziționării pe locul al doilea național la Olimpiada Națională de Fizică a Societății Române de Fizică (ONF-SRF). Urmărisem desfășurarea acestei competiții (BPO) în anii precedenți, dar sincer nu mă așteptam să fiu selectat. După ce am aflat vestea cea mare, pe la începutul lunii august, am demarat pregătirile pentru olimpiada ce urma să aibă loc la finalul lui septembrie. În ceea ce a însemnat pregătirea efectivă, aceasta a fost intensă, ca de obicei. Totuși, spre deosebire de alte competiții, programa Balcaniadei a constat din noțiunii învățate în trecut, așadar am revizuit materialele parcurse deja. Nu pot spune că a fost un lucru bun sau rău, pregătirea fiind practic foarte asemănătoare cu cea pentru alte concursuri în ciuda acestui mic aspect.

Cum a fost desfășurarea on-line? E un avantaj sau un dezavantaj?

A decurs bine, destul de punctual și cu supraveghere bună, cu toate că au existat și puține dificultăți tehnice, de asemenea previzibile. În general, elevii fie se strâneau într-o locație comună la nivel de țară, fie la liceele unde studiau. În cazul meu, am susținut proba în cadrul Colegiului Național „Gheorghe Șincai”, cu ajutorul câtorva cadre didactice care au

avut răbdare să îmi asigure cadrul și supravegherea necesare. Deși, după cum spuneam, competițiile care se desfășoară on-line sunt nelipsite de mici probleme organizatorice, eu consider că acestea reprezintă un avantaj pentru mine, nefiind nevoie să mă deplasez și să pierd vremea pe drum – e mult mai comod. Pe de altă parte, în cazul competițiilor internaționale pot spune că aș prefera ca acestea să se desfășoare fizic, întrucât parte din farmecul lor constă chiar în explorarea unor locuri diferite de către elevii din toate colțurile lumii.

Și emoțiile premierii în sistem on-line?

Am stat cu sufletul la gură. Din păcate, nu am reușit să iau parte la această festivitate desfășurată tot on-line, deoarece susțineam un alt examen în ziua aceea, dar am aflat rezultatele participanților ulterior de la părinții mei care luaseră parte la eveniment în locul meu. Până la urmă, rezultatul a fost oarecum așteptat, deși speram la puțin mai mult. Eram totuși mulțumit de reușita mea și de asemenea de faptul că în sfârșit emoțiile au luat sfârșit.

Ce urmează?

Finalul Olimpiadei Balcanice de Fizică a marcat începutul unei luni puțin mai liniștite din punct de vedere competițional, dar nicidecum una de pauză, întrucât la începutul lunii noiembrie urmează alte două competiții importante – Olimpiada Internațională de Astronomie (IAO), iar imediat după Olimpiada Internațională de Astronomie și Astrofizică (IOAA). Și acestea se vor desfășura de la distanță, la Piatra Neamț, respectiv la Câmpulung Moldovenesc, deși ar fi trebuit să se desfășoare în Italia și Columbia.

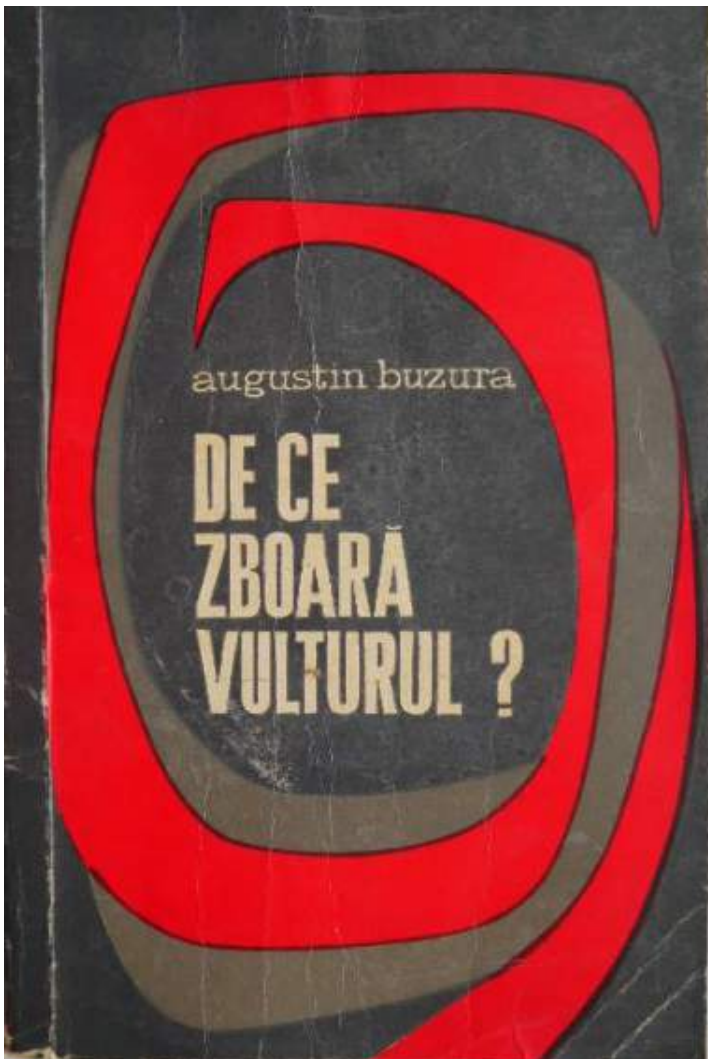
DOCUMENTELE AUGUSTIN BUZURA

Volume de nuvele și povestiri, „Capul Bunei Speranțe” (1964) și „De ce zboară vulturul?” (1966), constituie treptele premergătoare ale marilor romane ale lui Augustin Buzura, scrieri în care se regăsesc în germene marile teme dezvoltate ulterior de autor. Sunt exercițiile prin care autorul ne pregătește asupra a ceea ce va urma...

DOCUMENTELE AUGUSTIN BUZURA

Despre ce va urma...

DOCUMENTELE AUGUSTIN BUZURA

DIN VOLUMUL „DE CE ZBOARĂ VULTURUL”:

E bătrân prorocul...

De nenumărate ori mă cuprindea o stare perfidă când, în neputință de a mă gândi la ceva serios sau de a face o muncă fizică cu o minimă plăcere, mă pomeneam așezându-mă într-un fotoliu senescent, din piele, cârpit cu tot soiul de șipci și ațe, chinându-mă să privesc albastrul idiotizat al cerului sau peisajul lunar al văii pe malul căruia era școala, numai ca să nu fiu obligat să revăd tristele mele desene, de o cumințenie fotografică. Treptat reușeam să mă detașez de prea clarele răspunsuri la starea mea, iar întrebarea-lozincă: „Ce se petrece cu mine?” o fluieram prin sentimentul de desprindere, de regret, după o confruntare, de altfel, neesențială, dar oricum sâcâitoare prin platul consecutiv. Camera mea – pe post de cancelarie și dormitor – ar fi suportat, oricând, strigăte de izbândă sau disperare, dar mă obișnuisem fără ele, căci necunoscând decât liniștea nomadă, exterioară, ce colinda bărbăteasca așezare, nu-mi rezervasem dreptul la odihnă sau mulțumire și nici răspunsuri definitive. De altfel, orice strigăt ar fi părut un penibil scâncet; îmi sortisem unica mândrie de-a nu scrâșni și de a nu-mi da dreptate decât în treburile mărunte, pe care le făceam automat. Și cu cât dorința de-a ieși din acel nămol de esențe minore era mai vie – și-atât de vie până la materializarea în orice lucru sau fapt ce sugera mișcarea, chiar în lungile terenuri forestiere – cu atât mă trezeam tot mai îngrădit, încât mă văzui obligat să accept pretexte cusute cu ață albă, să ridic factori independenți de mine la rangul de cauză obiectivă, ca bunăoară uniformitatea vremii.

De fapt, deasupra văii se lăsase o uscăciune asfixiantă, de sfârșit de lume, cu vânturi uscate, lungi, cu zilele înalte și nopți albe, dominate de aceeași monotonă flașnetă a vântului. Cei care se pricepeau la climă spuneau că imediat ce va înceta vântul se va termina și cu uscata așteptare, dar vântul bătea atât de constant și prudent, încât nimeni nu-i mai spunea pe nume, toți uitaseră de existența lui.

Ziua trecea mai ușor din cauza muncii la școală, dar împăcarea ținea până acasă, unde mă așteptau iar lungile nopți sterile, în tovărășia aceluiași întrebări și desene stereotipe. Deschideam măruntele geamuri dinspre vale, ușa dublă, cu țâțâni ruginite, și camera mi se umplea de uscăciunea aceluiași vânt aducător de coșmaruri. La ora 12 noaptea lumina se stingea de la uzină, însă, cu tot întunericul, ochii suficienți ai îngrijitoarei – modelul meu constant –, buzele uitate întredeschise, din cauza sentimentelor exteriorizate simplu, îmi repetau de pe tablă, de pe ușă, din tavan aceeași invitație: „Mai bine-ați dormi. Nu v-ați săturat încă? E noapte doar și noaptea e făcută pentru somn. Sau mâncați ceva, săturați-vă bine și vă trece pofta de lucru. Stau cât vreți, dar nu-s nu știu cât de frumoasă. Am o fotografie de-acum câțiva ani, de când mi-am schimbat buletinul. Dacă nu vă place, desenați-mi câțiva căței și măgari pentru fiu-meu...”. Înzestrat cu aceleași semnalizatoare spirituale ce țin loc de ochi, aveam certitudinea că o să ajung odată în apropierea obscurului punct luminos propus drept țintă, dar, în ciuda credinței mele nestrămutate, orgia de piedici interioare mă obligă să cred că vântul pustiu e o realitate vie. Aș fi făcut orice, aș fi stropit cerul și pământul cu apă, numai să nu mă mai chinuie oniricele fulgere trăsbind cupola mistică a cerului, rupând liniștea încărcată, persistentă, copacii burtoși, cu nesfârșite semnificații, născute anume pentru câmpurile parazitare de uscăciune, pe toți obișnuiții cu uniforma baterie de vânt.

După zadarnice așteptări simțeam nevoia să caut străzile cele mai lăturalnice, silit de un monstruos sentiment de așteptare. Plimbările mele cu scop de reconfortare – o imensă minciună în care credeam – se terminau ironic, în capătul satului, unde valea, deși mult lărgită, își menținea sonora erupție de ape. Acolo mă așezam, de obicei, pe o piatră caraghioasă de bazalt, de forma unei clepsidre înnămolite, și mai ferit de insectele îmulțite excesiv pe astfel de vremuri, priveam zbaterele apei cu o răbdare ce i-ar fi scos din sărite și pe

DOCUMENTELE AUGUSTIN BUZURA

sfinți. Treptat, valurile limitatei desfășurări acvatice luau proporții, malul țepos cu murari încâlciți și bătrâni dispărea la un imperceptibil orizont, iar încrederea mi se recompunea din întrebările cu care mă înconjurasem cu dârzenie. Miniaturala furtună mi-a permis – în primele zile – să descopăr în piatra aceea niște valuri brutale, multiple, haotice, dar conștiente zvâcniri spre definire, readuse la limita de plutire de însăși imaginara lor greutate, să rotunjesc conturul pietrei până să sugereze pierderea adâncă, confundarea ireversibilă cu pământul nisipos, arid de pe malul văii. Descoperirii îi spusei pompos „Monumentul neputinței”. Nu știi dacă am fost bucuros sau nu de treaba făcută la repezeală, dar, oricum, aveam o justificare și, în același timp, un proiect embrionar, care, întotdeauna după ce soarele își retrăgea picioarele din ape, îmi ura ironic noapte plăcută. „Se înțelege de la sine că nu voi face mare lucru nici seara asta și poate încă multă vreme”, îmi spuneam gândindu-mă la uscăciune. Și pentru a-mi întări convingerea, întrebam de starea vremii pe o bătrână pe care o găseam în curte întotdeauna când mă întorceam.

– Se va schimba, n-ai nicio grijă, mă asigură ea, matern, venind aproape de mine, cu mâinile pâlnie la urechi. Odată va ploua. Numai să se termine vântul... Dar prorocul Ilie e bătrân, vine încet... Poate că e în mintea copiilor și uită, hohotea baba. Dar ce nevoie ai dumneata de asta?...

Întrebarea ultimă, spusă cu o superioritate ale cărei senzori nu reușeam să le descifrez în întregime, mă făcea să mă simt neputincios, trântit undeva la marginea întâmplărilor și proiectelor mele. Legasem neputința mea de tot felul de piedici mărunte, exterioare, dar eram obosit, epuizat de așteptare, și numai o licărire palidă din mine ardea consecvent, asemeni unui bec de noapte într-o imensă sală de așteptare.

La școală reluam, vehement, schițele împrăștiate peste tot, trânteam culorile cu furia învinsului, până

cădeam de oboseală în fotoliul acela șchiop. În somn îmi apăreau obsedant îngrijitoarea și bătrâna aceea fără vârstă din capătul satului. Erau înspăimântător de frumoase, ca un proiect de al meu. Bătrâna oterică îmi puneă noapte de noapte același disc uzat la pic-up, îndemnându-mă să lucrez:

– Acum e furtună, auzi? Cerul e crăpat de un fulger imens, tulbure... Urmează un tunet sec, scurt. Norii se răsucesc, se agită... Deocamdată cad picuri mari, neînțeleși.... Alt tunet...

Săream în sus, euforic, și în fața mea găseam cu regularitate chipul blând al îngrijitoarei.

– Copiii sunt în liniște în clasă, îmi spunea. Ați lucrat toată noaptea și v-am lăsat să dormiți. Vai, ce bine seamăn, se mira ea privindu-mi schițele împrăștiate peste tot. Păcat că mi-s ochii prea mici, obiecta jenată femeia. Dar de ce m-ați făcut cu gura deschisă?

Mai târziu, la facultate, de câte ori mi se imputaseră aceleași greșeli („Oamenii dumneavoastră au ochii prea mici, nu văd prea departe... Nu pot vedea prea departe...”), îmi revenea în minte valea aceea aridă, încăpățânată, cu proiectul meu imaginar descoperit în clepsidra înnămolită de pe mal. Râdeam de vârsta prorocului senil răspunzător de furtuni, dar tremuram la gândul că apele și noroaiile ce se vor revărsa odată, vor duce la vale bolovanul atât de drag, în amintirea căruia mi-am înregistrat o furtună ramolită, de toamnă, cu trăsnete grosolane, îndepărtate, fără ecou. „Acum e furtună, auzi? îmi spun mie. Cerul e crăpat de un fulger imens, tulbure... Urmează un tunet sec, scurt...” Și cu cât îmi pun mai des banda asta, cu atât sunt mai mulțumit...

(De ce zboară vulturul?, Editura Tineretului, 1966)

Rubrică realizată de Dana Gagniuc Buzura

Despre noi

Fundația Culturală Augustin Buzura

Fundația Culturală Augustin Buzura a fost înființată în 2017, la puțin timp după dispariția academicianului Augustin Buzura. Inițiatorii sunt membrii familiei, animați de dorința de a păstra vie memoria academicianului Augustin Buzura și pentru a continua idealul de conștiință și responsabilitate pentru care scriitorul s-a luptat o viață. Urmând valorile și principiile profesate de academicianul Augustin Buzura, fundația se va ocupa de sensibilizarea societății românești asupra importanței păstrării și dezvoltării patrimoniului cultural național, va promova excelența și va sprijini valorile.

Fundația Culturală Augustin Buzura se va ocupa prin toate mijloacele de care dispune de promovarea în țară și în străinătate a operei literare și publicistice a scriitorului Augustin Buzura, precum și a filmelor realizate după scenariile sale. Se va îngriji, de asemenea, de perpetuarea numelui său și a actelor sale fondatoare și generatoare de cultură civică și instituțională.

Având ca scop sprijinirea și promovarea culturii, artei și civilizației românești, FCAB își propune să fie un factor activ

în societatea civilă, prin sprijinirea procesului de integrare și de afirmare culturală europeană și mondială, prin oferirea de soluții practice în domeniul culturii, artei și educației.

Fundația Culturală Augustin Buzura militează pentru încurajarea și stimularea creației originale în toate domeniile culturii, de la cercetarea științifică până la creația artistică, precum și pentru sprijinirea și promovarea tinerelor talente și protejarea și perpetuarea celor consacrate.

Promovarea și sprijinirea activităților de studiu și cercetare privind istoria și civilizația românilor, menținerea prin mijloace specifice a legăturilor cu alte fundații culturale din țară și străinătate reprezintă obiective relevante ale Fundației Culturale Augustin Buzura.

Fundația va organiza și va participa, singură sau în parteneriat, la expoziții, spectacole, festivaluri, concerte și alte manifestări cultural-artistice, în țară sau în străinătate.

Președinta al Fundației Culturale Augustin Buzura este Anamaria Maior-Buzura, fiica scriitorului.

Buzura Foundation Washington D.C.

Buzura Foundation supports and promotes Romanian and universal culture, art and civilization, aims to be an active factor in civil society by supporting the process of integration and cultural affirmation, by offering practical solutions in the field of culture, art and education.

OUR VISION

To keep the memory of Augustin Buzura alive and create a movement around his work rooted into his principles, values and courage of telling the truth under any circumstances.

WHAT WE DO

We support and engage with established and emerging artists, scientists and educators whose works reflect and carry on the principles and values present in Buzura's literary and journalistic work.

OUR COMMUNITY

Our community is diverse, with a sense of belonging and deeply rooted into the present. It's inclusive and serves as a forum for honest discussion, respecting and welcoming diversity of opinion, hence keeping a sense of ownership of ideas.